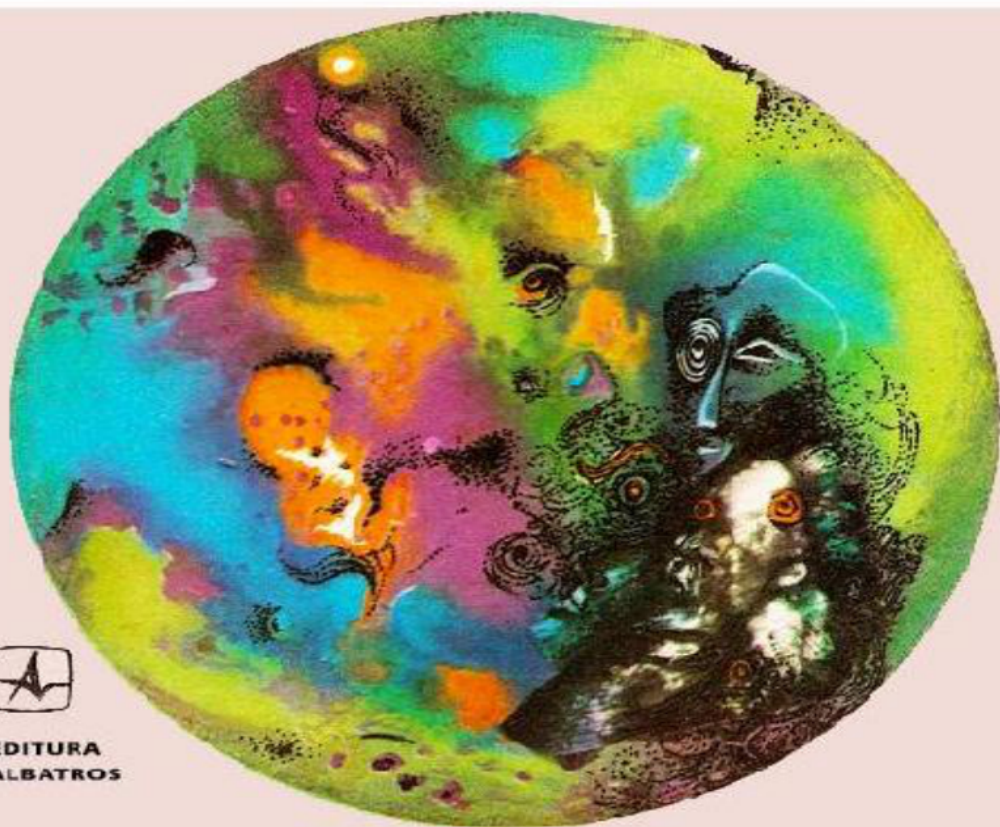

VOICU BUGARIU

Fantastic
Club

SFERA

EDITURA
ALBATROS

Fantastic
Club

VOICU BUGARIU

SFERA

EDITURA ALBATROS ● 1973

virtual-project.eu

== aladrian ==

ILUSTRAȚIA COPERTEI : CARMEN FLORICA ȚAPU

Lui Ion Hobana

PARTEA ÎNTÂI

I

Închisă într-un recipient sferic, materia multicoloră se zbătea fără zgomot, schimbându-și fulgerător nuanțele.

Sfera avea diametrul de vreo trei metri. În interiorul ei, acel haos multicolor și luminiscent se agita în salturi bruște, ca o respirație aritmică. Nici o legătură vizibilă nu părea a uni sfera cu exteriorul. Era fascinant s-o privești, să urmărești volutele capricioase în care culorile se îngemănau, să suporti cu ochii întredeschiși incandescențele ce se iveau brusc, izbind retina, pentru ca apoi să se stingă încet, după o agonie ce dura minute în șir.

În urmă cu câțva timp, D., om la patruzeci și cinci de ani, începuse să acționeze febril într-o direcție neobișnuită, dacă e să ne gândim la viața pe care o dusesse până atunci. Făcuse demersuri pe la diferite foruri, cheltuind multă energie. Avusese succes, fiindcă, după exact două săptămâni de la începutul acțiunii, sfera era instalată în camera sa de lucru. Din acea zi D. devenise aproape un claustrat.

Situația îi convenea într-o măsură destul de mare. Configurația lui adâncă era aceea a unui om nesociabil, făcut să se războiască în singurătate cu sine însuși.

Avusese o tinerețe plină de fapte deosebite, toate încadrabile însă într-o singură categorie, aceea a victoriilor solitare, obținute într-o luptă surdă, tăcută, împotriva limitelor propriilor puteri fizice și intelectuale.

Acum, când era în plină maturitate, putea să recunoască față de sine însuși că își consumase marea majoritate a zilelor în acțiuni neplăcute. Și aceasta doar pentru a-și dovedi la nesfârșit că este capabil să înfrângă piedicile cele mai neașteptate.

Din niște motive asemănătoare începuse să facă literatură, îndeletnicire despre care avusese cândva cuvinte de condescență ironică. Visase să fie om de acțiune, vânător de feline mari, pilot de încercare sau scafandru. Viața fusese încă întrucâtva ironică față de el. Cum se întâmplă adesea cu oamenii capabili de prea multă premeditare, se transformase pe nesimțite într-un producător de ficțiuni. Își abandonase profesia pentru care se pregătise și începuse să scrie. Avusese succes.

Se trezise însă la patruzeci de ani fără să fi trecut prin niciuna din marile acțiuni fizice pe care le visase atât de mult în tinerețe și la premeditarea cărora nu renunțase încă. Se pomenise intrat în rolul unui om care trăiește de pe urma ficțiunilor. Cutele acestei măști i se

lipiseră pe față pentru totdeauna. Masca devenise el însuși. Continua să fie foarte sportiv, se menținea într-o formă deosebit de bună, surprinzătoare chiar la un intelectual, dar balanța se înclinase decisiv în favoarea lumii fictive a cuvintelor. Literatura, abordată inițial doar pentru susținerea unui nou pariu cu sine, cel mai greu dintre toate, se transformase pe nesimțite într-o condiție de viață. Nu mai putea să nu scrie. Se mai gândea încă la mari expediții în Africa, le imagina până în cele mai mici amănunte. Dar dorința se transforma în ficțiune, fără ca umbra vreunui regret să mai apară. Uneori mai dorea să facă, realmente, o vânătoare de lei; se consola însă repede, zicându-și că oricum cea pe care o imagina el este mai interesantă.

Se despărțea de tinerețe în felul acesta, trecând de la visarea faptei la inventarea ei. Instalarea sferei îl găsisese într-o perioadă de împăcare cu sine, de echilibru între dorință și posibilități.

D. se dovedise foarte stăpân pe sine. Lungii ani pe care și-i petrecuse făcând tot felul de exerciții chinuitoare îl făcuseră un om incapabil de stupefacție, gata să facă față oricărei situații. Se adaptase cu rapiditate, cu o seninătate de care numai un om care are o mare forță de viață este capabil.

Zilele treceau implacabil. D., instalat ca pentru vecie la masa lui de lucru, privea cu atenție sfera. Nu mai primea pe nimeni; prietenii fuseseră rugați să nu-l mai caute câțva timp. Întâmpină curiozitatea legitimă a acestora cu fraze convenționale.

Foarte repede, diferite zvonuri începură să circule pe seama sferei. Versiunea adevărată născută din afirmațiile celor care cunoșteau modul în care D. obținuse recipientul și felul cum acesta fusese instalat, se amestecă cu altele, povestite de către D. La telefon amicilor săi și chiar unor necunoscuți, care avuseseră îndrăzneala să-i telefoneze spre a-i cere lămuriri, și în care motivul real al relativei sale claustrări era camuflat sub diferite pretexte.

Una dintre istoriile pe care D. le povestise era aceea că s-a închis în casă pentru a scrie un roman fantastic despre o sferă miraculoasă; a cărei proveniență nu putea fi explicată în niciun chip.

Era aproape de miezul nopții. D. adormise cu capul pe birou și cu brațele aruncate în lături, parcă oferindu-se.

Soția sa pătrunse fără zgomot în încăpere. Se opri la câțiva pași de el și îl privi în tăcere. Era o femeie înaltă, de o incontestabilă frumusețe senzuală. Parcă sugestionat, D. se trezi aproape imediat. Începură un fel de ceartă, purtată în modul discret pe care D. îl cultivase întotdeauna.

Era un om foarte politicos, care nu renunța niciodată la o morgă minimă, socotită strict necesară. Se adresase întotdeauna soției sale într-un mod prevenitor, fără să ridice tonul, reușind chiar să se certe, să parcurgă iminentele dispute ale unei vieți conjugale într-un fel

deosebit de civilizat. Când era furios, începea să șoptească articulând cuvintele foarte clar, de parcă ar fi trebuit să se ferească de urechi indiscrete. Doar atât.

Era vorba despre sferă. Ea, ieșind brusc din rolul de femeie decorativă, dar și utilă, îi reproșă că și-a părăsit cu prea mare ușurință vechiul mod de viață, că duce o existență anormală, de adorator ridicol al sferei. D. replică, făcând vagi gesturi teatrale, că este peste puterile lui să ia vreo decizie, că deocamdată tot ce poate să facă este să aștepte.

Așa-zisa ceartă se termină repede.

Materia din sferă se colorase într-un rubiniu intens. Nu se vedea nici o mișcare, doar sclipirea devenea din ce în ce mai violentă. Apoi, treptat, rubiniul se transformă într-un cărămiziu brăzdat de dungi cenușii, abia perceptibile.

Cei doi se așezaseră și priveau în tăcere.

Vinele cenușii se accentuaseră pe nesimțite, transformându-se, lățindu-se. Undeva spre mijloc apăruse o pată întunecată.

La început nu-și dădură seama că, pentru prima dată, materia din sferă începea să-și modifice nu numai culorile, dar și volumul. Într-adevăr, peste puțin timp observă că pata neagră era, de fapt, o nișă rotundă. Nu i se putea aprecia adâncimea. Se vedea doar cum se amplifică în lărgime, cum își pierde treptat forma rotundă, tinzând să se alungească, zdrențuindu-și apoi marginile, figurând parcă o caracatiță încet mișcătoare, desenată pe dinăuntru, sculptată, mai bine zis, de către acea materie ce devenea treptat mai deschisă, parcă spre a oferi un contrast mai bun cavității negre.

— Poate vrea să ne comunice ceva, zise ea. Să fie marginile acelea semnele unui alfabet?

D. ridică din umeri.

Deschiderea se mărea din ce în ce mai mult. Părea că motanul acela inform se retrage discret, prin metode numai de el știute, într-o dimensiune necunoscută. Nu peste mult timp, din carnea cenușie nu mai rămase decât o dungă circulară de vreo zece centimetri lățime.

După câteva minute însă, masa din interiorul imensului recipient începu rapid să devină din nou vizibilă, mai întâi cenușie, străbătută de dungi deschise, apoi căpătând nuanțe mai calde, vag cărămizii, în puțin timp, materia era din nou vizibilă în toată sfera.

O contemplară cum, din ce în ce mai vioaie, animată de impulsuri misterioase, produce nuanțe tot mai calde, infinite variațiuni pe tema roșului, cum liniile se încolăcesc rapid și desenează arabescurile unui cod necunoscut de semnalizare, adresându-le mesaje indescifrabile.

După această întâmplare, soția lui D. nu mai dădu niciun semn de irascibilitate în legătură cu sfera. Redeveni, poate chiar mai mult decât înainte, o ființă utilă, decorativă, care nu vorbea decât atunci

când lucrul acesta era strict necesar, o femeie care pricepea dintr-o simplă privire starea de spirit a soțului său. Când intra în camera lui de lucru, și sfera tocmai dădea una dintre reprezentațiile ei cromatice, rămânea în picioare, cu un șold sprijinit de fotoliul lui D., și privea placid ce se petrecea în interiorul marelui recipient, fără ca vreo trăsătură să-i tresară, fără să rostească o singură vorbă.

II

Într-o bună zi, D. fu invitat politicos, dar stăruitor, să dea anumite relații despre sferă.

Prin oraș circulau anumite zvonuri. O legendă se născuse și se propaga cu mare iuțeală. Se vorbea despre o forță malefică, eventual de proveniență extraterestră, invocată sau captată de către el, și capabilă de performanțe extraordinare. Această forță, se spunea, era ostilă oamenilor.

Cel care adusese invitația, scrisă pe o frumoasă hârtie cu antetul unei importante societăți științifice, refuzase să intre în casă. Pretextase că se grăbește, că misiunea lui era aceea de curier, că trebuia numai să predea invitația respectivă. Faptul era bizar: cel care adusese hârtia era un om notoriu. D. îl recunoscuse și îi aduse aminte că făcuseră cunoștință cu puțin timp în urmă, îi spusese pe nume, dovedi că știe ce profesie are (vizitatorul era cibernetician), dar nici argumentele acestea nu-l impresionară pe curier.

Cuprins de veselie și regăsindu-și locvacitatea pe care în ultimul timp părea că a pierdut-o, D. începu să-l tachineze colegial (erau cam de aceeași vârstă), să-i spună că, de fapt, nu are curaj să intre în casa în care s-a iscălit un pact cu diavolul, un nou pact, și așa mai departe. Ciberneticianul părea însă că și-a pierdut simțul umorului. Se scuza tot timpul, se îndepărta chiar, pentru ca în ultimul moment să se întoarcă spre D., făcând eforturi vizibile de a fi politicos. Până la urmă plecă; D. își epuizase argumentele fără niciun efect pozitiv. La despărțire, D. declară ritos că nu are de gând să se prezinte nicăieri. Nici la societatea care-l solicitase și nici în altă parte. „Spuneți-i asta, vă rog, președintelui” (ciberneticianul vorbise în numele președintelui societății, arătând că acesta, personal, îl roagă pe D. să-i viziteze spre a da câteva lămuriri).

Nu trecu o oră de la plecarea fizicianului și D. primi un telefon de la însuși președintele. Acesta începu prin a-i lauda cărțile, îi vorbi despre ele cu lux de amănunte, îi spusese apoi că el însuși ar fi vrut să devină scriitor, dar că împrejurările, și numai ele, îl obligaseră să ajungă ceea ce era, îi mărturisi că este pe punctul de a începe să-și scrie memoriile. În încheiere îl rugă cu glasul său de bas să vină totuși, spre a participa la ceva asemănător unei conferințe de presă, la care vor lua parte specialiști, oameni cu care lui D. îi va face mare plăcere să stea de vorbă. Peroră destul de mult. D. abia apucă să plaseze câteva replici și, în cele din urmă, acceptă.

Nu-i venea de fel ușor să iasă din casă. În timp ce se pregătea de plecare îi trecu prin minte că refuzul cu care îl întâmpinase pe ciberneticianul-curier fusese destul de neașteptat. Mai ales din partea lui, om ce dăduse în toate împrejurările dovezile unei solitudini deosebite față de invitațiile din această categorie. Se obișnuise cu întâlnirile cu cititorii și răspundea pozitiv ori de câte ori era solicitat, nu pentru că i-ar fi plăcut în mod deosebit, ci pentru că le socotea un drept al acelor oameni care îi doreau conversația. Și acum se decisese din motive asemănătoare. Deși dacă președintele, acest savant care cunoștea atât de bine literatura, nu ar fi pomenit despre cărțile sale, poate că nu ar fi acceptat.

Orașul i se păru prea zgomotos. Trecuse un timp de când nu-și părăsise locuința și se simțea de parcă tocmai s-ar fi întors după o lungă ședere la țară. Chiar și strada pe care locuia i se părea ciudat de nouă, și un drum pe jos îl tentă ca o explorare a unei localități necunoscute.

Sediul societății unde fusese invitat era departe, într-un cartier patriarhal, inundat de verdeață, cu case destul de mici, dar care sugerau prosperitatea prin grilajele în sul vag maur, ce le acopereau ferestrele, prin gardurile din fier forjat, complicat alcătuite. Societatea era și ea găzduită de o construcție asemănătoare, cu un etaj, ce avea un aer net de citadelă familială. Sala în care D. fu condus de către un portar extrem de politicoș și parcă prea bătrân se găsea la etaj. Cândva aici fuseseră probabil două dormitoare, al căror perete despărțitor nu mai exista.

Cei care se constituiseră într-un consiliu ad-hoc pentru a-l asculta nu credeau neapărat în zvonurile ce circulau. Totuși, pe fețele lor se putea citi un soi de curiozitate, ce putea fi considerată o primă etapă a îngrijorării. Erau mai toți oameni trecuți de prima și de a doua tinerețe, cărunți sau purtând cu distincție chelii socratice.

Discuția urma să se ducă la o masă lungă. Conform unui aranjament pe care D. nu-l pricepu, toți cei prezenți erau așezați de o singură parte a mesei. D. se afla la unul dintre capete pe un fotoliu cu un spătar foarte înalt ca un tron. La celălalt capăt se afla președintele, un bătrân frumos, cu înfățișare leonină.

Primul vorbi președintele. El expuse pe scurt motivele pentru care se aflau acolo, sintetiză în câteva fraze starea de spirit ce putea să apară în rândurile populației datorită existenței sferei, arătă că nivelul științific al epicii este incompatibil cu orice situații de felul aceleia care se ivise, sublime faptul că publicului trebuie neapărat să i se ofere o explicație științifică a fenomenului, că oamenii de știință trebuie neîntârziat să clarifice lucrurile. Mai spuse că cel care se află printre ei este o personalitate marcantă și că revelațiile sale nu pot fi puse în niciun caz la îndoială.

— Ni se va vorbi, încheie el, despre un fenomen aparent inexplicabil, despre un obiect, ca să zic așa, animat, capabil, zice-se, de acțiuni ce depășesc stadiul actual al cunoașterii științifice. Să-l ascultăm deci cu atenție pe cel care este martorul acestui fenomen atât de tulburător.

Se așează cu un gest larg, ce putea să însemne în același timp și invitarea la cuvânt a lui D., dar și un soi de spălare pe mâini pentru cele ce vor urma.

D. se ridică. De îndată se auzi vocea de bas a președintelui, care îl invita să stea jos. Și alții îl rugară, cu maximă sollicitudine, același lucru. D. acceptă, deși nu prea îi convenea. Era un bun orator și știa că efectul unui discurs se diminuează, dacă cel ce vorbește nu stă în picioare pentru a obține în felul acesta o poziție dominatoare.

Își roti mai întâi privirile, oarecum sfios, dar cu o sfială jucată. Părea că își cere scuze de la acești savanți sobri pentru cele ce le va înșira, pentru factura stranie a întâmplărilor pe care urma să le relateze. Pe o foaie de hârtie aflată în fața sa desenase ceva, un hățuș de linii, din care răzbătea vag conturul sferei. Începu să vorbească, parcă mâhnit de faptul că e obligat să-i rețină cu astfel de povești. Și mâhnirea aceasta era însă jucată; în răstimpuri, câte un accent de triumf răzbătea abia sesizabil din glasul lui. Se exprima foarte îngrijit, era un vorbitor cu vocație.

— Totul pare imposibil, și chiar acum, aflându-mă aici, într-un mediu atât de străin până și ideii de ficțiune, îmi vine în minte întrebarea dacă nu cumva trăiesc o halucinație sau o perioadă de întunecare. Dar nu e așa. Totul a fost și este încă aievea. Sfera există și este mai reală decât toate obiectele pe care le-am văzut până acum în viața mea.

Dintr-o dată, falsa jenă de a fi nevoit să se refere la o întâmplare neconcordanță sobrietății științifice fu înlocuită cu o expresie de concentrare. Continuă:

— Iată cum a început totul. Într-o bună zi, fără nici un motiv, dar absolut fără niciun motiv, mi-am dat seama că a sosit momentul să fac unele modificări în camera mea de lucru de acasă. Este o încăpere destul de mare și mobilierul ei e sau, mai bine zis, era funcțional. Nu se prea vedea ce s-ar mai fi putut face. Totuși, am socotit că anumite modificări sunt absolut necesare. Nu știam precis ce trebuie să fac, nici soției mele nu am putut să-i dau amănunte asupra acestui plan al meu, a cărui îndeplinire îmi părea o sarcină de primă importanță. Discutând însă cu ea, mi-am auzit deodată vocea zicând că ar fi vorba în principal de instalarea unei sfere, destul de mare, dar care nu ar strica prin nimic armonia camerei. Soția mi-a cerut, ascunzându-și cum putea mai bine stupefacția, anumite amănunte. Am precizat că ar fi vorba despre o sferă construită dintr-un material translucid. Ea m-a

întrebat de unde am s-o procur, cum o s-o instalez și altele de soiul acesta. I-am expus în mod sumar planul meu. Se dovedea că mă pricepeam foarte bine cum să procur o sferă, de unde s-o comand, cu cine să vorbesc pentru transport etc. Nu am să vă ascund că, în timp ce făceam aceste planuri și le împărtășeam soției mele, eram încercat de o mirare cu totul inedită. Mă miram, pur și simplu, de vorbele care îmi ieșeau din gură, asta-i tot. Era un fel de uimire veselă, ceva asemănător sentimentului pe care un matur îl încearcă atunci când se decide să facă o șotie puerilă. Soția mea, care nici nu poate concepe, se pare, că eu pot intra într-o acțiune necugetată, nematură, n-a mai insistat, mulțumindu-se să mă întrebe ce dimensiuni va avea sfera. I-am spus imediat o cifră foarte precisă, aceeași pe care, o zi mai târziu, o comunicam specialiștilor. Atunci o auzeam și eu pentru prima oară, vă rog să mă credeți.

D. se opri. Bău un pahar de apă pe care și-l turnă cu o mină sigură din carafa de cristal ce se afla în fața lui. Apoi continuă, arborând iarăși un zâmbet de falsă vinovăție:

— Am avut dificultăți. La un moment dat am crezut chiar că nu voi reuși să obțin sfera. Și mai dificilă a fost introducerea ei în casă. Tavanul trebuia dărâmat, urma să obțin un elicopter, sau o macara. Până la un moment dat am avut mari greutăți. De la un timp însă totul a mers strună. Nimeni nu mi-a mai cerut amănunte în mod exagerat, nimeni nu mi-a mai pus bețe în roate. Am avut chiar impresia că s-a creat, prin cine știe ce concurs de împrejurări, o conjurație, ce mă ajuta să-mi construiesc și să-mi instalez sfera. Care sunt caracteristicile ei tehnice, mă veți întreba. Totul este nespus de simplu. E o sferă construită dintr-un banal material translucid. Grosimea pereților este astfel calculată, încât să poată suporta circa două sute de kilograme peste greutatea proprie. Sfera este așezată pe un postament simplu, făcut din lemn de stejar. Inițial, nu era în ea decât aer. De la bun început a fost închisă în mod etanș. Așa se prezenta când a fost instalată la mine. Desigur, a trebuit să fac unele modificări în cameră, să renunț la unele lucruri spre a câștiga spațiu. Montarea sferei, refacerea plafonului s-au terminat într-o după-amiază. În dimineața următoare sfera era plină cu materia ce o umple și acum. Acestea sunt faptele.

D. tăcu, zâmbind afabil. Nimic ciudat nu s-a petrecut, părea a spune zâmbetul lui. Totul este așa cum trebuie să fie, iar eu am venit aici nu pentru a justifica ceva neobișnuit, ci doar pentru că îmi sunteți simpatici, în frunte cu președintele vostru. Un gest larg al mâinilor îi întregi mimica. Apoi continuă:

— Prevăd una dintre întrebările pe care voiți să mi le puneți și prefer să îi răspund înainte de a o auzi. Ea se referă, evident, la relaxarea mea de acum, la faptul că arborez o mină de om mulțumit,

deși situația este departe de a fi clarificată din punctul dumneavoastră de vedere și, evident, din cel al publicului. Trebuie să vă mărturisesc, însă, că nu văd de ce o situație ca aceasta trebuie numai decât să neliniștească, e mai ales când ea are, cum să vă spun, o estetică a ei. Acum, când vă vorbesc, rememorez culorile fantastice ale sferei, revăd mișcările lor. Nu pot să fiu îngrijorat. Dimpotrivă, sunt foarte fericit că am șansa să urmăresc o asemenea splendoare.

Făcu un gest de disculpare.

Ceilalți se foiră dintr-o dată, ca la un semn. Îl priviră cu o mirare abia mascată. Niciunul nu părea că ar voi să întrebe ceva. Uimirea lor era însă de un fel de special, parcă pricinuită de un eveniment extrem de agreabil. Privindu-i, D. se simți încurajat, și zâmbetul pe care trășăturile sale îl ascunseseră până atunci cu discreție i se lăți pe față. Bătrânii se foiau, vizibil bucuroși pe locurile lor, își spuneau nu se știe ce unul altuia, aproape că își dădeau coate. O lungă clipă reuniunea păru că se transformă într-o agapă veselă, ceva în genul unei întâlniri între foști colegi, după scurgerea unei lungi perioade de vreme. S-ar fi zis că, din moment în moment, vor începe cu toții să vocifereze, exteriorizându-și satisfacția prin vorbe rostite la întâmplare.

Se ridică însă președintele. Pentru el recomandarea de a vorbi stând jos nu funcționa. Nimeni, nici cei din imediata lui apropiere, doi bătrâni ce păreau a-i fi adjuncți sau ceva în genul acesta, nu-l sfătui să se menajeze. Părea de la sine înțeles că venerabilul președinte nu este numai o somitate științifică, ci și, poate chiar în primul rând, o figură foarte decorativă, un magnific bătrân care trebuie să se pună în evidență cât mai regizat.

— Aș propune, zise el, să nu ne lăsăm angrenați în speculații legate de calitățile estetice ale sferei. Gustăm cu toții frumosul, dar cred că acum e cazul să privim lucrurile din punct de vedere științific.

Privi cu simpatie către D. Apoi continuă, după ce făcuse în prealabil un gest ce putea să semnifice faptul că, în ciuda cuvintelor sale tranșante, opiniile nu îi sunt chiar atât de inflexibile:

— Aș vrea să arăt, totuși, că afirmațiile despre efectul estetic al sferei sunt foarte interesante. Nu am de gând să încerc să-l împiedic pe invitatul nostru să ne dea amănunte despre activitatea cromatică atât de fascinantă a sferei. Dar am impresia că ar fi mai bine dacă am elucida mai întâi aspectul științific al problemei. Nu credeți că ar fi mai bine așa?

Ultimele cuvinte le rosti parcă dezvinovățindu-se.

Deși nu fusese prea convingătoare, intervenția președintelui avu ecou. Cei din sală nu mai zâmbeau, nu mai sușoteau și, după o perioadă de tranziție, un reputat psiholog luă cuvântul. Era un bărbat de vreo șaiszeci de ani, înalt, corpulent. Părul cenușiu îi izbucnea ca o iarbă brumată în jurul cheliei, subliniind o față puhavă, dar purtând

totuși semne incontestabile de vitalitate. Ceva poetic îi flutura pe trăsăturile mari, un fel de elan juvenil, deplasat, totuși nu antipatic. Din partea lui era de așteptat mai degrabă o cuvântare exaltată, cu argumente de inimă. Totuși, în clipa în care începu să vorbească, orice impresie de afectivitate exagerată dispăru. Înăsprindu-și brusc expresia, el începu să depene o expunere de motive foarte strânsă. Avea o voce destul de subțire, afectată. Gesticula însă dubitativ. Mâinile îl trădau, jucau fără voia lui o pantomimă a lipsei de convingere. Deși abia schițat, gestul neputinței, îndepărtarea simetrică a brațelor cu palmele deschise, se repeta foarte des.

În esență, el susținea că D. Este autorul unei mistificări, sau mai precis al unei automistificări. Că el regizase totul cu intenția de a juca o farsă și că apoi, în mod aparent inexplicabil, căzuse el însuși victimă proprie sale mașinații, uitând ceea ce făcuse.

— Aș numi această uitare, preciză psihologul, un sindrom al refuzului paternității. Este notoriu faptul că unii creatori din diferite domenii ale artei și literaturii se dezic de operele lor, prezentându-le ca aparținând unor autori necunoscuți. Vă este desigur cunoscut cazul celui pictor, aproape celebru, care nu mai voia să semneze niciuna dintre pânzele create de el, de la un moment dat, și care susținea, sus și tare, că picturile au fost realizate de către nu se știe cine în timp ce el lipsea din atelier. Nimeni nu i-a dat crezare, firește, gestul fiind socotit un capriciu de artist prea răsfățat de succes.

Rumoarea din sală îl determină să facă o pauză. Respectabilii bătrâni nu prea erau convinși de argumentele pe care le auzeau.

— Tot ceea ce invitatul nostru ne-a relatat, reluă psihologul, se explică perfect prin uitarea la care m-am referit. Pictorul realiza lucrarea respectivă, se gândea apoi că ar fi cazul să joace o farsă admiratorilor săi și, în fine, credea în propria sa plăsmuire. Acesta este mecanismul. Și ar mai fi încă multe de spus în apărarea ipotezei mele. Însuși invitatul nostru ar putea să ne povestească câte ceva în legătură cu anumiți literați, care s-au decis să-și lanseze în lume operele, ascunzând cu mare grijă faptul că ei au fost aceia care le-au creat. Fiindcă nu e vorba de un simplu fapt psihic, despre un banal fenomen de amnezie. Nici vorbă de așa ceva. Uitarea la care m-am referit eu este de un fel cu totul neobișnuit. Creatorul simte nevoia să uite și își impune să uite. El simte, pe de altă parte, că destinul operei sale este să circule prin lume fără să se știe cine a creat-o, să circule, adică, în chip de emanație a epocii, cu sursa pierdută. Este o incontestabilă sete de anonimitate aici. Iar D., un maestru al literaturii, și vă mărturisesc că admir creația sa foarte mult, fără nici o exagerare, a trecut la un alt domeniu, la arta cinetică. Și a socotit, a simțit că este mult mai bine dacă secretul operei sale, rețeta, ca să zic așa, se va pierde. De altfel, cel mai important argument, deși mi se va putea reproșa că recurg la

el, este una dintre cărțile lui D., aceea de toți cunoscută, unde eroul tânjește după un limbaj care să nu mai utilizeze cuvintele. Sfera utilizează un asemenea limbaj.

Își roti privirile peste cei prezenți. Se întoarse apoi spre D. și îl tintui cu o căutătură amical-mustrătoare.

— Bine ar fi să fie așa, interveni D. aproape vesel. Din păcate, totul s-a petrecut exact așa cum v-am relatat. N-am exagerat cu absolut nimic. Cât privește teoria pe care am auzit-o aici, trebuie să-i recunosc ingeniozitatea, dar numai atât. Nu se potrivește în cazul de față.

Câteva clipe domni liniștea. Se auzi doar scârțâitul scaunelor. Apoi se ridică vioi un bărbat scund, corpulent. Era în mod evident cel mai tânăr dintre oamenii de știință prezenți acolo. Să fi tot avut vreo cincizeci și cinci de ani, poate nici atât. Părul îi era complet negru și strălucea uleios. Vârsta i se putea ghici după fălcile căzute, după pungile violacee de sub ochi.

— Trebuie neapărat să vedem obiectul, zise el. Ca fizician găsesc aproape ridicol, mă scuze onoratul meu coleg, să discutăm în chip scolastic despre ceva ce nu se află în câmpul simțurilor și mai ales al aparatelor noastre. Propun deci să mergem cât mai repede posibil pentru a vedea obiectul.

Se așază brusc, făcând din mâini un gest de decentă exasperare.

— Eu nu neg că totul este posibil, interveni psihologul, pe fața căruia se întinsese o ușoară roșeață. Aș vrea și eu să văd sfera, firește, dar din moment ce ne-am adunat aici cu toții pentru a discuta în prealabil, de ce să nu emitem teorii? E ceva rău în asta?

Cuvintele fizicianului stricaseră oarecum atmosfera. Apăru dintr-o dată cu mare claritate că președintele greșise invitându-l pe D. la sediul societății, înainte de a organiza o vizită acasă la acesta pentru a vedea și analiza materia din sferă și comportamentul acesteia.

Murmure aprobatoare se auziră din rândurile celor prezenți și președintele se grăbi să conchidă că, într-adevăr, este strict necesară o vizită la D. în vederea efectuării unor analize.

D. nu avu nimic împotrivă.

După acest episod reuniunea deveni treptat din ce în ce mai agreabilă. Se cerură cafele și coniacuri, se aprinseră țigări, cu îngăduința spontană a nefumătorilor. Atmosfera era deosebit de caldă, festivă. Sărbătoritul era, firește, D., depărtat cu totul de postura omului chemat să dea anumite explicații. Se discuta despre tot felul de lucruri fără nici o legătură cu sfera, se spuneau anecdote, se râdea. Lui D. i se făcuse loc în stânga președintelui. Și ceilalți se mutară mai aproape.

Discuțiile, pornite în direcții cu totul întâmplătoare, reveniră într-un târziu la sferă. Nu mai fu însă vorba de latura științifică a problemei. Savanții se dovedeau foarte interesați de estetica

fenomenului și-l rugau pe D. să le dea cât mai multe amănunte despre culori și despre mișcările acestora.

Din vorbă în vorbă, D. ajunsese să povestească episodul dispariției materiei din sferă. Se reveni apoi la sindromul refuzului de paternitate. D. se oferi să le vorbească despre unele situații ce semănau, într-adevăr, cu cele pe care le pomenise psihologul. El aminti despre acel ciudat polemist care nu numai că a scris toată viața fără să apară fizic în vreo redacție sau în vreo editură, dar s-a și autocombătut, tot sub un nume fictiv și, ca un paroxism al dorinței de intrare în anonimitate, a imaginat și un al treilea personaj, eminamente fictiv și el, care arbitra disputa celor doi, dând în cele din urmă verdictul că amândoi sunt niște impostori și niște amatori de succese facile. D. nu mai pomeni nimic despre sferă și toate întâmplările la care se referi fură legate numai de profesia lui, literatura. Era ascultat cu o deosebită atenție. Din când în când i se puneă câtea o întrebare foarte bine găsită, ce dovedea că cei de față erau, realmente, atenți. În cele din urmă, D., care obosise vorbind, încheie.

— Orice s-ar spune, zise el, sfera este cu totul și cu totul minunată.

Tocmai se ridicau pentru a pleca, încheind astfel destul de neobișnuita lor întâlnire, când președintele îi opri printr-un gest. Mai era ceva de spus.

— Va trebui să conchidem într-un fel asupra sferei, zise el. Nu uitați că niște ziariști ne așteaptă pentru a ne pune întrebări în legătură cu concluziile la care am ajuns. Ce le spunem?

Privi întrebător spre D.

— Știu și eu, răspunse acesta nedumerit, dar vesel, ce să le spunem? Probabil că ar trebui să convenim asupra unei versiuni liniștitoare. Să spunem că materia din sferă nu a fost supusă nici unei analize, că tot ce se știe până în prezent se datorează observațiilor mele, ca să zic așa, empirice. Să le spunem că, după câțva timp, după ce experiențele de rigoare vor fi efectuate, le vom împărtăși anumite observații strict științifice.

Președintele fu de acord. Ca și ceilalți, de altfel.

— Da, firește, zise președintele, soluția aceasta este pe deplin aplicabilă. Chiar dumneata ar trebui să le vorbești ziariștilor. Dacă ești de acord bineînțeles.

D. declară că este de acord, dar că ar fi foarte bine dacă toți cei prezenți ar participa la întâlnire.

Acceptară cu toții. Doar fizicianul se scuză. Trebuia să plece neîntârziat la institutul de cercetări pe care-l conducea.

Trecură într-o încăpere alăturată, cam întunecoasă, unde ziariștii, viori și aferați, dădeau semne de nerăbdare.

Președintele vorbi primul. El relevă personalitatea lui D., invitându-

i apoi pe ziariști să pună întrebări. Îi preveni însă că nu este cazul să se aștepte la revelații senzaționale, problema fiind încă în studiu. Apoi îi puse la curent în mod succint pe ziariști cu întâmplările pe care D. le relatase mai înainte.

— Mă aflu aici, începu D. pentru a da unele lămuriri. Întrebați-mă, deci, am să vă răspund cu cea mai mare grijă pentru respectarea adevărului.

În rândurile ziariștilor se produse o scurtă rumoare. Apoi un bărbos, care părea a fi cel mai în vârstă dintre ei, se ridică și, aruncându-și barba înainte, zise cu o voce de bas, ce semăna în mod sensibil cu aceea a președintelui:

— Vă mulțumim pentru bunăvoința cu care ați răspuns solicitării noastre. Mulțumim de asemenea și celorlalți participanți la această conferință de presă. Iată acum întrebarea mea: cum vă explicați amploarea zvonurilor ce circulă în legătură cu sfera dumneavoastră? Se aud tot felul de lucruri cam extravagante.

— De pildă, se interesă D. cu amabilitate, ce lucruri extravagante ai auzit dumneata?

— Am auzit mai multe. Cel mai ciudat este zvonul că sfera dumneavoastră are puteri vindecătoare. Se spune că unii dintre cei care au reușit să o privească și să o roage să-i vindece au obținut pe loc îndeplinirea rugăminții lor.

D. râse amuzat.

— Este o scorneală. Nimic nu e imposibil, e adevărat, dar în cazul acesta este în mod evident o invenție. Nimeni în afară de mine și de soția mea nu a mai fost în preajma sferei după ce aceasta a fost instalată. Deci nimeni în afară de noi nu a putut fi vindecat. Or, noi n-am fost bolnavi... Nu cred că e cazul să ne pierdem timpul cu asemenea chestiuni.

— Aș mai putea, continuă bărbosul, să vă dau relații despre alte câteva zvonuri, mai puțin fabuloase.

D. făcu un gest de încuviințare.

— Am să vă relatez ce se vorbește despre construirea sferei.

— Ce se vorbește?

— Se spune, de exemplu, că ați reușit prea ușor să obțineți instalarea sferei, că în mod normal un particular, chiar și de talia dumneavoastră, nu ar fi trebuit să reușească atât de repede. Ce ne puteți spune?

— Nu înțeleg de ce a considerat cineva că lucrurile au mers prea repede, răspunse D., nedumerit. Totul s-a desfășurat în mod normal și nu văd de ce ar fi trebuit să fie altfel. Am plătit și am obținut sfera.

— Ar mai fi ceva, perseveră bărbosul, oarecum jenat. Se spune că modul în care a fost concepută și executată sfera este absolut paradoxal din punct de vedere tehnic, că nu este posibil ca o

asemenea construcție să reziste măcar propriei greutate. Am fost la fața locului și am vorbit cu unul dintre constructorii sferei. Zicea că dumneavoastră le-ați indicat toate amănuntele, începând cu dimensiunile exacte și sfârșind cu compoziția materialului. Atunci, așa mi-a spus, v-a informat că ceea ce cereți dumneavoastră este o imposibilitate din punct de vedere tehnic, că lucrarea trebuie proiectată mai întâi de către un specialist și apoi executată conform regulilor. La care dumneavoastră ați replicat că nu aveți nimic împotrivă și că puteți să faceți foarte repede proiectul necesar. Omul a fost de acord și a doua zi dimineața i-ați adus proiectul, executat după toate canoanele, dar având viciul fundamental că reproducea într-un mod foarte minuțios afirmațiile aberante din punct de vedere tehnic pe care le făcuserăți cu o zi înainte. Aici intervine lovitura de teatru. Cel cu care am vorbit mi-a spus cam așa: „Eram absolut sigur că proiectul este completamente irealizabil, dar încrederea cu care mi-a fost prezentat mi s-a transmis și, în consecință, am început să-l execut. Sfera a reușit perfect, spre stupefacția noastră, care nici acum nu putem pricepe ce s-a întâmplat”. Sunt de acord că totul pare un fel de snoavă, dar așa mi-a vorbit omul acela de la fabrica ce v-a livrat sfera.

Tăcu și-l privi întrebător pe D. Acesta râse, bine dispus.

— Eu credeam că ziaristii sunt mai puțin naivi. Nu ți-ai dat seama că omul acela și-a bătut joc de dumneata? De altfel, cred că și știi despre cine e vorba. Nu cumva era un inginer blond, cu o figură rubicondă, așa, de vreo treizeci și cinci de ani?

Bărbosul încuviință.

— Bineînțeles că el era, continuă D. Să știi că ai vorbit chiar cu cel care a condus lucrările de executare a sferei. E un tip foarte glumeț. Nici nu mă mir că ți-a turnat la repezeală povestea cu proiectul făcut de mine și cu parametrii imposibili din punct de vedere tehnic. Nu mă mir, fiindcă atunci când am vorbit cu el mi-a mărturisit că scrie și el, și anume, povestiri științifico fantastice. M-a amenințat chiar că îmi va trimite niște manuscrise de-ale lui. Poate că tocmai din acest motiv a terminat sfera atât de repede. S-a gândit că e cazul să ajute un confrate...

— Bine, dar de ce să-mi spună tocmai mie o asemenea scorneală? se întrebă mirat bărbosul. Doar își dădea seama că afirmațiile lui ar fi putut să apară în ziar și l-ar fi făcut de râs.

— Ei, uite, asta e bună, replică D. Chiar atât de amator de senzational să fie cineva, încât să creadă o minciună atât de gogonată! Recunoști că ai fost tentat să crezi povestea cu sfera imposibilă?

Bărbosul nu zise nimic, dar cei prezenți îi luară tăcerea drept un răspuns afirmativ.

— Cât privește motivul, continuă D., înveselit, știu eu ce să zic? Băiatul acela nu mi s-a părut de fel mitoman. Cred că are ceva cu

ziariști. Cine știe ce festă i-o fi jucat cândva vreun coleg de breaslă al dumatăle. Iar despre apariția în ziar a scornelii lui, probabil că băiatul și-a zis că în felul acesta își face reclamă ca scriitor. Ar fi decupat articolul dumatăle din ziar și s-ar fi dus întins la un editor cu el, demonstrându-i că este în stare să fabuleze în așa fel, încât este crezut chiar și de ziariști.

Ultimele replici aduseseră zâmbete pe toate fețele. Bărbosul perseveră, deși era clar că prima repriză se terminase în defavoarea lui.

— Ați fi dispus să cedați sfera oficialităților pentru a fi instalată într-un loc public?

— Sincer să fiu, parcă aș prefera s-o am acasă, numai pentru mine. Și nu spun asta din egoism, ci fiindcă am impresia că nici ea nu ar accepta. Zic nu ar accepta, bineînțeles, în sens metaforic.

Cu toată precizarea făcută, ultima afirmație a lui D. stârni o oarecare animație printre ziariști. Cineva întrebă dacă sfera este o ființă, dacă trăiește. D. răspunse scurt și rece: nu e cazul să se discute asemenea chestiuni, natura materiei din interiorul sferei nefiind încă cunoscută. Se insistă însă ca el să propună o ipoteză în această privință, dar refuză net. Expresia de neplăcere ce apăruse pe fața lui îi determină pe ziariști să renunțe la această întrebare. Astfel, ultimele întrebări, parcă îndrumate tacit de către D., alunecară spre latura estetică a fenomenului. De data aceasta D. se simți la largul lui și frazele sale începură să curgă fluent:

— Mi-e foarte greu să vă vorbesc despre sferă ca obiect de artă. Voi încerca totuși. Cum să vă spun, materia aceasta colorată pare a fi o sinteză de mare artă. Mișcările, coloritul ei de o bogăție, cred, necunoscută pe planeta noastră sunt lucruri atât de copleșitoare, încât impresionează mai mult decât și-ar putea cineva imagina. Contemplarea acestui joc coloristic uluitor nu seamănă însă cu contemplarea unei alte opere de artă, fie ea chiar și pânza unui mare maestru sau o realizare de artă cinetică ieșită din mâna unui artist autentic. Sfera nelineștește infinit mai mult decât o simplă apariție estetică. Contemplarea ei figurează parcă însăși ideea de viață, sau, mai bine zis, de supraviețuire. Eu am privit-o îndelung și în repetate rânduri am avut impresia netă că parcurg momente dintre cele mai importante ale existenței mele, că această contemplație contează infinit mai mult decât orice acțiune din viața reală. Pot, după ce v-am mărturisit lucrurile acestea, să vă răspund și la întrebarea destul de nepotrivită pe care mi-ați pus-o mai înainte. Da, dacă privim lucrurile din punctul acesta de vedere, sfera are o viață a ei și încă o viață dintre cele mai impresionante. Viața ei este însă viața marii arte. Și cred că nu mă înșel dacă afirm că această sferă, a cărei apariție e încă inexplicabilă, este obiectul de artă cel mai copleșitor ce există la ora

actuală pe planeta noastră.

Ziariștii părură mulțumiți de varianta aceasta. O voce feminină se ridică totuși din rândurile lor.

— Cu riscul de a face o gafă, aş vrea să vă rog să ne dați unele amănunte în legătură cu o chestiune despre care ați mai fost întrebat. De altfel, nici nu cred că este o gafă. Doar ne aflăm aici pentru a afla tot ce se poate afla. Nu văd de ce aş scrie în articolul meu că dumneavoastră ați refuzat să vorbiți despre orice altceva în afară de aspectul strict estetic, înainte de a mai face o ultimă încercare. Spuneți-ne, aşadar, a dat dovadă sfera că posedă forțe de natură necunoscută și cu efecte incontrolabile?

Femeia, în continuare ascunsă undeva în ultimele rânduri ale ziariștilor, vorbea foarte decis.

— Da, vorbi D. gânditor, iată o întrebare. Regret însă că nu prea am ce să răspund la ea. Cunoașteți felul în care a apărut materia ce umple sfera, mai știți că eu am instalat recipientul fără să pot motiva în mod suficient această decizie. Este evident că, având în vedere lucrurile acesteia, se poate spune că suntem în fața unei forțe necunoscute. Mai mult decât atât nu știu. Ce am știut v-am spus. Puteți, de altfel, să veniți și dumneavoastră s-o vedeți. Veți fi fascinați, fiți siguri de aceasta.

În zilele următoare ziarele publicară relatări ale discuției cu D., relevând în mod special virtuțile estetice ale sferei, arătând că ea poate fi o realizare deosebită, epocală a artei cinetice, dar că nu este exclus ca materia din sferă să aibă o origine enigmatică.

III

Așa-zisa conferință de presă nu schimbă în mod deosebit viața lui D. În linii mari, totul decurgea ca mai înainte. Nici oamenii de știință și nici ziariștii nu mai dăduseră niciun semn de viață.

Soția lui D. își manifestase dorința de a pleca la mama ei, undeva într-un sat îndepărtat. El fusese imediat de acord. Rămăsese singur, și inconvenientele, ce însoțeau în mod inevitabil plecarea soției, nu-l deranjau. I se aducea zilnic mâncare de la un restaurant din apropiere de către un piccolo de vreo cinsprezece ani, care nu voia să intre în casă. D. trebuia să îl întâmpine la intrare și să se servească singur. Nici asta nu i se păru ceva deosebit, deși înainte ar fi considerat un asemenea fapt o decădere deplorabilă. Își aducea sufertașul pe birou și mânca dus pe gânduri, privind sfera care își rotea culorile nesfârșite. Parcă în urma unui consemn, nimeni nu-i mai dădea telefon, nici chiar soția. Ea îi scria, în schimb, din când în când, câte o vedere cu urări de sănătate și cu știrea stereotipă că se simte bine. Aceste vederi l-ar fi enervat altădată pe D., care considera că a trimite o vedere este un gest mecanic. Soția lui știa lucrul acesta, dar continua să le trimită. Ea mai știa că nici formulele stereotipe nu-i sunt deloc pe plac, dar, într-un elan poate inconștient de a-l tachina, scria pe vederi numai asemenea texte. D. citea vederile cu un zâmbet indescifrabili și le pune, una peste alta, pe biroul său. Se gândi chiar, la un moment dat, că ar fi cazul să cumpere o panglică de culoare neapărat roz pentru a le lega la un loc, dar renunță, din simplul motiv că achiziționarea unui asemenea obiect implica o deplasare în oraș.

Programul unei zile era simplu. Se scula dimineața foarte târziu. Nici el nu-și putea da seama de ce contractase acest obicei pe care înainte l-ar fi socotit dezastruos. De fapt, nu mai putea să doarmă de pe la ora șase, oră la care de peste douăzeci de ani se trezise în fiecare zi. Rămânea însă într-o stare intermediară, un fel de somn parțial, ce cuprindea totuși vise ciudate, în care amintiri se amestecau cu oameni pe care nu-i văzuse niciodată, cu peisaje total necunoscute. De la un timp, aceste vise, parcă decolorate, lipsite de vigoarea celor obișnuite, începură să-i placă. Pentru ele întârzia dimineața în pat.

Se scula apoi înfometat și mânca ce se mai găsea, în așteptarea mesei de prânz, nu înainte de gimnastica zilnică (la ea nu putuse renunța din cauza unei senzații nete de inconfort ce îl încerca după câteva zile în care nu își făcea exercițiile), apoi se plimba de ici colo prin încăpere, apropiindu-se de sferă, lipindu-și ochiul și apoi urechea

de suprafața ei lucie, încercând să sondeze ceva ce îi rămânea totdeauna impenetrabil. Mânca apoi ceea ce îi aducea băiatul acela exagerat de timid pentru un viitor chelner.

După masă trecea printr-o perioadă de lene. Vârsta îl soma în aceste momente să îi recunoască prezența. „Da, își spunea el atunci, când numai cu prețul unui mare efort de voință putea să reziste tentației de a se culca, da, sunt destul de bătrân”. Își trecea mâinile prin părul care îi era încă des și total neîncărunțit, și pe buze îi flutura un surâs de sumară satisfacție.

Seara venea pe nesimțite. Nu aprindea nici o lumină și încet, încet simțea cum îl cuprinde emoția inedită cu care urmărea spectacolul sferei. Seara culorile erau mai vii, mișcările mai inspirate, energia sferei părea mult mărită.

Privea la nesfârșit jocurile armonioase ale culorilor și de fiecare dată încerca să le descrie, umplând filă după filă cu scrisul său dezordonat. De obicei nu era mulțumit de ceea ce realiza, și de la un timp deprinse obiceiul straniu de a arde aproape fiecare filă, de îndată ce era scrisă în întregime. „Astfel, își spunea el, e ca și cum aș fi vorbit cu cineva, ca și cum aș fi evocat în fața cuiva ce se petrece aici la mine în fiecare seară”. Dar nu era chiar așa. Scrisul nu era tot una cu vorbitul și mult timp după ce o foaie de hârtie era distrusă, în gând îi persistau propriile sale vorbe, obsedante.. Privind spectacolul sferei, în mintea lui se suprapuneau două șiruri de impresii, cele ce se produceau în acel moment și cele ce veneau din adâncimile memoriei. Din sinteza lor, D. obținuse o persistentă stare de spirit, ce ar fi putut fi caracterizată, poate chiar de el însuși dacă ar fi încercat să o facă, drept o reverie trează, o încercare ciudată de a nu pierde nimic din trecutul ce se instala fulgerător după fiecare nouă mișcare a culorilor dinăuntru sferei, de a privi totul, prezentul și trecutul, dintr-o dată. Ca un avar, D. simțea că nimic din ce vede nu trebuie să se piardă, că totul trebuie conservat cu cea mai mare grijă. Și nu ar fi putut să spună cu precizie ce crede că e mai prețios, jocurile coloristice de o inegalabilă grandoare ale sferei sau sentimentele care îl străbăteau pe el atunci când le contempla.

Încercase să o filmeze. De fiecare dată filmul înfățișa doar imensa carcasă translucidă. Nimic din culorile și mișcările materiei aceleia ciudate nu se putea vedea. D. nu făcu prea multe încercări de a filma. Renunță foarte repede la această idee. Faptul dovedea că, în fond, el nu voia atât de mult să păstreze pentru viitorime sau pentru cine știe cine altcineva imaginile pe care sfera le risipea cu o dărnicie unică, ci dorea mai ales să conserve impresiile pe care sfera le producea asupra lui. Din acest motiv conținea să scrie cu îndârjire seară de seară, stricând filă după filă, tot mai nemulțumit de ce reușea, aproape disperat că mai tot ce iese de sub mână, lui este cu totul inferior față

de ceea ce vede.

Într-o zi, pe la prânz, după ce trecuseră vreo trei săptămâni de la conferința de presă, telefonul sună. Auzindu-l, D. tresări. Era vocea de bas profund a președintelui. Îl întreba dacă pot să vină însoțiți și de ziariști să-i facă vizita ce fusese stabilită în principiu. D. nu avu nimic împotriva. Era chiar bucuros că avea să iasă din monotonia vieții pe care o ducea.

Sosiră pe la cinci după-amiază. Veniseră oamenii de știință în frunte cu venerabilul președinte, iar ziariștii împreună cu bărbosul lor lider. În plus, își făcuseră apariția cinci laboranți îmbrăcați în niște salopete de-a dreptul elegante. Aceștia purtau câteva aparate ale căror cadrane îi sugerară lui D. că ar putea fi vorba de niște instrumente de măsură.

Cei cinci laboranți se mișcau cu mare discreție, de parcă ar fi fost niște operatori de televiziune, care vor să filmeze o întâlnire între oameni importanți. Își așezară aparatele în preajma sferei, apreciară distanța, dându-se câte un pas înapoi, sușotiră între ei, sfătuindu-se în legătură cu unele detalii de amplasare, cerură apoi părerea unuia dintre oamenii de știință.

În fine, aparatele fură instalate pe niște trepiede ce măreau iluzia că cei ce le manevrau sunt niște operatori de televiziune.

În timp ce laboranții se agitaseră în jurul sferei, ceilalți stătuseră în picioare, înșirați pe lângă pereții încăperii. Singurul care se așezase fusese bătrânul președinte. El luase loc în fotoliul lui D., nu înainte de a opune o oarecare rezistență. Fusese o mică scenă de comedie, D. invitându-l să ia loc, bătrânul refuzând zâmbitor. O clipă fuseseră doi comedieni, care interpretară scena cedării întâietății în fața unei intrări. În cele din urmă bătrânul acceptase, cu un gest de resemnare, să se așeze.

După ce și ultimul aparat fu așezat în poziția optimă, începură și ceilalți să se aciuieze, fiecare pe unde putea. Mai întâi savanții, apoi ziariștii. Laboranții rămaseră în preajma aparatelor.

D. adusesse toate scaunele ce se aflau în celelalte încăperi ale casei și în felul acesta se găsisse câte un loc pentru fiecare. Erau cu toții așezați într-un semicerc ce se deschidea de o parte și de alta a fotoliului pe care ședea președintele. În dreapta acestuia stătea D.

Toate manevrele preliminare se făcuseră în tăcere. Apoi președintele luă cuvântul.

— Domnilor, începu el, după ce încetă orice scârțit de scaun și ultima tuse se stinse, iată-ne în fața celebrei sfere a maestrului D. Sunt emoționat și, cu siguranță, dumneavoastră nu mai puțin. Maestrul D., care ne-a făcut cinstea de a ne primi în casa sa, a spus mai de mult ceea ce era de spus cu privire la sferă, acum este vorba să privim și eventual să aflăm anumite noutăți cu privire la aspectul științific al fenomenului.

Se așează greoi pe fotoliu, zâmbind satisfăcut către D. Acesta îi întoarce cu oarecare întârziere zâmbetul. Ascultându-l pe președinte cum îi spune „maestre” îi trecuse prin gând că toată politețea, pe care bătrânul i-o arătase în cele două ocazii când îl văzuse, fusese poate o băltaie de joc.

Dar nu avea de ales. Putea, cel mult, să șarjeze la rândul lui. Ceea ce și făcu, răspunzând scurtului discurs introductiv printr-o alocuțiune în care se arăta foarte încântat, copleșit chiar de bucuria de a primi vizita unor oameni atât de însemnați și mai ales pe cea a celebrității mondiale care era președintele. În mod curios, în timp ce rostea acești ditirambi, decorativul președinte părea abstras, nedând niciun semn că ar auzi panegiricul lui D.

Fu însă un interludiu scurt. De îndată ce D. tăcu, destul de nedumerit, președintele își recăpătă brusc zâmbetul amabil.

— Știi, zise președintele către D., a venit și fizicianul. Ți-l amintești, nu? Acela care l-a combătut atât de drastic pe psiholog și care apoi s-a scuzat și nu a mai participat la întâlnirea cu ziariștii.

Ale lui simt aparatele acestea. Ai ceva împotriva dacă se fac niște analize? Știi, nu te-am mai întrebat la început dacă ești de acord cu instalarea lor, dar o fac acum. Daică nu vrei, să-mi spui.

— De ce să nu vreau? răspunse D. amabil. Numai să se procedeze cu grijă. Știți, eu sunt un fel de gazdă a sferei și trebuie să fiu ospitalier.

— Nici o grijă, îl liniști bătrânul.

Îi dădu, apoi, o serie de lămuriri tehnice din care D. nu pricepu mare lucru. Era vorba de niște aparate capabile să determine unele proprietăți ascunse ale materiei – cu această concluzie rămase D. Arată din nou că își dă consimțământul.

— Puteți începe, anunță președintele cu voce tare.

Din rândurile savanților ieși fizicianul. Urmărindu-l cum se deplasează cu agilitate, D. simți deodată că îl simpatizează. Se gândea că ar fi bine să se împrietenească cu el, când auzi șoaptele președintelui.

— Atunci n-a mai putut să stea cu noi, îi spuse acesta, fiindcă lucra la perfecționarea celui mai interesant dintre aceste aparate. Îl vezi? Acela mai mare, penultimul din dreapta. L-a adaptat tocmai pentru a putea să verifice o ipoteză a lui cu privire la sferă.

— Ce ipoteză? se arătă D. foarte interesat.

— Ei, mi-e greu să-ți explic așa, în două cuvinte. Lasă că o să-ți spună chiar el, la urmă.

Ceva din tonul cu care fusese rostită ultima replică îi spunea lui D. că președintele nu este de acord cu ipoteza fizicianului, dar că nu găsește de cuviință să discute despre aceasta cu un nespecialist.

Laboranții puseseră în funcțiune aparatele. Fizicianul se opri în fața

aceluia despre care președintele îi vorbise lui D. și începu să-l manevreze. Privea ecranele și nota din când în când câte ceva într-un carnet, dând din cap dubitativ.

Ceilalți așteptau cu răbdare rezultatele, discutând pe șoptite.

După un timp, fizicianul îi chemă pe laboranți, făcând gesturi discrete de enervare. Ceva nu mergea cum trebuie, se pare. Dar ce puteau să facă acei oameni, oare aveau, după toate probabilitățile, o calificare modestă? Nimic altceva decât să asculte vorbele fizicianului și să dea din cap, aprobând. Acesta atâta și voia, se pare. Nici nu se prea uita la ei. Monologa, arătând însemnările din carnetul său. După câțva timp tăcu și începu o nouă analiză. Repetă gesturile de la început. Își notă din nou rezultatele. În cele din urmă se opri și se întoarse către cei ce stăteau pe semicercul de scaune, în continuare deosebit de liniștiți. Pe figura lui levantină plutea o mare nedumerire.

— Nu știu ce să cred, zise el cu un glas subțiat de enervare, ce învioră în chip vizibil întreaga asistență. Aparatul meu este bine pus la punct, asta e sigur. Îmi indică însă niște date cu totul fanteziste. Mai mult chiar, ridicole. N-o să vă descriu ce văd eu pe ecranele acestea, fiindcă nu sunteți de specialitate, dar dacă ați putea să înțelegeți, ați izbucni în hohote de râs.

— Ar trebui, totuși, să încerci să ne informezi, interveni sfătos, dar și autoritar, președintele, chiar dacă nu vei folosi un limbaj strict științific. Încearcă să descrii într-un fel mai simplu ceea ce aparatul ți-a arătat, vulgarizează, ca să zic așa, toată povestea.

Fizicianul stătu puțin pe gânduri, privind țintă undeva deasupra capului președintelui. Se întoarse pentru câteva clipe spre aparat și răsfoi rapid filele carnetului. Când privi din nou spre cei așezați pe semicercul de scaune figura sa arăta mai calmă.

— Da, o să încerc, reîncepu el să vorbească, deși cele pe care o să vi le spun nu reprezintă de fapt decât un fel de analogie cu realitatea datelor pe care aparatul mi le-a furnizat. Închipuiți-vă, deci, că, la prima analiză, am constatat o densitate atât de mare, încât ea nici nu poate fi imaginată, în mod practic, ca existând undeva în Univers. Și chiar dacă, prin absurd, ea ar putea să existe, dacă materia ce umple sfera ar putea să o aibă, atunci, în mod necesar, sfera n-ar sta impasibilă aici în fața noastră, ci ar găuri fulgerător planșeul și fundamentul casei și ar cădea în centrul pământului, ca o rachetă infinit de puternică, expediată în această neașteptată direcție.

Rostind aceste ultime cuvinte, vorbitorul păru aproape vesel. Comparația pe care o găsisese îi plăcuse, se vede, în mod deosebit.

— A doua analiză, reluă el, a arătat exact pe dos totul. Aici e ridicolul situației. Am aflat, de dată aceasta, că în sferă nu se află nimic. Dar noi știm foarte bine că nimicul este doar un cuvânt, un fel de ideal negativ. El nu există în natură. Ei bine, acest aparat pe care,

vă mărturisesc, nu-l mai iubesc, mi-a arătat că în sferă se află acei nimic ideal, adică nu există nici o formă a materiei.

Fizicianul începu să râdă de-a binelea. Avea o dantură ireproșabilă, ce contrasta plăcut cu tenul său închis. Președintele, spontan, râse sănătos, de parcă, aflat într-un cerc de prieteni, ar fi auzit o glumă mai neacademică. Pe rând, mai întâi D., apoi savanții ceilalți, în fine, ziaristii și laboranții izbucniră în hohote de râs. Câteva clipe fizicianul păru a fi în postura unui comper care a reușit un banc bun și râde împreună cu publicul său. Râzând, dar în același timp fiind atent la ceea ce se petrecea, conform obiceiului său, D. gândi că atmosfera veselă o copiază parcă pe aceea ce intervenise cu câțva timp în urmă, când se discutase de asemenea despre sferă.

În timp ce ultimele râsete se stingeau, fizicianul abandonează aparatul, ce dăduse niște indicații atât de fanteziste, și împreună cu laboranții începură să le manevreze pe celelalte patru.

— Nici cu astea nu cred că o să afle cine știe ce, îi spuse președintele lui D. Dacă marea lui invenție nu i-a fost de niciun folos, atunci ce poate să mai facă cu acestea? Sunt doar niște aparate banale, un fel de spectroSCOape, ca principiu.

În vocea bătrânului tremura o ușoară satisfacție senilă, de loc mascată.

— Nu cumva să crezi că îmi pare bine acest eșec al colegului meu, continuă el, parcă spre a se disculpa. Nici pomeneală, doar mi-a fost student. Mă încercă însă un fel de ciudată plăcere să văd un obiect ce își bate joc de știință. E un sentiment destul de nelalocul lui, recunosc. Dar ce să fac? Asta este situația.

D. zâmbi înțelegător.

— Aveți toată dreptatea să vă manifestați astfel, zise el. Este o reacție foarte explicabilă. Ni se întâmplă uneori să privim cu ură sau dispreț ceea ce iubim. Iar acum, în legătură cu eșecul acesta, vă rog să mă credeți că și eu am același sentiment de bizară solidaritate cu sfera. Sincer să fiu, mă bucur că investigațiile au dat greș. E ceva cu totul copilăresc, cu siguranță. Dar spun și eu ca dumneavoastră: ce să fac?

Bătrânul avusese dreptate. Nici noile încercări nu dădură rezultate mai concludente.

Fizicianului îi fu întins un scaun peste capetele celor din primul rând, și el se așeză cu spatele la sferă, în fața fotoliului pe care stătea, surâzând patern, președintele.

— Nu pot zice că nu înțeleg nimic, dar, în orice caz, una ca asta nu am mai pățit.

Urmare câteva date tehnice pe care fizicianul le comunică președintelui, cu o voce aproape șoptită.

— Activitatea acestor aparate, continuă el, nu poate fi, practic,

perturbată de nici una dintre formele de energie cunoscute până acum pe planeta noastră. Astfel că rezultatele pe care le-am obținut nu sunt propriu-zis eronate, ci mai degrabă ele exprimă forțe pe care nu suntem capabili să le descriem. De aceea n-am motive să mă indignez, ci trebuie să-mi iau sculele și să plec pe tăcute, discret, înainte ca ziaristii să apuce să mă întrebe ceva.

— Ba nu, șopti aproape speriat președintele, să nu faci una ca asta. Să nu pleci înainte de a spune ceva liniștitor. Ai putea, eventual, să sugerezi că cele declarate înainte cu privire la rezultatele obținute de aparatul dumitale se datorează insuficienței puneri la punct a unor detalii tehnice. Dar despre investigațiile făcute cu celelalte patru spune, de exemplu, că indică prezența urnei forme inedite a materiei, pe care o vei putea studia și pe care o vei descrie minuțios, spre folosul științei. Ce zici?

Președintele șușotea cu mare pasiune, ca un diplomat ce stabilește o versiune, nu mincinoasă, dar mai rotundă decât cea reală. Din nou D. fu frapat de asemănarea situației cu anterioara lui întrevedere cu oamenii de știință.

— Dar de ce să nu spună adevărul? întrebă, făcând pe naivul. E foarte posibil ca niște aparate să se defecteze și să indice niște date false.

— Are dreptate președintele, spuse fizicianul meditativ. Nu putem să ne recunoaștem neputința. Nu e bine. Și așa circulă tot felul de zvonuri cu privire la sferă. Pe de altă parte, eu aș fi tentat să recunosc că toate cunoștințele mele sunt neputincioase în fața acestui fenomen. Dar mă gândesc la ce ar folosi această recunoaștere? Aș fi acuzat de agnosticism, s-ar spune că mă îndoiesc, de puterea atotbiruitoare a științei. Or, eu nu mă îndoiesc. Dacă era așa nu alegeam profesia pe care o am. Așa că mi-e mult mai simplu să lipesc o etichetă acestui fenomen pe care deocamdată nu îl înțeleg. Câte nu au asemenea etichete?

D. fu plăcut surprins de cuvintele fizicianului. Într-adevăr, așa era. Dacă sfera primea un nume, dacă materia care o umplea era denumită într-un fel sau altul, toată situația se modifica. Sfera înceta brusc să mai fie un posibil simbol al neputinței omului de a explica tot ce se petrece în jurul său și se integra cuminte între fenomene, se transforma din mister în informație.

— Bine, zise el, mai mult către președinte, cu aerul că își aduce abia atunci aminte de ceva deosebit de important, dar presa a scris deja că sfera s-ar putea să fie o operă de artă cinetică.

Președintele părea că pricepe cum gândește D.

— Vezi dumneata, zise el cu aerul că explică răbdător o chestiune în fond foarte simplă, ziarele au scris că s-ar putea să fie o realizare de artă cinetică, dar din păcate, sau din fericire, nu știu cum să zic mai

bine, nimeni n-a crezut una ca asta.

— Cum așa? Întrebă nedumerit D. Credeți că nimeni nu a crezut? Cum adică nimeni? Ziariștii sau publicul? Cine dintre aceștia nu au crezut?

— Cred că nici unii și nici alții. Vezi dumneata, știrile ce au apărut atunci în ziare nu erau tranșante. Nu se spunea într-un mod decis că sfera este o realizare de artă cinetică, ci că sunt șanse ca ea să fie așa ceva. Este o mare deosebire între una și alta, nu?

— Într-adevăr, zise D. doar pe jumătate convins, așa pare să fie.

În timp ce D. discuta cu președintele, ceilalți invitați, printre care și fizicianul, care se întorsese pe jumătate cu spatele către președinte, stăteau fără să vorbească între ei, privind spre sfera ce avea în mod constant o culoare nesemnificativă, de parcă ar fi fost în întregime umplută cu cenușă. Laboranții făcuseră portabile aparatele și apoi se așezaseră pe ele, unul lângă altul, sprijinindu-se cu umerii de peretele din stânga al încăperii.

Prin câteva semne discrete, președintele îl invită pe fizician să ia cuvântul spre a conchide asupra rezultatelor investigațiilor. Acesta se ridică și se duse lângă sferă. Începu să vorbească stând aproape lipit de peretele ei cenușiu:

— Sunteți la curent cu una dintre analizele pe care le-am făcut. Cele comunicate nu reprezintă, de fapt, tocmai realitatea. Vreau să spun că informațiile pe care mi le-a dat aparatul nu pot fi traduse prin cuvinte decât într-un mod foarte relativ. Astfel că versiunea pe care v-am spus-o adineaori despre densitatea practic infinită și cea practic nulă a materiei din sferă trebuie considerată dacă nu chiar o poveste, în orice caz o umbră destul de aproximativă a datelor pe care aparatul mi le-a furnizat, un fel de proiecție literară a datelor științifice.

Rostind comparația cu literatura, fizicianul privi complice către D.

— Cât privește datele pe care le-au furnizat celelalte aparate, trebuie să vă spun că nici ele nu înseamnă cine știe ce din punct de vedere științific. Este interesant însă de constatat că, într-un mod asemănător cu primul, și acestea au persistat în a oferi date ce se excludeau, prezentând succesiv informații aberante. Cam așa stau lucrurile. Ne aflăm în fața unui fenomen, curios, inedit. E de datoria mea să vă anunț că se poate ca aparatele să fie defecte. Vom verifica totul în mod amănunțit și cu siguranță vom determina natura materiei pe care sfera o conține.

Imediat după ce anunță că se vor face verificări, fizicianul făcu un semn laboranților. Aceștia, foarte disciplinați, ridicară aparatele și se îndreptară spre ieșire, străbătând deciși semicercul de scaune. În liniștea deplină ce domnea în încăperea se auzi demarând microbuzul lor.

Acest zgomot mai persista încă, îndepărtat, abia perceptibil, când

un oftat unanim se făcu auzit. Sfera se însuflețise dintr-o dată, părăsise acel cenușiu nesemnificativ și începuse să producă unul dintre splendidele jocuri cromatice cu care D. era de mult obișnuit. Cei prezenți dădură semne vizibile de emoție, câțiva dintre ziariști puseră în funcțiune aparate de fotografiat și de filmat. Președintele, fără să-și ia ochii de la spectacolul pe care sfera îl oferea, găsi pe pipăite mâna lui D. și i-o strânse convulsiv, punând parcă în această felicitare o spaimă numai de el știută.

Jocul coloristic nu țină mai mult de un minut, stingându-se la fel de brusc după cum începuse. Sfera redeveni cenușie, făcându-i pe toți să se întrebe dacă nu cumva visaseră. Dar în momentul următor izbucniră aplauze, ovații chiar. Cu toții își părăsiră locurile și formară un cerc în jurul lui D. și al președintelui, continuând să aplaude, strângându-i mâna pe întrecute lui D., ba chiar și președintelui, din greșeală sau din prea mult entuziasm, rostind felicitări și scoțând numerotase exclamații admirative. D. se gândi că nu ar fi exclus ca acești entuziaști să-l ia pe brațe și să-l arunce în sus de câteva ori, ca pe un proaspăt campion. Această teamă nu era chiar atât de neîndreptățită, deoarece grupul în care savanții se amestecaseră tinerește cu ziariștii dădea semnele unei animații nemaipomenite. Totul era prea armonios în această scenă a admirației ca el să se mai poată sustrage. Astfel că se decise să participe, strânse mâinile care i se întindeau, mulțumi, făcu gesturile de necesară modestie pe care situația le cerea. Se ridică apoi în picioare și aproape imediat făcu și președintele același lucru. Se îmbrățișară la modul diplomatic, alăturându-și succesiv obrazii, își strânseră apoi mâinile excesiv de cordial.

Făcând față acestei scene, D. medita la absurditatea situației. Era doar mia mult decât clar că materia din interiorul sferei nu este ceva făcut de el. Spusele fizicianului îi confirmaseră mărturisirile. Și alte multe argumente pledau vădit pentru o origine enigmatică a sferei. De unde ar fi avut el materialele și știința combinării lor atât de savante? În ce laborator, în ce atelier ar fi putut el să facă totul fără ca nimeni să nu bage de seamă? Scena aceasta a felicitărilor era profund falsă și cineva trebuie s-o fi regizat. Nu se putea altfel. Sau poate totul era rodul unei sugestii în masă? Una dintre aceste două posibilități reprezenta cu siguranță adevărul. Și, sigur, cea mai plauzibilă era cea de a doua. Sfera dispunea de mijloace de influențare telepatice. Era prea greu de imaginat ca niște oameni de știință atât de reputați să se angreneze într-o puerilă comedie.

Ziaristul cel bărbos, care pusese întrebările nepotrivite cu prilejul precedentei întâlniri, dădu energice semne că vrea să ia cuvântul. Către președinte făcea el aceste semne, foarte puțin sobre, aducând cu cele prin care un elev silitor vrea să atragă neapărat atenția

profesorului asupra lui. În cele din urmă, președintele observă pantomima aproape necuviincioasă pe care bărbosul i-o adresa și, binevoitor, îi răspunse printr-un gest ce voia să spună că totul e în ordine, după care ridică brațele cerând tăcere și ascultare.

— Dragii mei, zise el adoptând un ton sărbătoresc, potrivit împrejurării. Iată, cineva dorește să ne vorbească. Să-l ascultăm cu toată atenția.

Îl arătă apoi cu un gest larg pe bărbos și îl încurajă, mișcând afirmativ din cap, să înceapă.

— E un reputat critic de artă, îi șopti președintele lui D.

— Critic de artă? Întrebă mirat acesta. Critic de artă reputat?

Nu prea pricepea cum un critic de artă reputat vine la o conferință de presă spre a realiza un reportaj neînsemnat, după ce în prealabil a făcut niște cercetări de tip detectivistic pe la locul unde fusese construită sfera. Îl privi cu o mai mare atenție. Cred că este de o vârstă cu mine, aprecie el. Da, de ce nu? Critic de artă. Să-l ascultăm.

— Onorată adunare, începu criticul de artă, care își lepădase fulgerător frenezia jurnalistului spre a o înlocui cu o morgă ce contrasta destul de vizibil cu vestimentația sa deplasat tinerească, ne aflăm în fața unui eveniment artistic de o uriașă însemnătate. Această sferă reprezintă o sinteză de artă cum încă nu s-a văzut pe planeta noastră. Aceste culori, aceste lumini ce alternează după o atât de impresionantă variabilitate întrece, după opinia mea, tot ce s-a creat mai grandios de către artiștii plastici ai tuturor timpurilor...

Și bărbosul continuă în același stil încă mult timp, invadând docilul auditoriu cu o avalanșă de superlative, tot mai des împănate cu termeni de specialitate. Deși rostea vorbe de mare admirație, el nu gesticula, nici nu ridica vocea. Vorbea neutru, de parcă cel atât de lăudat nu s-ar fi aflat în fața lui.

Această atitudine impuse pesemne celor ce îl ascultau, fiindcă nici o întrerupere nu se produse, nimeni nu dădu în vreun fel sau altul semne de nerăbdare, deși discursul se prelungea peste măsură.

În cele din urmă, criticul de artă încheie. Cu gesturi discrete de ușurare, bătrânii oameni de știință, ce ascultasera considerațiile despre sferă stând în picioare, ca la un vernisaj, se așezară pe scaune.

Vizita se apropia vertiginos de sfârșit. Ziariștii îi mai puseră câteva întrebări lipsite de importanță lui D., președintele îi mai spuse câteva vorbe amicale de bun rămas apoi toți vizitatorii se ridicară și ieșiră în stradă, încet, ceremonios. În curând, doar un vag nor format din gaze de eșapament mai amintea că acolo fuseseră atâtea mașini.

După vreun sfert de oră sună telefonul. Era fizicianul, care îl ruga pe un ton amical să-l primească din nou. D. îi spuse că îl așteaptă cu plăcere, el însuși avusese de gând să-l invite.

Fizicianul apărură câteva minute mai târziu. Se instalară în preajma

sferei și câțva timp urmărire în tăcere abia perceptibilele fulgerări mov ce străbăteau imensa masă cenușie.

— Uite de ce m-am întors, deschise decis discuția fizicianul. E ceva ce mă intrigă în toată povestea asta. Nu e numai faptul că aparatele mele se dovedesc neputincioase, ba chiar îmi joacă feste. Mai sunt câteva lucruri pe care aș vrea să le discutăm.

Tăcu, uitându-se întrebător spre D. Acesta făcu un semn de încuviințare.

— Și eu sunt cam nedumerit, zise el. Uite, de pildă, scena de adineaori. Ei bine, mie mi s-a părut mai mult decât ciudată. Felicitările acelea, strângerile de mână, strigătele, mișcările prea bruște, zâmbetele exagerate ce apăruseră pe fețele tuturor, totul mi s-a părut a fi pus la cale, lipit, ca să zic așa, în chip de secvență finală. De către cine? Asta e întrebarea.

Fizicianul nu răspunse. Privea dus pe gânduri spre sferă.

— Doar n-o să-mi spui, continuă D., că președintele v-a dat directive ca să vă comportați așa. Ar fi prea de tot. E imposibil.

— Nici vorbă despre așa ceva, răspunse absent fizicianul. Nimeni nu a dat nici o indicație nimănui. Scena a fost spontană. Sau, mai degrabă, spontană între semnele citării. Știi ce-am simțit eu atunci?

— Ce?

— După ce analizele n-au dus la nimic, eram indispus. Era normal, nu? Ei bine, dintr-o dată am simțit că mă înveslesc la simpla privire a sferei ce se colora. Am mai putut să-mi dau seama că sentimentul acesta îmi este impus. Mă pricep la parapsihologie, este a doua mea pasiune. Și știu să discern când sunt receptorul unui mesaj telepatic. Ei bine, am simțit că cineva, sau ceva, cum vrei, îmi ordonă să mă entuziasmez, să mă apropii de dumneata și să te felicit. Sau, mai precis spus, am avut impresia că simt.

— Nu prea erai cuprins de frenezia celorlalți. Mi se pare că nici nu te-ai apropiat de mine.

— Așa e. Am reușit oarecum să mă ecranez, ca să zic așa, să mă sustrag într-o oarecare măsură fluxului.

Pe nesimțite sfera se colorase intens. Ca niște falduri grele, ape de culoare mov se clătinau încet, arcuindu-se cu mișcările lente.

— Uită-te și acum, spuse fizicianul coborându-și vocea. Mișcările acestea sunt hipnotice, deși culoarea nu e strălucitoare. Încearcă să-ți fixezi privirea la mijlocul sferei, acolo unde se observă rotirea aceea lentă. Vezi? Simți acum o ușoară amețală?

— Într-adevăr, consimți D., îmi creează impresia că vârtejul acela se lățește și se curbează spre mine, ca niște aripi ce se deschid încet.

Fizicianul se ridică și se plimbă preocupat prin încăpere. Se apropie apoi de sferă și mângâie prelung suprafața ei lucie. Nimic nu se modificase în interiorul acesteia. Faldurile se arcuiau, somptuoase

într-un ritm egal, odihnitor, ce îndemna la somn.

— Ce zici, întreabă D., de un contact pe cale telepatică? Eu, sincer să fiu, nici nu prea știu ce este asta, dar dumneata zici că ești inițiat. Nu crezi că s-ar putea încerca ceva?

— La asta mă și gândeam, se învioră fizicianul. Deși nu sunt eu cel mai indicat, ar trebui totuși să încerc. De fapt, acesta este unul dintre motivele pentru care m-am întors.

Ezită să continue.

— Ce mai e? se interesă D.

— Ar fi bine ca dumneata să nu fii prin preajmă. Aceasta este una dintre reguli. Cel puțin cei ce m-au inițiat așa mi-au spus. Așa că ar trebui să ieși din casă pentru câțva timp, sau în orice caz să mergi în cea mai îndepărtată încăpere.

— Asta era? zâmbi D. Nu e nici o problemă. Și-așa a început să mă cam plictisească rolul de claustrat. O să ies puțin. Chiar am chef de o plimbare. Dar nu ți-e frică să rămâi singur cu sfera? glumi el, ridicându-se.

— Ba mi-e frică, de ce să nu recunosc, zise serios fizicianul. Mai sunt și accidente. Odată era s-o pățesc rău de tot. În orice caz, să nu întârzii mai mult de o oră. Dacă vei constata că ceva nu e în ordine cu mine, te rog să dai imediat un telefon acestui om și să-l chemi de îndată aici.

Și întinse o carte de vizită. D. o luă, îi ură succes, și ieși.

Începea noaptea. Stoluri de păsări treceau în zbor razant pe deasupra cartierului, scoțând sunete abia perceptibile. D. nu-și mai amintea să le fi văzut vreodată. Un trecător, cu aspect de pensionar, care se oprise să se uite după ele, îl lămurii că este vorba despre niște păsări asemănătoare vrăbiilor, ce se aciuaseră cu câțva timp în urmă în cartierul lor.

— Au perioade de neliniște, îi dădu acesta amănunte lui D. Mai ales spre seară. Uneori chiar și noaptea se ridică și zboară ca niște bezmetice. Multe dintre ele se izbesc de câte ceva și mor.

— Bine, dar nu sunt păsări de noapte, interveni D. intrigat.

— Tocmai, încuviință bătrânul, nu sunt. Aici e ciudățenia. M-am interesat la un amic care se pricepe și mi-a spus că sunt niște păsări ce nu se prea întâlnesc prin regiunile astea. Nu știe nici el ce e cu zborurile acestea de noapte. La început nici n-a crezut. Dar într-o dimineață i-am dat telefon și a venit să vadă cu ochii lui cadavrele bietelor păsări împrăștiate pe stradă.

D. asculta cu atenție toate amănuntele. Bătrânul, bucuros că a dat de un interlocutor docil, continuă:

— Știi, eu mă plimb mult. Le-am urmărit. Zboară mai ales într-o anumită direcție. Vin dinspre platani aceia din părculețul de la capătul străzii, se rotesc de câteva ori pe deasupra unei case și apoi se

întorc. Repetă manevra asta de mai multe ori.

— Poate vor să se sinucidă, zise D., mai mult pentru sine.

— Te pomenești că așa o fi, exclamă bătrânul. Ca balenele. Știi povestea, nu?

— O știu, încuviință D. Dar spune-mi, te rog, care e casa aceea?

— Cea de la numărul 17. Mi se pare că e a unui scriitor.

Mai stătură câteva minute împreună, urmărind zborul păsărilor. Bătrânul avea chef de vorbă, dar D. se scuză sumar și se îndepărtă, mergând agale. Casa cu numărul 17 era a lui. Parcurse încet drumul până la micul parc în dreptul căruia strada se termina și se așeză pe o bancă. Bătrânul observase bine. Păsările aterizau într-un zburătăcit asurzitor. Se vede că erau foarte multe. Apoi plecau brusc, zbârnâind. D. și le imagină ca pe niște vrăbii mai mari, cu aripi scurte, ce implicau o mare frecvență a bătailor.

Trecu un timp. Păsările își continuau raidurile lor frenetice. Chiar lângă D. căzură câteva dintre ele. Apoi se liniștiră și rămaseră nemișcate pe crăcile platanilor, ca niște ciorchini întunecați. D. se ridică și se îndreptă spre casă. Mai erau doar zece minute până la împlinirea unei ore. Intră în curte și ocoli mai întâi casa: voia să vadă dacă într-adevăr păsările se întorceau deasupra casei sale. Bătrânul nu se înșelase. La lumina vagă a unui felinar, ce străbătea din stradă, se vedeau zbaterile unei păsări lovite. D. o luă, dar nu mai era nimic de făcut. Muri aproape imediat în spasme abia perceptibile. Apropiindu-se de gard, unde lumina era mai puternică, D. văzu că era o pasăre destul de mare, ce aducea oarecum cu o vrabie. În timp ce o contempla auzi un miorlăit discret, dar agitat de un tremolo semnificativ. În penumbră sticliră ochii unei pisici. D. se decise să îngroape pasărea a doua zi dimineața. O luă în casă și învelită într-o batistă o puse într-o cutie de carton. Îi trecu prin minte că se poartă ca un adolescent sentimental.

Fizicianul era așezat, foarte drept și privea țință sfera. Când D. intră, nu dădu niciun semn că ar fi observat.

Sfera, părând mai mare ca niciodată, dădea o iluzie perfectă a rotirii. Nenumărate nuanțe erau angrenate într-un cerc lent mișcător. Cu intermitențe, în regiunea centrală se produceau unduiri ce-i amintiră lui D. de modul în care șerpii hipnotizează păsările.

Se apropie de fizician și îi puse mâna pe umăr. Acesta nu făcu niciun gest. Îl privi apoi în ochi și îl zgâlțâi ușor, fără niciun rezultat. Neliniștit se îndreptă spre telefon și începu să formeze numărul aflat pe cartea de vizită. Când auzi în receptor primul apel, vocea fizicianului interveni:

— Închide, te rog. Nu e nevoie încă de el. Mi-am revenit.

Părea sfârâmat de oboseală. D. îi oferă o cafea și se pregăti să asculte.

— N-am făcut nimic, zise după câțva timp fizicianul. Mi-e foarte greu să-ți explic, dar esența e că n-a ieșit nimic.

— Explică-mi, totuși, insistă D. Văd că ești foarte obosit, dar și eu sunt foarte curios... Măcar în câteva fraze.

— Bine. Am încercat să stabilesc un contact telepatic. Ceea ce am recepționat au fost doar niște forme cărora nu le pot da nici o interpretare. E foarte ciudat, dar ceea ce am văzut, dacă pot să zic așa, atunci când am închis ochii era aproape identic cu ceea ce văd acum și vezi și dumneata. Se pare că mesajul materiei din sferă...

— Mesajul? îl întrerupse D. vorbind aproape fără să vrea.

— Da, mesajul. Sunt aproape sigur că ceea ce avem în față este o formă superioară a materiei. Se pare deci că mesajul sunt aceste culori și forme pe care noi trebuie să le descifrăm.

— Trebuie. Dar cum?

— Știi și eu? Poate că un matematician s-ar descurca mai bine decât mine, deși nu prea văd pe ce cale ar urma să o apuce. După câte îmi dau eu seama, cel mai indicat ar fi un calculator analogic. Să vedem. Îți mai dau eu o veste.

Se ridică să plece.

— Stai puțin, unde te grăbești așa? îl opri D. Văd că ți-ai revenit. Stai să mai discutăm. Mi se pare că am ceva ce te-ar putea interesa.

— Ce anume?

— Uite, în vremea din urmă, am scris niște texte foarte ciudate. Nici eu nu prea înțeleg cum de am reușit să imaginez niște întâmplări atât de stranii. Cred că ar trebui să le cunoști. Mai știi? Poate că sunt niște mesaje deviate ale materiei din sferă.

— Interesant. Atunci mai stau.

D. căută prin sertarele biroului și scoase câteva file de hârtie umplute cu scrisul său microscopic.

Cu ele în mână îl privi întrebător pe fizician. Acesta făcu un semn de încuviințare.

— În prima dintre aceste povestiri pe care le-am scris în prezența sferei, începu D., e vorba despre un lac în preajma cărui se înregistrează dispariții ale unor oameni. Un lac de munte. Dispar turiști, dispar vânători. De la o vreme încep să circule zvonuri. Se spune că lacul este ucigător și că nimeni nu se poate apropia de el neînsoțit, fără să-și piardă viața. Se organizează câteva expediții științifice, se fac sondaje, se analizează apa. Nu se descoperă nimic deosebit. Zvonurile persistă. Câțiva temerari se aventurează în preajma lacului. Se formează și cupluri ai căror membri joacă rolul de momeală și respectiv de observator. Rezultatele sunt nule. Se instalează camere de luat vederi, foarte abil mascate. Lacul rămâne impenetrabil, o baltă banală, cu ape limpezi, nemișcate. Câțva timp nu se mai petrece nimic, apoi dispare un vânător. Urme ale sale sunt

descoperite pe malul lacului. Exasperate, autoritățile decretează lacul și împrejurimile sale, pe o rază de un kilometru, regiune periculoasă. Se plantează anunțuri în acest sens. Un ziarist începe să facă investigații pe cont propriu. Găsește, după diferite peripeții, un jurnal intim pe care îl scrisese un paralytic. Discută cu soția acestuia și află că autorul jurnalului dispăruse într-un mod inexplicabil, de îndată ce terminase de redactat însemnările sale. Mai află că înainte de a scrie aceste pagini, paralyticul avusese o psihoză foarte ciudată: visa cu regularitate niște forme colorate și mișcătoare. Din toate aceste vise nu pricepea decât că trebuie să plece neapărat într-un loc imposibil de precizat. Nu mai mânca, slăbea și așa mai departe. Este consultat un psihiatru.

D. se opri și privi întrebător spre fizician.

— Mai ai răbdare să ascuți? Am trecut repede peste introducere. O să fie mai interesant.

Fizicianul își înclină capul în semn de aprobare.

— Tratamentul acestuia, continuă D. să-și rezume povestirea, nu dă niciun rezultat. Până la urmă paralyticul ajunge la un psihanalist și nici acesta nu reușește prea mare lucru. Infirmitul persistă în a declara că visează tot felul de culori și volume mișcătoare și că simte că trebuie să plece spre o destinație pe care nu o cunoaște. Se întorc acasă, omul se simte rău, slăbește etc. De aici înainte îți citesc:

„... toate acestea s-au întrerupt brusc într-o dimineață, când infirmitul, perfect lucid, o rugă pe soția sa să-i aducă hârtie, unelte de scris și cerneleuri de mai multe culori. Îi spuse că necazurile s-au terminat, că acum știe foarte precis ce are de făcut. Ceru de mâncare și se apucă apoi de scris. Scria încet, caligrafic, făcând pauze mari pentru a privi în gol. Câteva zile trecură astfel. Textul la care omul migălea de parcă ar fi fost unul dintre caligrafii din vechime se mărise. Însuma douăzeci de pagini. Femeia l-a găsit, într-o dimineață, pe masă, frumos încheiat de o vinieta destul de bine desenată cu cerneală de trei culori. Această vinieta reprezenta un șarpe cu cap de porumbel. Trupul șarpelui înconjura cifra 50, foarte complicat trasată. M-am gândit că vinieta ar putea simboliza deviza iezuită „viclean ca un șarpe, curat ca un porumbel”. Și cifra 50 putea fi interpretată într-un sens similar: asiaticii simbolizează vârsta de cincizeci de ani printr-un șarpe. Tot în dimineața aceea femeia a constatat că soțul ei dispăruse. De atunci nu l-a mai văzut. Am acum în față însemnările lui. Un scris copilăresc, neevoluat, o înclinare interesantă spre ornamente cât mai complicate. Textul e organizat sub forma unor versete încheiate, fără excepție, prin semne de exclamare. Se relatează aventurile unui om care a încercat să dezlege misterul lacului. La început se află niște descrieri ale locurilor, de o pedanterie aproape științifică, acumulând numeroase amănunte. Nici o îndoială nu poate fi în privința lor. Cine a scris rândurile acestea a văzut lacul, nici vorbă nu poate fi de coincidențe. Exactitatea

merge până acolo, încât este descris unul dintre anunțurile care previn pe eventualii turiști asupra faimei rele a lacului. Mai mult chiar, ca un paroxism al exactității, panoul respectiv este reprodus, mult micșorat, dar cu proporțiile minuțios respectate. Apoi versetele devin brusc foarte exaltate și descriu fapte într-un totu fanteziste. E vorba de niște monștri ce ies din apele lacului și se volatilizează rapid, dispărând ca un fum printre stânci, despre o pâlnie ce se formează în ape, descoperind în felul acesta o trapă. Ultimele trei sunt cu totul obscure și se referă la niște primejdii ce pândesc, la niște dușmani cruzi ce se află prin apropiere și vor ataca pe negândite. Îl transcriu pe cel ce mi s-a părut mai interesant. Este un soi de profeție cețoasă. Iată-l: «Îi văd, numai eu îl văd, îi simt, sunt violeți, sunt aproape, vin toți, încet, ca șerpii, încet, ca râmele, alunecă pe dâre vâscoase, vor veni cu toții asupra noastră, violeții, iată-i, răii, ciudații, sunt mai aproape acum, vin încet, încet vor fi aici nu peste multă vreme, aici vor fi, să ne ferim, dar tot încet, să alunecăm încet într-o parte, să alunecăm în ape ușor, pe nesimțite, să nu ne ajungă ei, cei violeți, cei alunecoși și răi ca șerpii!»

Acestea sunt ultimele cuvinte, după ele urmează vinieta. Se va spune poate că paralizicul a putut să vadă lacul și împrejurimile sale într-o perioadă mai îndepărtată. Nici vorbă nu poate să fie despre așa ceva, deoarece panoul reprodus în jurnal a fost instalat la câțiva ani după accidentarea și imobilizarea omului. Se exclude și posibilitatea ca cineva dintre cunoscuții săi să-i fi povestit cum arată lacul și împrejurimile acestuia. Din câte mi-a relatat soția lui, nu aveau prieteni care să fi cercetat acele locuri”.

D. făcu o pauză. Fizicianul îl ascultase cu atenție și nu dăduse niciun semn de plictiseală.

— Acum urmează o altă întâmplare pe care ziaristul o relatează. Este vorba despre un alt caz de dispariție, cel al unui mare pictor. Acesta dispare îndată după o conferință în care se referise la niște primejdii ce urmau să iasă din ape dând însă impresia că recurge doar la niște metafore de efect. Ziaristul deduce că și acest caz trebuie legat de lac invocând două dintre pânzele rămase de la pictor. Citesc din nou:

„... două dintre ele par a fi ilustrații ale jurnalului despre care am relatat deja. Prima arată niște animale ciudate (le spun animale folosind un termen convențional, nu am alt cuvânt mai potrivit la îndemână), niște forme mișcătoare, alungite, ce ies din apele unui lac și au tendința de a deveni invizibile. Extremitățile lor superioare au dispărut, transformându-se parcă în nori, părțile ce urmează să se volatilizeze în momentul imediat următor sunt deja decolorate, abia vizibil. A doua înfățișează o deschidere în apele unui lac, făcută parcă de un vârtej, de un Maelstrom. Se văd pereții lucii ai tunelului, apele stau nemișcate însă. Ai crede că un enorm

cilindru de sticlă a fost montat în ape. Dar nu este așa; se vede ieșind din peretele de apă capul unui pește, devorat de un imens ochi sângerieu, mai jos apare a formă purpurie nesemnând cu nimic, tremurând parcă spasmodic. În fundul puțului se poate vedea o deschizătură dreptunghiulară. Prin ea se zărește o alta, și apoi o alta și așa mai departe, creându-se iluzia unei deschideri nesfârșite”.

— Interesant, îl întrerupse fizicianul.

— Stai, să auzi urmarea! De abia acum devine în adevăr interesant. Ziaristul se decide să se ducă la fața locului. Pleacă. Iată acum episodul final:

„... am ajuns la un panou ce avertizează pe turiști că în regiunea lacului aflat la un kilometru depărtare s-au petrecut accidente mortale. L-am depășit. Merg pe o potecă ce se vede foarte slab printre smocurile de iarbă. Stânci. Norii aleargă. Mă opresc să-i privesc. A început să burnițeze. E destul de frig. Lacul. Deodată a apărut în fața mea. Violet, dintr-o dată, o vână violetă în apa lacului, extraordinară apă, cristalină, parcă inexistentă, atât de străvezie. O vână violetă e acum la picioarele mele, ca un șarpe imens, se încolăcește încet, descrie acum niște opturi confuze. Sunt la marginea lacului. Șarpele violet se mișcă, dar apa este perfect nemișcată. Nici cel mai mic val, nici măcar o încrețitură. Intru în apă încet, până la glezne, înaintez, până la genunchi acum. Mă opresc. Minunatul șarpe nu e șarpe, e o culoare cum n-am mai văzut niciodată, apare un galben foarte închis, uluitor de pur, superb. Un fel de luptă între cele două culori. Apa e liniștită, perfect nemișcată, netulburată. Sunt în ea ca într-un aer mai dens. Îi simt rezistența când mă mișc, dar nimic, nici o mișcare nu mă atinge. La picioarele mele apar noi culori. Se îmbină și se despart foarte încet, nu seamănă cu nimic, se cheamă unele pe altele, se împreunează lent, se pătrund, nasc noi nuanțe nemaivăzute. Văd, în sfârșit, vad minunile acestea. Doar ele mai există pentru mine acum. Nu mai știu cine sunt, nu știu cine rostește vorbele acestea, eu văd doar, sunt un ochi, șoptesc vorbe de admirație, ce admirație, cuvânt stupid, aș vrea să intru în jocul lor, iată, explodează fără niciun zgomot, se despart în jerbe. Mii de culori, nuanțe infinite, lacul nu mai există, altceva, dincolo, am trecut și văd, în sfârșit văd. Cine sunt, cine intră încet în culorile acestea? Acum știu că violetul este culoarea mea, iată, sunt o culoare, mă strecur printre celelalte, sunt o culoare, o culoare, o culoare.”

D. citise ultimele fraze cu o voce dramatică. Își strânse hârtiile, le puse înapoi în sertar și așteptă în tăcere părerea fizicianului.

— Mi-a plăcut, zise acesta după câțva timp. Nu prea sunt amator de literatură, dar mi-a plăcut. Crezi că sfera te-a influențat și te-a determinat să imaginezi această poveste?

— De ce nu?

— E adevărat, poate să fie așa, dar în același timp poate fi vorba și despre o simplă extrapolare, care s-a petrecut în imaginația dumitale. Deci povestirea poate fi considerată document, dar și ecou.

— Nu zic ba, dar să nu uităm că eu nu am scris niciodată lucruri de genul acesta. Totul, factura, tema, mijloacele sunt absolut inedite. Asta nu-ți spune nimic?

— Fără îndoială, fără îndoială, zise neconvins fizicianul. Dar, oricum, vorba președintelui, cunoașterea științifică nu are nimic de câștigat din asta. Știi ce? se învioră el deodată. Ar trebui să facem o analiză propriu-zisă. Să scoatem o anumită cantitate de materie din sferă...

— Asta nu, îl întrerupse D. foarte decis. Asta nu. De ce să stricăm totul? Și dumneata ai spus doar că avem de a face cu o formă superioară a materiei. Poate ce vedem noi este o ființă conștientă. De ce atunci atâta brutalitate? Doar pentru a obține material pentru vreun articol care o să apară într-o revistă citită de douăzeci de specialiști? Riscăm să stricăm totul. Cum a venit așa poate să și plece.

Fizicianul se ridică și veni spre D. zâmbind împăciuitor.

— Te rog să mă crezi, zise el, mi-am închipuit că așa o să întâmpini propunerea mea. Nici eu nu sunt prea convins de ceea ce spun. Ce pot să zic altceva? Sunt om de știință. Admir frumosul, dar nu mă pot păstra la distanță de el. Vreau să-l pipăi. Dumitale îți este ușor, poate, să rămâi la contemplație. Mie mi-e imposibil. Mă înțelegeți?

În glasul său se simțea o anume tristețe.

— Vorbești de parcă ai regreta că ești om de știință. Nu te mai obosi să îmi explici. Știu că nu poți rămâne la contemplare, după cum știu la fel de bine că eu pot rămâne.

D. rămase o clipă pe gânduri.

— Știi ce? continuă el. Să nu ne grăbim. Înțeleg că ești nerăbdător, dar să mai amânăm puțin. Sper că nu e nici o grabă, nu?

Celălalt ridică din umeri.

— Bine, acceptă el în cele din urmă, să mai așteptăm câtva timp. Dar nu prea mult.

IV

Timpul trecea. Vara se sfârșise și soția lui D. nu se mai întorcea. Tradiționalele ei vederi sosiră de la un timp mai rar, pentru ca apoi să fie cu totul sistate. Poate că tăcerea ei era pricinuită de faptul că D. nu răspundea niciodată la scrisori, ori de ce fel ar fi fost ele, preferind să telefoneze, și atunci numai dacă era ceva cât de cât urgent sau grav.

În cele din urmă, D. nu mai rezistă. Îi dădu un aviz telefonic. Nu se prezentă nimeni. Faptul era întrucâtva explicabil, satul fiind undeva în munți.

Se pare însă că apelul lui fusese totuși recepționat, fiindcă la câteva zile primi o scrisoare în care soția lui îl anunța că se va reîntoarce cât de curând. Adăuga că dacă nu ar fi primit avizul, ar fi așteptat nu se știe cât timp ca el să o cheme și că nu ar fi luat în niciun caz inițiativa reîntoarcerii.

Și, într-adevăr, sosi peste vreo săptămână, bronzată, cu un aer rural, ce îi plăcu lui D.

D. beneficia din nou de avantajele vieții conjugale. Dar acestea nu-l impresionară în chip deosebit. Constată în treacăt că este parcă ceva mai bine așa, și nu exagera. Se schimbase. Nu mai putea să savureze clipa. În timpul meselor, care înainte constituiau în casa lor un fel de ritual respectat cu mare consecvență, părea absorbit de întrebări fără răspuns, distrat mai bine zis, abstras de ceva fără importanță, dar persistent, ca urma vagă a unei dureri de dinți ce strică întreaga cenestezie fără ca ea, în sine, să fie insuportabilă.

Soția lui nu era făcută pentru a consola pe cineva prin cuvinte. Era o bună ascultătoare, în sensul că îi oferea lui D. aparența faptului că este urmărit cu atenție, dar nu mai mult. D. nu știa niciodată dacă ce spune el este înțeles în adevăr. De multe ori, de nenumărate ori, o întrebase, o obligase aproape să-i dovedească prin câteva fraze că a înțeles ceea ce el tocmai i-a spus. Niciodată asemenea cereri nu erau îndeplinite. Se mărginea doar la a spune că a înțeles, bineînțeles că a înțeles. Când rostea aceste vorbe, pe fața ei apărea o anume seriozitate care lui îi plăcea, îl liniștea pe deplin. Se consola atunci, în sine, cu teoria care spune că o femeie nu trebuie neapărat să priceapă noțional ce spune un bărbat pentru a înțelege, că înțelegerea ei afectivă este mult mai importantă. „Așa o fi, își zicea D. ridicând din umeri, probabil că ea pricepea mai bine decât mine ce vreau să spun.” Și poate că așa era, într-adevăr, fiindcă privirea femeii, atunci când îl asculta, era de o mare limpezime, parcă purificată. Stătea în bătaia

cuvintelor lui ca într-o ploaie care îi plăcea. De ce să încerce să înțeleagă fiecare strop în parte? Era suficient că acest șuvoi îi producea o plăcere globală.

Aceasta fusese poate calea pe care D. devenise cu încetul un om care nu mai suporta să fie contrazis. Aici trebuia probabil căutată și explicația căsătoriei lor, ce păruse atunci, în urmă cu ani de zile, nepotrivită.

Și mai era ceva: râsul ei. Era un râs extraordinar, ce exprima o bucurie incredibil de intensă, atât de intensă încât dacă cineva îl asculta cu atenție simțea că nu a fost niciodată atât de vesel cum este această femeie. Când făcea câte o glumă și ea izbucnea în râs, D. se simțea fericit, cuprins de o fericire elementară la care altfel, singur, n-ar fi avut acces. Cuvintele lui se transformau la ea în trăiri și chiar dacă aceste trăiri nu erau prea numeroase, intensitatea lor era o compensație suficientă.

Acum, când nu mai era omul de altădată, o găsea oarecum descumpănită, neștiind ce atitudine să ia. E o floare ce se potrivește în casa unui învingător, chiar dacă acest învingător are drept armă cuvântul, gândea el. E o plantă ce poate să existe numai în anumite condiții.

Încercă într-o după-amiază să-i explice totul; nu cu privire la sferă, ci în legătură cu el însuși. Nu spera că o să se facă înțeles, de altfel nici nu avea de comunicat niște lucruri prea clare. Miza însă pe acea înțelegere afectivă pe care știa că ea o are. Îl ascultă cu mare atenție, cu atenția ei dintotdeauna. El se lamenta că nu știe ce se petrece, că întâmplările vieții sunt atât de încâlcite, că trebuie să se apuce de scris, aceasta fiindu-i meseria, că, iată, vine iarna în curând și frigul îi face rău, că ea este totuși prea senină, că ar trebui să vorbească mai mult unul cu altul și așa mai departe. Răspunsul ei fu năucitor, dar îl făcu fericit.

— Bine, zise ea cu candoare, dar eu nu am de gând să te părăsesc!

Era un răspuns ce o caracteriza mai bine decât un discurs de o oră al lui D. După aceste cuvinte nu mai era nimic de zis. Astfel că D. renunță să îi mai explice ceva; se mulțumi doar să o mângâie pe părul ce parcă își schimbase culoarea în timpul acestei lungi absențe.

După această convorbire, la care ea participase printr-o singură frază, D. se apucă de lucru.

Începu să scrie și într-un timp foarte scurt termină o nouă povestire, la fel de ciudată ca aceea pe care i-o povestise fizicianului. De data aceasta subiectul avea o legătură mult mai vagă cu sfera. Era vorba despre sugestie, despre felul în care oamenii pot fi influențați.

Contrar obiceiului său, îi citi soției ceea ce scrisese. Ea, fără să dea nici cel mai mic semn de mirare în fața unei inițiative atât de neobișnuite (nici chiar la începuturile carierei lui n-o ruga niciodată să

asculte sau să citească vreun text semnat de el), se pregăti să asculte, așezându-se pe un taburet și întorcându-se cu spatele către sferă, ca pentru a-i dovedi lui D. că sfera este un obiect interesant, dar nu mai mult (D., fără să-și explice în vreun fel acest lucru, căuta să fie totdeauna cu fața către sferă, modificase în acest scop chiar poziția canapelei pe care dormea în ultima vreme).

D., oarecum emoționat, își pregăti hârtiile și începu să citească, monoton, cu o voce care nu sugera că atunci când vorbea liber era sclipitor, modulând fiecare silabă aproape ca un actor. Această monotonie, ce făcea orice lectură a lui aproape tranchilizantă, ținea, după cum însuși D. explicase la un moment dat cuiva, de o sficiune fundamentală în fața cuvântului scris.

Povestirea se numea „Veselie și întristare”. Iată textul ei:

„De la un timp apărură niște fenomene destul de ciudate. Interesul pentru literatură și pentru artele frumoase devenea, de la an la an, mai mic. Tot mai puțini erau tinerii care se decideau pentru astfel de profesii. Spectacolele și expozițiile erau tot mai rar frecventate, pasiunea pentru muzică era în scădere. Chiar și muzica de agrement îi interesa mai vag pe tineri. Un vânt de blazare bătea asupra celor care făceau arta și, în aceeași măsură, asupra celor ce o gustau.

Totul începuse poate în seara când spectatorii părăsiseră unul câte unul sala unde se interpreta o piesă de teatru care fusese marele succes al deceniului. Actorii nu se miraseră în mod deosebit, și faptul că actul trei nu mai avusese pentru cine să fie jucat le stârnise mai degrabă o nedumerire placidă. Ziarele comentaseră faptul ca pe ceva întâmplător, dar nu din cale afară de ciudat. Un număr de concursuri de admitere la institute superioare de învățământ artistic fură suspendate din lipsă de candidați, câțiva dintre marii artiști ai epocii trecură brusc la profesii practice.

Unul dintre marii filozofi ai timpului ținu o cuvântare televizată pe întreaga planetă. Se referi la o mare primejdie ce îi pândea pe cei care trăiau în acea epocă, spuse că o influență nefastă se exercită asupra tuturor, că anumite simptome generale dovedesc în chip convingător afirmațiile sale. Recomandă o rezistență față de sugestia periculoasă, ce se exercita nu se știe de unde. Chipul său ascetic, gesturile sale mari impresionau. Își foileta nervos hârtiile cu date statistice din fața sa și perora cu înflăcărare, profetic.

Discursul său luă însă o turnură neașteptată de la un moment dat. Încet, încet, tonul de profeție cedă locul unui mai ponderat și cei ce îl priveau și îl ascultau fură martorii unei lente răsturnări argumentative. Bătrânul filozof începu să-și reia tezele, dar pentru a le combate. Chipul lui își pierdu treptat aerul pasionat, pentru a deveni relaxat, constatativ. Cei din studio, ca de altfel și cei ce-l ascultau, nu se mirară în mod deosebit să-l audă găsind nenumărate scuze situației existente, producând argumente subtile în acest sens.

O mașină electronică, a cărei programare pentru realizarea de piese de teatru fusese sfârșită tocmai în acea perioadă creă un text pe care-l intitula „Veselie și întristare”. Acest text nu se jucă niciodată pe scenă și deveni notoriu printr-o singură televizare. Întrucât nu se găsiseră actori dispuși să-l interpreteze, pe ecranele televizoarelor apărură însăși mașina, și vocea ei artificială făcu să se audă două monologuri intercalate, vorbite pe glasuri impersonale, ce se deosebeau doar prin înălțime. Piesa, care, de altfel, nu avu vreun succes deosebit, era foarte scurtă, lipsită de orice acțiune. Vocile se ocupau, într-un mod care înainte cu câțiva timp ar fi putut părea bizar, de definirea celor două noțiuni, veselie și întristare. Textul integral al piesei, dacă este s-o numim astfel, poate fi, datorită scurtimei și stranieții sale, transcris în întregime. Iată-l:

«Veselia este, după cât se pare, o stare de spirit. Ea poate fi caracterizată într-un mod lesnicios. Când cineva este vesel are un apetit existențial mărit, ochii săi strălucesc destul de tare, mișcările îi sunt rapide, vesele. La veselie se râde. Eu sunt vesel și deci am mișcările rapide, râd, am poftă de viață. Iată, în orice clipă pot să izbucnesc în hohote de râs, starea mea de spirit îmi dă dreptul s-o fac Și tristețea este, dacă nu mă înșel, o stare de spirit. Eu sunt trist, dar nu plâng, aș vrea să plâng. De ce să plâng? Este suficient pentru tine să știi că eu sunt în starea în care pot să plâng. A fi trist înseamnă a privi lumea prin lentile fumurii. Deci oamenii care au ochelari cu lentile fumurii sunt triști. Am multe lucruri de spus despre tristețe și le voi spune. Voi obosi deosebit de greu în activitatea mea de spunere a ceea ce înseamnă să fii trist...

Oamenii sunt veseli, oamenii erau veseli. A asculta muzică ritmică și a dansa în sunetele ei este ceva vesel. Veselia. Iată o noțiune despre care eu vorbesc cu mare plăcere. Eu sunt vesel, ba chiar mai mult, eu sunt veselie. Eventual cu V mare. Să fim veseli? Iată o posibilitate pentru care optez pe față, fără nici o ezitare. Veselie, veselia, veseli, vesel, veselă chiar. Să fim veseli, deci.

Tristețea e sumbră? Da. Ea are o culoare întunecată. Obiectele nu strălucesc deloc. Eu sunt întristare și văd, în consecință, lucrurile în negru. Deci cineva care este trist, sau întristat, vede lucrurile în negru. Cu alte cuvinte, dacă eu văd totul în negru înseamnă că te văd și pe tine în negru. Decurge că veselie e neagră.

Vom continua mult timp încă această conversație agreabilă despre veselie și întristare».

Aceste ultime cuvinte ale dialogului erau rostite dintr-o dată de ambele voci. Mașina mai era înfățișată pe ecrane câteva zeci de secunde. Printre alcătuirile ei neînțelese două lumini, una verde și alta galbenă mai sclipeau alternativ câțiva timp, în tăcere. Apoi (să fi fost o simbolizare a precedentului dialog?) ele luminau simultan vreo cinci secunde.

Lucruri ciudate începură să se petreacă în lumea științei și tehnicii. Mințile teoretice păreau a suferi un soi de delăsare; o serie de

matematicienii emeriti își încetară deodată orice activitate. Disciplinele speculative, de anticipare, pătrunseră pe nesimțite într-un con de umbră. În schimb, latura materială a științei, tehnica înflori luxuriant. Executanții se înmulțeau vertiginos, inventatorii însă, printr-un fenomen de neînțeles, se împușinau. Marile uzine își dublară și își triplară producția, scoțând la iveală milioane de mașini de tot felul, ce întreceau cu mult cerințele aceluia moment. Se înregistrată cazuri nemaipomenite când uzine uriașe începură să-și devore propriile produse pentru ca apoi să le plăsmuiască iarăși și iarăși. Bătea un vânt de iraționalitate.

Totuși, în ciuda aparențelor, viața planetei nu avea de suferit în mod deosebit de pe urma acestor fenomene. Necesarul se producea, ideea de progres decăzuse. Umanitatea părea oprită în loc de o forță necunoscută. Oamenii nu mai doreau, pur și simplu, noul și păreau ținutui în acel stadiu de dezvoltare. Se producea în continuare, noțiunea de perfecționare, însă, se dizolvase. Nivelul extraordinar de dezvoltare tehnică al acelei perioade, în care Cosmosul fusese cucerit de sute de ani, părea a se fi transformat în propriul său plafon.

În unul dintre marile orașe ale lumii exista un institut de statistică psihologică. El era condus de către un savant eminent, o personalitate de prim ordin. Investigațiile pe care institutul le făcea urmăreau întreaga planetă; rezultatele erau impresionante. Pe bună dreptate, cercetătorii săi puteau să afirme că au reușit să cunoască structurile psihologice ale epocii. Buletinele pe care institutul le publica cu privire la psihologia profesiilor și la mecanismul vocației se dovedeau a fi de o mare utilitate. Institutul realizase mari venituri.

Din timp în timp, bătrânul conducător al institutului dispărea pentru perioade destul de lungi. Nimeni nu știa unde pleacă. Colaboratorii lui se obișnuiseră cu aceste absențe ce durau de vreo zece ani și care intraseră, în cele din urmă, între obiceiurile institutului.

Dacă cineva l-ar fi urmărit, ar fi constatat că drumurile sale duceau mai ales spre o insulă situată departe de traseele comerciale sau turistice ale lumii, o insulă neospitalieră și aproape inaccesibilă, aflată undeva spre nord, pe tărâmurile frigului veșnic. În primii ani ai perioadei când începuse să lipsească, vizitase marile metropole ale lumii, pătrunsese în centre de cercetări. Își găsisese colaboratori din diverse ramuri de activitate. Din munca acestora, în subsolul insulei apăruse treptat o mare construcție. Foarte puțini știau la ce folosește.

În cele din urmă, printre crestele înzăpezite ale insulei apărură obiecte înalte, ce aduceau cu niște antene. Instalații complicate le protejau de intemperii. Totul era gata. Bătrânul ținu o cuvântare. Spuse că munca lor s-a sfârșit. Le ură apoi sănătate și le mulțumi pentru ajutor. După câteva ore, pe insulă rămăseseră numai câțiva oameni. Ultimele amănunte fură puse la punct, instalația de autoprotecție a insulei fu programată să intre în funcțiune imediat după retragerea lor. În sfârșit, bătrânul savant,

determină, printr-un simplu gest, începerea. Plecară apoi cu toții.

În urmă cu câteva luni, unul dintre principalii autori ai proiectului reușise să aducă la cunoștința întregii lumi scopurile urmărite de bătrân. Relatarea lui, ce apăruse într-o publicație de mare tiraj, nu avu însă răsunet în cercurile științifice. Bătrânul nici nu se supără, de altfel, când află despre actul acesta de insubordonare. Îl muștră părintește pe autorul lui, spunându-i că el prevăzuse și o astfel de posibilitate, că și-a consumat energia în zadar.

Episodul acesta al construcției de pe insula îndepărtată fu aflat mult mai târziu, din jurnalul pe care bătrânul savant îl ținuse și care se publică la câteva decenii după moartea sa.

Între timp comportarea oamenilor intră într-o nouă fază. Fenomenele de degenerescență se accentuează. Jocurile dispărură încetul cu încetul. Pasionații sportului trecură lent în amintire. Îmbrăcămintea se uniformiză, renunțând treptat la orice artificiu.

Cel mai tulburător fapt putea fi însă socotită o anume tendință de împușinare a conversațiilor. Cuvintele ce ajutau procesul de producție continuau, firește, să fie rostite. La fel și cele prin care oamenii realizau semnalele uzuale ale conviețuirii lor. Discuțiile gratuite erau însă pe cale de dispariție în această lume de practicieni. Poate că acesta era cel mai sigur semn al unei egalizări temperamentale și filozofice a componentilor societății. Nemaexistând premisele unor controverse teoretice, limbajul trecea, lent, dar evident, în ariergardă. Era o vreme a practicienilor. Anumite noțiuni ce denumeau stări de spirit dispărură prin neîntrebuințare. Domnea o egalizare psihologică de furnicar.

După o perioadă nu prea lungă, dar nici prea scurtă, umanitatea, a cărei activitate se desfășura într-un chip aproape ideal din punctul de vedere al economisirii energiei, se trezi lovită de niște forțe interne, incontroabile, fiice demente ale rigurozității. Organizarea existentă, ideală în felul ei, se dovedi dintr-o dată neputincioasă față de creșterea populației. Legile furnicarului se dovedeau insuficiente în fața unor condiții schimbate. Apăru în acea perioadă, când greutățile prin care trecea umanitatea deveniseră evidente, o teorie, prima după un lung interval istoric. Propovăduitorul ei, mai mult profet decât filozof sau sociolog, spunea în esență că societatea trebuie să-și sacrifice o parte din componenți pentru a putea regăsi vechile condiții pierdute prin înmulțirea excesivă a populației. Doctrina aceasta a sacrificiului nu stârni vreun ecou deosebit în epocă, scufundându-se ca o suliță otrăvită într-un ocean. Greutățile se înmulțeau.

Mai târziu, istoricii încercară în zadar să explice această etapă de decadență. Perioada rămânea un mister absolut, ce putea fi doar delimitat în timp. Sfârșitul ei fusese la fel de intempestiv ca și începutul. Mult mai rapid decât se instalaseră, fenomenele de decadență dispărură.

După vreo trei sute de ani se descoperi jurnalul bătrânului savant. Majoritatea istoricilor îl socotiră însă o pură fantezie. Iată câteva

fragmente din însemnările bătrânului, ce intrau aproape simultan cu publicarea lor în istoria miturilor lumii:

«Voi fi poate socotit nebun, dar nu pot să renunț la planul meu. Îl voi aplica fiindcă sunt sigur că astfel voi face cel mai umanitar act la care ar putea spera un om. Știu că aceste explicații nu vor mai fi citite de nimeni, chiar dacă nu le voi distruge înainte de moarte, după cum intenționez. Totuși, ceva mă îndeamnă să le scriu. Nu-mi dau tocmai bine seama care este cauza. Poate un germene de îndoială, ce mă roade în ciuda fermității convingerilor mele.

Să dau lumii o structură psihologică unică. Să elimin toate acele infinite fricțiuni dintre indivizi, toate acele enorme pierderi de energie ce provin din deosebiri temperamentale, din datele diferite ale personalităților, din diferențele dintre rolurile sociale. Să reduc până la zero afectivitățile, această adevărată calamitate socială. Să anulez aspirațiile sterpe ale indivizilor, acele balasturi colosale ce dereglează psihologiile, să construiesc o psihologie unică, adică o unică lipsă de psihologie, să transform umanitatea într-un mecanism ideal, ce acționează perfect.

Nimeni nu-mi va putea reproșa că am lucrat neștiințific. Datele care le-a selectat institutul meu sunt uriașe, exhaustive. Pot spune, fără trufie, că știu tot ce se poate afla despre psihologia omenirii. Cercetările mele m-au adus în situația demiurgică de a ști care sunt structurile psihologice, mai mult chiar, de a stabili care este structura psihologică optimă a unei epoci. De ce să nu acționez atunci? Ce considerente m-ar putea împiedica?

Mașina pe care am reușit s-o creez va îndeplini toate planurile mele. Ea va sugesiona întreaga omenire. Nici eu nu mă voi putea sustrage influenței ei. Nimeni nu va scăpa influxurilor ei atotputernice. Am programat-o ideal. La anumite perioade bine stabilite ea își va schimba calitatea undelor pe care le emite. Omenirea se va dezvolta de acum înainte armonios.

Voi muri liniștit. Nimeni nu va afla vreodată rolul pe care l-am avut în istoria umanității. O neliniște surdă mă încearcă totuși, fără să reușesc să mă sustrag ei. Aștept cu nerăbdare să treacă cele câteva ore ce mă despart de marele eveniment. Oare umanitatea se va dezvolta așa cum socotesc eu că trebuie să se dezvolte? Oare nu o să apară în interiorul ei forțe pe care eu să le fi scăpat din vedere?»

Din fericire, forțele de care bătrânul nebun se temea apăruseră.

După descoperirea și publicarea jurnalului, căutarea insulei devenise aproape o modă. Nu se găsisese nimic, deși nu numai câteva expediții oficiale navigaseră în nord, în regiunea unde se aprecia că ar fi sau ar fi fost insula respectivă, ci și diferite ambarcațiuni particulare. Se făcuseră cercetări foarte amănunțite în arhivele diferitelor fabrici ce furnizaseră aparatură. Nimic concludent nu putuse fi găsit. Bătrânul ștersese toate urmele.

La un moment dat cineva anunță că a găsit o însemnare făcută pe marginea unei file de carte de către bătrânul nebun, atunci, cu mai bine de trei veacuri în urmă. Cele câteva propoziții ar fi arătat că instalațiile de pe

însulă erau prevăzute cu un dispozitiv de autodistrugere, ce urma să intre în funcțiune atunci când situația ar fi cerut-o. Știrea aceasta stârni un oarecare interes, dar în cele din urmă se dovedi că însemnarea nu era decât o plastografie, iar cel ce pomenise de ea, un glumeț, care se dădu el însuși de gol, motivând că voia să sisteze într-un fel căutarea unei insule care n-a existat niciodată.”

După terminarea lecturii tăcură amândoi câțva timp. Apoi ea spuse, cu o voce indiferentă:

— Dai impresia tot timpul că vrei să anulezi ceea ce ai spus cu câteva clipe mai înainte.

— Ai dreptate, zise el dus pe gânduri, așa este. Dar nu știu de ce mi-a ieșit așa. Poate fiindcă și sfera este ceva ce se contrazice pe sine în permanență.

Făcu un gest care voia să însemne că lucrurile nu stau chiar așa, că ar mai fi de spus câte ceva spre clarificare. Dar renunță. O chemă lângă sine. Ea veni cu docilitate și se așează pe unul dintre brațele fotoliului. Priviră înspre sferă. Niște lumini se alungau fulgerător, apoi apărură serii de puncte luminoase de diferite culori, ca niște șiraguri de mărgele, ce se stingeau pe rând, asemeni unei reclame luminoase, spre a se aprinde iar în configurația de mai înainte. Nu era nimic neobișnuit.

Dintr-o dată însă, fără nici o tranziție, sfera începu să ilustreze, pur și simplu, povestirea pe care D. tocmai o citise. Cei doi priviră cu ochii dilatați de uimire cum apar, ca într-un jurnal filmat de actualități, expozițiile goale, văzură apoi cum un bărbos cu o expresie placidă taie în fâșii niște tablouri. Avea gesturi măsurate, lipsite de violență, de parcă ar fi executat o operație de rutină, foarte obișnuită pentru el, îl văzură, în cele din urmă, cum strânge toate tablourile distruse în mijlocul unei imense săli ce avea tavanul transparent și le udă cu un lichid inflamabil, probabil benzină, stropindu-le meticolos, atent ca lichidul să pătrundă peste tot și apoi le dă foc, sărind rapid înapoi și pipăindu-și barba, care fusese probabil pârlită de vâlvătaia izbucnită brusc. Văzură apoi șiruri imense de mașini, a căror întrebuințare nu o cunoșteau, ieșind pe porțile unor uzine și intrând nu după mult timp înapoi, de data aceasta mergând cu spatele înainte, ca într-o peliculă rulată de la sfârșit spre început. Oamenii necunoscuți apărură de nu se știe unde. Fețele lor exprimau liniștea, calmul învecinat apatiei. Își mișcau mâinile încet, spunând nu se știe ce, fără să se grăbească. Impresiona la ei lipsa de mobilitate a trăsăturilor. Aveau parcă niște măști la care se mișca numai maxilarul inferior pentru a articula cuvintele. Putu fi văzută apoi o masă lungă la care stăteau vreo cinci bărbați și o femeie în vârstă. Aveau fiecare în față hârtii, pe care scriau câte ceva, sau doar le priveau cu oarecare atenție. Fețele lor erau impasibile. Așteptau cu toții ceva. La un moment dat, către

femeia în vârstă, care părea a prezida, se aplecă unul dintre vecinii ei și îi șopti ceva. Ea făcu un gest de încuviințare. La puțin timp intră în sală un tânăr la fel de calm ca și cei în fața cărora se postă. Urmă o conversație politicoasă, deloc animată, între femeie și cel care intrase, un om să tot fi avut vreo douăzeci și trei de ani. Acesta se retrase câțiva pași înapoi și, cu fața spre cei așezați la masa cea lungă, păru că declamă ceva, judecând după mișcările ce le făcea cu brațele. Nu peste mult timp tânărul se întrerupse dintr-o dată și, după ce făcu un gest foarte clar de lehamite, părăsi sala cu pașii târșiți, cu capul aplecat, legănându-și într-un mod imposibil de interpretat umerii. Ieșirea aceasta nu produse vreo impresie deosebită comisiei (căci părea evident că cei de la masă formează o comisie, probabil de admitere la vreun institut de învățământ superior), care continuă să șadă liniștită pe scaune. Unul dintre bărbați scoase un pachet de țigări și oferii tuturor celor de față. Luă, curios, numai femeia.

Fumul se ridica (imaginea este excelentă gândi D., fără să-și ia privirile de la sferă), oamenii continuau să aștepte, dar nimeni nu mai apărea. În cele din urmă femeia se sculă cu o vioiciune nesperată, avându-i în vedere figura chinuită de tot felul de operații estetice, aproape tragică prin ceea ce nu putea cu niciun chip ascunde, și se îndreptă către ușă. O urmară imediat și ceilalți. O ultimă imagine arată sala goală, pale de fum se pierdeau în sus, albastre, suave.

Cei doi spectatori se adaptaseră fulgerător la noua situație. Sfera aceasta, gândea ea, este un soi de televizor. De un fel mai deosebit, dar tot televizor. Nu i se părea că se petrece ceva miraculos, nu conta prea mult faptul că inițial imaginile acestea fuseseră aruncate de către soțul ei prin cuvinte în aerul încăperii. Dacă acele jocuri coloristice fără sens, ce nu semănau cu nimic, sfârșiseră prin a o lăsa rece, oamenii de pe acest ecran bizar, ce nu deformează, deși este sferic, cu atât mai puțin o impresionau. Ea nu judeca astfel fiindcă ar fi avut o gândire rudimentară, incapabilă să se apropie, bunăoară, de ideea de fantastic, ci fiindcă avea un sistem de securitate specific feminin, lipea repede câte o etichetă sumară întâmplărilor, nu zăbovea asupra lor, nu putea să zăbovească. Însuși D. nu era de astă dată prea departe de acest fel de a vedea lucrurile. Prea multe ciudățenii i se întâmplaseră în ultima vreme. Urmărea cum cuvintele lui se transformă în imagini vizuale și nu mai avea energia să se mire, deși ar fi vrut s-o facă, ar fi vrut să exclame ceva, să o prindă strâns de mână pe soția sa și să-și șoptească repede tot ce gândea despre faptele acestea neobișnuite, simțea că aceasta ar fi fost reacția firească. Privea doar, cum ar fi privit probabil și bătrâna lui soacră ce trăia la țară și care n-ar fi făcut nici o deosebire între un banal televizor și sfera, ce continua, în mod profund paradoxal, să ilustreze o ficțiune.

Între timp, pe ecranul bombat al sferei, sau mai precis undeva în

interiorul ei, apăruse chipul bătrânului filozof din poveste. Un fel de ecran de televiziune foarte mare devenise vizibil. Pe el bătrânul filozof, căci numai el putea să fie, își mișca mâinile slabe, cu vine îngroșate și pete cafenii (se vedea foarte bine cum arătătorul și inelarul erau îngălbenite de tutun), demonstra ceva cu patimă. Părul îi era lung, exagerat de lung, de un alb strălucitor. Gesticula aproape deșănțat; ochii de demon bătrân îi străluceau. Prezentarea lui era făcută într-un mod foarte ingenios, de parcă s-ar fi urmărit în mod special efectele de pantomimă. Astfel, uneori se arătau numai ochii, acoperind întregul ecran, cu pupila micșorată de vârstă, apoși, de un albastru șters, dar capabili să sugereze convingerea dementă, alteori apărea numai câte o mână uriașă, fragilă, friabilă parcă, ce se mișca precum o insectă, mecanic, sacadat. Erau cu siguranță clipele când bătrânul îi prevenea pe oameni asupra primejdiei ce îi amenință, le spunea să facă tot ce pot pentru a se sustrage influenței ce se exercită asupra lor. Buzele i se mișcau fără întrerupere, chipul i se cutremura din toate ridurile. Dinții falși, strălucitori mestecau aerul.

Apoi, după o clipă în care bătrânul păru că a ajuns la apogeul perorației sale, urmă încet, abia perceptibil, începutul declinului. Mâinile nu mai gesticulară cu atâta ardoare, sprâncenele ridicate se lăsară încet în jos, focul ochilor scăzu, dinții nu mai sclipiră atât de orbitor. Trăsăturile nu se mai cutremurară. O sfârșeală se ridica și estompa chipul ascetic al bătrânului. Acesta continua să vorbească, dar mai ponderat, tot mai ponderat. Galbenul de pergament al figurii sale devenea cenușiu. Ochii erau tot mai apoși, înotau parcă în lacrimi de neputință, nu mai ardeau diabolic, se stingeau. În câteva minute bătrânul înaintă în vârstă cu mulți ani, devenind un moșneag excedat. Dădea încet din cap în sus și în jos, gârbovit, sprijinindu-se greoi de masă. O ultimă imagine îl înfățișa privind țință înaintea lui cu ochii goi, în chip de statuie a bătrâneții extreme, ce se uită spre tărâmurile strămoșilor.

Bătrânul dispăru treptat, tras înapoi, micșorându-se tot mai mult, pierzându-se într-un fum întunecat. O lungă clipă se văzu doar fumul pământiu rotindu-se într-un vârtej lent, apoi din el răsăriră contururile nesigure ale insulei, se văzură uriașele antene ce străluceau în lumina piezișă a soarelui de parcă ar fi fost făcute din gheață. Un turn se zărea undeva între ele. Culoarea lui era între cenușiu și argintiu. Apoi, ca într-un film ce respectă convențiile, turnul se văzu mai de aproape, i se zări o clipă baza, apoi ușa masivă, ce se deschidea la nivelul solului, urmară niște scări și, în fine, profesorul nebun apăru vorbind, ținându-și discursul care anunța terminarea lucrărilor și faptul că peste puțin timp el și ultimii săi colaboratori vor părăsi acel loc atât de inospitalier. Profesorul avea o figură comună, un om la vreo șaizeci de ani, mic de statură, cu brațele scurte mișcându-se stângaci,

neobișnuite cu gesticulația retorică. Emoția ce se putea citi pe fața lui era intensă, dar exteriorizată în mod cumpătat. Ceilalți erau mai interesați. Oare printre acești bărbați îmbrăcați în uniforme ciudate s-o fi aflând și acela care divulgase intențiile profesorului? Probabil că da, profesorul doar nu s-a supărat, l-a iertat, după ce i-a spus că este un copil dacă își închipuie că se poate măsura cu el, demiurgul. Trebuie să fie acela ce privește într-o parte, întocmai ca Iuda în celebrul tablou.

Scena următoare îl prezenta pe profesor singur, într-un cabinet aflat probabil în altă parte, nu pe insulă, cu siguranță în orașul în care se afla institutul de statistică psihologică, poate chiar la acel institut. Cu gesturi cam teatrale, acest om aflat la limita dintre maturitate și bătrânețe scria cu litere foarte mari, lăbărțate, umplând repede filă după filă. Din când în când se oprea și privea înainte, iluminat. Își ducea în răstimpuri mâna la frunte, exagerând gestul îndoielii.

În timp ce scena redactării testamentului științific se desfășura, D. găsi resurse să șoptească soției sale că aici, în fine sfera a greșit, că profesorul este interpretat cam șarjat.

Urmăra apoi secvențele finale. Vase într-un ocean pe care se văd în depărtare aisberguri, discuții între niște exploratori îmbarcați pe aceste vase, un om hâtru, care arată o carte legată în piele și face gesturi de negare printre rafalele unui răs homeric, apoi o stingere fulgerătoare a tuturor luminilor, de parcă cineva ar fi răsucit un comutator.

Spectacolul se terminase. Pentru a puncta acest moment, sfera, dând dovada unui incontestabil umor, arată o cortină de tip vechi, cum poate la numai unele teatre conservatoare mai poate fi văzută, cu amorași și femei opulente, totul înconjurat de o vegetație barocă.

D. fu cuprins de veselie. Începu să vorbească repede, cu tonul satisfăcut al omului căruia i se verifică pozitiv o ipoteză.

— Vezi, zise el către soția sa, totul a intrat pe panta parodiei. Dacă aș fi fost mai pătrunzător, ar fi trebuit să prevăd că așa se va întâmpla. Și noi care la început am crezut că o mare nenorocire a dat peste noi, ce greșeală! N-ar fi trebuit să ne mirăm de nimic. Din primul moment trebuia să privim sfera ca pe un soi de televizor mai special. De altfel, pentru tine așa a și fost totdeauna, nu-i așa?

Ea zâmbi indescifrabil. Nu fusese chiar așa. Se mai întâmplase uneori ca între ea și sferă să se declanșeze dispute pe care el le numea tragicomice.

D. se mulțumi cu acest răspuns mimic. Îi venise o idee.

— Ce-ar fi dacă rolurile s-ar inversa? Întrebă el, în continuare foarte bine dispus. Ce-ar fi dacă eu nu aș mai furniza textele pe care sfera urmează să le illustreze, ci, dimpotrivă, ea mi-ar arăta niște imagini pe care eu, ulterior, ar urma să le transcriu în cuvinte? Ce zici? În felul

acesta meseria mea ar deveni o joacă de copii, nu-i așa? Ar fi ca și cum aş vedea zilnic niște filme pe care apoi le-aş transforma în povestiri sau chiar în romane. Sau te pomenești că este în stare să îmi illustreze cine știe ce roman pe care eu nu-l cunosc, pentru a-mi juca o șotie?

La toate aceste întrebări ea nu avea nimic de răspuns. Se mulțumi să abordeze din nou zâmbetul ei ce exprima atât de multe lucruri dintr-o dată, încât se putea spune că nu exprimă nimic (opinia lui D.).

Cortina de modă veche dispăru încet și din ape ambigue răsăriră niște munți înzăpeziți. Apoi, ca într-un film documentar dedicat unei escaladări periculoase, un lanț de alpiniști înaintând încet, cu socoteală, ca o uriașă omidă. Se vădi însă, de la un moment dat, că expediția era doar pe jumătate autentică, deoarece printre alpiniști apăărură operatori de cinema, ce realizau diferite secvențe. Niște artificieri punând la cale o explozie. Apoi explozia, nu excesiv de puternică, dar spectaculoasă, provocată probabil pentru declanșarea unei avalanșe, care urma să fie filmată. O jerbă de pietre amestecate cu zăpadă înălțându-se ca o arteziană. Imaginea era atât de sugestivă, încât cei doi spectatori auziră parcă tunetul sinistru al avalanșei ce se prăbușește.

Ultimele sfârșămături de stâncă căzând din înălțimi. Culmile sclipind din nou ca înainte. Printre ele un punct lucind orbitor, mai intens chiar decât zăpezile veșnice. Văzut de aproape, el se dovedi a fi un obiect care ieșea din stânca retezată de explozie, un obiect metalic.

Alpiniștii-operatori apropiindu-se de el, discutând, pipăindu-l. O altă secvență înfățișând niște oameni coborând dintr-un elicopter spre a vedea obiectul. Aceiași oameni degajând obiectul de piatra ce îl înconjoară, mânuind cu dibăcie în acest scop niște instrumente speciale. Lucrări de transportare a obiectului care se dovedește a fi enorm. Elicoptere, încercări eșuate, accidente, figuri cu ochii dilatați de furie și guri căscate în strigăte mute. Obiectul scăpând din legături și prăvălindu-se pe o pantă însoțit de un nor de zăpadă, dislocând stânci și angrenându-le după sine, oprindu-se, îngropat în zăpadă, pe fundul unei văi. Noi lucrări de degajare și transportare, de data acesta încununate de succes.

Obiectul, așezat pe un postament într-o expoziție industrială, înconjurat de mașini de tot felul. Multă lume privindu-l, punând mâna pe ieșiturile lui lucioase. Din când în când câte un ins ce vorbește, arătând spre el. Obiectul, o alcătuire inextricabilă, sclipind din mii de detalii pe care cei ce discută în jurul lui le arată, făcând gesturi de nedumerire. Oameni perindându-se pe lângă el, trecând într-o coloană care nu se mai sfârșește, o procesiune eterogenă ce aduce cu luarea ultimului bun rămas la catafalcul unui mare om.

Vreo cincisprezece bărbați eleganți dând târcoale obiectului, încet,

oprindu-se din când în când spre a discuta între ei, părând în cele din urmă că au căzut cu toții de acord asupra unui lucru. Strângându-se, la fel de încet, în jurul unuia dintre ei și formând un soi de cerc respectuos, care se transformă nu peste mult timp într-un arc de cerc. Bărbatul căruia i se dă atenție stând cu spatele la obiectul ce sclipește aproape orbitor și, în fața lui, ceilalți ascultând cu încordare. Vorbitorul exprimându-se din ce în ce mai exaltat, gesticulând larg, întorcând în răstimpuri privirea către obiect și arătându-le celor ce-l ascultă câte un detaliu. Componentii arcului de cerc dând din capete aprobativ, la început cam fără convingere, apoi cu tot mai multă vioiciune, șoptind admirativ între ei. Vorbitorul sfârșindu-și perorația și ceilalți aplaudându-l cu moderație.

Sfera zăbovi câteva clipe asupra acestei imagini și se stinse pentru câteva fracțiuni de secundă. Imediat apoi reapăru acea cortină cu faldurile mișcătoare, ce însuflețeau, într-o oarecare măsură, femeile și amorașii pictați pe ea.

— Da, zise D. concentrat, iată un posibil subiect. Am cerut și mi s-a dat. Ce-aș putea să spun despre toate acestea? Tu ce zici?

Ea nu prea avea ceva de spus. Ridică din umeri.

— Știu eu, se încumetă ea. Parcă ar fi o descoperire a unui obiect de pe o altă planetă. Și toți se miră și nu pot să zică nimic despre el. Până când vine unul care le știe pe toate și le explică situația.

D. știa că orice poate fi povestit într-o mie de feluri, că vorbele sunt trădătoare sau, mai bine zis, indiferente, pururi alunecând în cele mai neașteptate direcții, legănându-se în lanțuri surprinzătoare, despre care se știe numai de unde pleacă, dar nu și unde ajung. Ea îi sugerase doar unul dintre aceste nenumărate lanțuri posibile. Putea să-l aleagă pentru a-i face plăcere; schema cu mașinăria ce vine de pe altă planetă nu era deloc mai rea decât altele, s-ar fi lăsat cu docilitate umplută de cuvinte, s-ar fi lungit sau s-ar fi scurtat după voia lui.

Dar se gândea că imaginile pe care sfera le-a scos din măruntaiele ei ar merita ceva mai deosebit, și nu doar eternul clișeu cu obiectul ciudat provenit de pe o altă planetă, cine știe când, cine știe în ce condiții neobișnuite.

— Da, da, începu el să reflecteze cu voce tare, trebuie altceva, ceva mai neobișnuit, de ce să rămânem la această biată schemă atât de uzată?

D. rămase tăcut un timp. Sfera continua să clatine faldurile perdelei demodate. Mișcările acestora aveau efecte amuzante. Una dintre femeile cu sâni și șolduri enorme, dar care avea totuși o față îngustă, de mare rasă, își ridica genele pe care inițial le avea lăsate pudic, clipind într-un mod ce te făcea să crezi că se miră de ceva. Unul dintre copiii zburători prevăzuți cu aripi arc și tolă de săgeți își întorcea capul brusc, aruncând o privire iscoditoare înspre una dintre uriașele

femei, ce stătea tolănită în iarbă.

Privind înspre cortină, D. simți cum uită ce văzuse cu puțin timp înainte. Scutură din cap și-și încordă memoria. Nu voia să uite, simțea că trebuie neapărat să descrie acele întâmplări pe care sfera le imaginase sau le reprodusesese după cine știe ce autentică împrejurare, petrecută cândva, cine știe când. Închise pentru câteva clipe ochii. Faldurile cortinei pe care sfera continua să le miște aveau parcă o putere hipnotică. Și dintr-o dată își dădu seama cum trebuie să vorbească, cum trebuie să transpună în cuvinte acele imagini. Știa, printr-un mecanism insesizabil pe planul conștient, că imaginile se legaseră, deveniseră o poveste pe care el era gata să o relateze soției sale.

O privi triumfător și ea înțelese. Făcu un gest prin care îl încuraja să înceapă.

— Iată cum s-au petrecut, de fapt, lucrurile...

D. spuse „de fapt” cu o asemenea convingere încât ea tresări. D. avea în glas intonațiile cunoscute de ea, care îl determinau pe oricare ascultător să devină foarte atent, indiferent de cuvintele rostite. Erau accentele specifice vocii unui om care a văzut cu ochii lui și care, povestind, simte întreagă trecuta lui emoție.

Și D. însăilă o întreagă istorisire.

Între timp sfera anulasă mișcările ce agitau cortina. Faldurile erau nemișcate. Cortina începu apoi să se desfacă. În spatele ei apăru un soi de tron, pe care stătea un bătrân cu trăsături foarte ferme, cărunț, deosebit de elegant. Privirea lui spunea că este decis să salveze aparențele atât timp cât va mai avea o singură picătură de energie. Câteva clipe bătrânul fu înfățișat privind înspre cei doi, fără ca nici o cută de pe față să i se miște, cu mâinile obosite, umilite de vârstă, odihnindu-se pe brațele tronului. Apoi o grimasă disprețuitoare îi ridică unul dintre colțurile gurii. Începu să aplaude în silă, ținând palma stingă nemișcată și atingând-o rar cu vârfurile degetelor celeilalte mâini.

Dispăru lent, continuând să aplaude.

— Vezi, și sfera găsește că povestirea mea e bună, zise D., cam indispus.

V

Noile performanțe ale sferei erau impresionante, dar rămâneau doar niște ingenioase ficțiuni și nimic mai mult. E drept, erau întru totul pe gustul lui D., om care agreea artificialul. Dar se uzau foarte repede și, mai mult decât atât, se uza însuși principiul după care erau produse. Mai întâi, ilustrarea vorbelor citite de către D., apoi arătarea unor imagini ce puteau fi trecute în cuvinte. În plus, capacitatea de a răspunde la sugestii. Era prea puțin.

Astfel gândea D., punând iarăși și iarăși la încercare virtuțile sferei. Înainte, asemenea performanțe i s-ar fi părut senzaționale. Acum însă se perimau cu o repeziciune ce îl determina să se întrebe dacă nu cumva el este de vină, dacă nu cumva a îmbătrânit într-atât, încât să nu mai fie capabil să se entuziasmeze, să contemple un lucru sau o întâmplare cu priviri proaspete, neatinse de nici o blazare. Tot mai des îi venea în minte ideea că sfera este un soi de televizor mai perfecționat, că, într-un viitor nu prea îndepărtat, oricine va putea dispune de o astfel de mașină, programată să producă ficțiuni de tot felul. Își aducea aminte de o carte pe care o citise în tinerețe. Atunci nu-i produsese o impresie deosebită, dar acum, în lungi clipe de reverie, și-o aducea aminte tot mai bine. Poate că nu toate acele amănunte se găseau în cartea pe care o citise, poate că pe unele dintre ele le inventa el, atunci, pe loc, pentru ca întregul să fie mai armonios. Ar fi putut să-și procure cartea, dar nu ținea neapărat să o mai vadă. Nu era important de unde provine cutare ficțiune, dacă a fost găsită de altcineva sau de el însuși.

Într-o seară îi povesti cartea soției sale. Era vorba despre o actriță care se decidea să iasă din viața reală pentru a intra definitiv în lumea ficțiunilor. Sophie era numele ei. Nu cumva fusese un film și nu o carte? Parcă vedea aievea figura acelei actrițe, Sophie, cu ochii imenși, măriți și mai mult de un machiaj excesiv, înaltă, slabă, epuizată de eforturile chinuitoare pe care o femeie frumoasă le face pentru a-și prelungi tinerețea ce îi scapă printre degete ca un pumn de nisip, tot mai repede, tot mai repede.

Atunci când această inexistentă actriță îmbătrânită trăia, adică într-un viitor incert, exista un cinematograf total, în care spectatorul obținea o altă viață, fictivă. El putea să participe la evenimentele ce se petreceau în fața sa, era cuplat la ele într-un mod ce crea o iluzie perfectă a trăirii reale. Era un fel de drog subtil și nepericulos pe care unii îl foloseau mai puțin, alții mai mult, în funcție de capacitatea

fiecăruia de a avea o viață proprie, sau de a nu o avea.

— Sophie nu era vinovată, continuă D. gânditor, deși încălca niște principii. Ea dăduse societății mult, foarte mult. Fusesse în tinerețele ei o mare actriță, milioane de spectatori îi sorbiseră din priviri mișcările și vorbele, o iubiseră, deși ceea ce ea le oferea nu era decât ficțiune, imagini ce dispăreau în neant în clipa următoare producerii lor. Dar ei o iubiseră, și-o aminteau încă, deși nu mai apărea, neacceptând alte roluri decât cele de femeie tânără. Era sfâșiata de perspectiva bătrâneții. Nu știa să îmbătrânească, nu învățase această tehnică esențială pentru orice om.

D. se opri și o privi cercetător, voind parcă să descifreze pe fața ei senzuală dacă a deprins această știință la care se referise. Era încă prea devreme. Ea era înfloritoare, aflată la acel apogeu când toate primejdiile pe care vârsta le pregătește sunt departe și trimit doar semne discrete, abia sesizabile. Măinile sunt ceva mai obosite, carnea ceva mai moale, pielea mai subțire, ochii parcă nu mai sclipesc atât de convingător.

D. își privi mâinile, scurt, pe furiș. Ele îl trădau. Cu ele nu era nimic de făcut. Exprimau clar oboseala iremediabilă a vârstei. Dar nu era importantă vârsta. Ceea ce i se părea esențial era să reușească să-și ordoneze gândurile, să le dea o legătură coerentă, să obțină o concepție unitară cu privire la faptele ciudate ce se petreceau în jurul lui.

Ea părea interesată să afle continuarea.

— Astfel că, zise el, reluându-și relatarea, ea a obținut încuviințarea de a trece în ficțiune pentru totdeauna, până la moarte.

Sfera participa la povestirea lui D., ilustrând-o.

Se obișnuiseră cu intervențiile ei tăcute, ce se produceau doar atunci când în aerul încăperii se înălțau cuvinte ce construiau ficțiuni, înjghebând întâmplări ce nu se petrecuseră nicăieri, niciodată.

Chipul răvășit al bătrânei actrițe îi privea, patetic, atins de o oboseală cumplită, atât de adâncă și atât de deplină cum cei doi nu mai văzuseră. Sophie era însăși oboseala. Sub distincția ei, sub fardurile aplicate în mod savant răzbătea uzura și disperarea de a nu o putea opri cu niciun chip, prin niciun mijloc, oricât de perfecționat ar fi fost acesta. Sophie stătea nemișcată pe o faleză, la marginea mării, sau poate a oceanului. Veșmintele ei fluturau în jurul corpului sculptural, neatins de timp în proporțiile lui, părul îi unduia, negru ca păcura, prea strălucitor. Privea valurile mici ce aduceau spumă pe crestele lor, privea pescărușii ce zburau cu mișcări încete, scoțând țipete stranii, pe care sfera le lăsa să zacă pentru totdeauna în tăcere.

Sophie nu era prea bătrână. Să tot fi avut vreo cincizeci și cinci de ani. Dar pe fața ei, ce păstra urmele unei mari frumuseți, plutea stăruiitor oboseala. Ochii erau stinși, buzele muiate, sub farduri fața

stătea imobilă, ca o mască patetică.

Apoi Sophie era arătată discutând cu niște bărbați impozanți, obținând probabil încuviințarea pentru trecerea ei în lumea viselor.

D. se opri impresionat de chipul actriței, deși acesta era cu totul altfel decât și l-ar fi imaginat el, mai expresiv. Continuă:

— Acea sală unde se afla cinematograful total putea cuprinde, bineînțeles, mai mulți oameni dintr-o dată. Ea semăna, până la un punct, cu una din zilele noastre. S-a decis ca ea să fie dăruită Sophiei, ca o recompensă neobișnuită pe care societatea i-o acorda pentru meritele ei. Astfel, sala devenea un fel de monument funerar, un fel de piramidă în care viața de până atunci a actriței urma să fie înmormântată. S-au făcut pregătirile necesare și, iată, sosi seara când Sophie își luă rămas bun de la omenire.

D. făcu o pauză. Ea profită de ocazie pentru a-i cere unele lămuriri.

— Dar cum se realiza totul? Întrebă. Ea era totuși vie, nu? Trăia încă. Dar cum?

— Partea tehnică nu mi-o prea aduc aminte, răspunse D. Nici nu mai știu dacă autorul spunea ceva în sensul acesta sau lăsa totul pe seama fanteziei cititorului. În orice caz, bănuiesc că pentru Sophie s-a aranjat un program fictiv de viață, gândit pe o perioadă lungă, program ce depășea, practic, timpul cât ea avea să mai trăiască. Evident, Sophie urma să se întoarcă în tinerețe, să facă lucruri care îi plăcuseră în viața ei. Probabil că ea își exprimase preferințele pentru această programare. Sau poate că cei ce o făcuseră ținuseră seama de modul cum trăise și căutaseră să-l refacă. Urma să fie alimentată în mod artificial, probabil. Închipuie-ți-o, deci, pe bătrâna actriță urcând pentru ultima oară treptele acelei clădiri, urcându-le încet, cu eleganță, întrebuintându-și pentru ultima oară știința ei de a merge grațios, punând în acești pași umbra întreagă a unei frumuseți pierdute, ajungând apoi sus, înaintea intrării, și întorcându-se spre mulțimea ce venise să-și ia rămas bun de la ea, neașteptat de mulți oameni, care nu scoteau niciun cuvânt, o priveau cu o simpatie ce se pierdea în aerul rece al înserării înainte de a ajunge la ea...

D. continuă să vorbească monoton, de parcă ar fi citit un text care nu-i plăcea în mod deosebit.

Sfera era mai sugestivă decât cuvintele lui. O înfățișa pe Sophie în capătul unor trepte, nemișcată, privind către cei ce umpleau piața uriașă, în care înserarea se lăsase, estompând contururile. În preajma ei niște bărbați stăteau la rândul lor nemișcați, ca niște statui.

Apoi Sophie, culcată, privind în sus spre niște alcătuiuri de neînțeles, în timp ce oameni în costume ciudate se mișcă în jurul ei, atingându-o cu atenție, punând la punct ultimele amănunte.

Din nou mulțimea. Deasupra, agățate de niște stâlpi foarte înalți, lumini. Un bărbat apărând în capătul scărilor, acolo unde cu câțva

timp înainte stătuse Sophie, și anunțând ceva, probabil faptul că actrița a trecut pragul spre lumea ficțiunii neîntrerupte.

Mulțimea împrăștiindu-se încet, scurgându-se în noapte.

Mormântul Sophiei rămânând singur, un cub uriaș fără ferestre, fără ornamente. Lumini așezate în așa fel, încât parcă îi accentuează singurătatea.

VI

Povestea nefericitei actrițe semnala, pentru cine ar fi fost dispus să-i descifreze dedesubturile, începutul sau poate continuarea unei mișcări eliberatoare ce se petrecea în conștiința lui D. Rostind cuvintele acestei parabole, D. căuta, în felul lui ciudat, să scape de sub influența sferei. Sophie era, în fond, el însuși, iar acel mormânt cubic în care actrița urma să viseze până la sfârșitul zilelor ei aducea cu însăși casa sa.

— Ar fi bine, îi spuse el soției sale cu o voce neutră, câteva zile mai târziu, să donăm sfera oficialităților. S-o instaleze într-o piață publică ca s-o admire toată lumea.

— Da, într-adevăr, răspunse ea cu indiferență. Ar fi o idee foarte bună.

Despre posibilitatea mutării sferei nu mai fusese vorba decât cu mult timp în urmă, cu prilejul primei întâlniri cu ziaristii. Atunci D. declarase că nu ar vrea să înstrăineze sfera sau, cel puțin, nu încă.

Dădu câteva telefoane, fără a-l uita pe președinte. Acesta găsea că propunerea este acceptabilă. Îi comunică însă că fizicianul i-a povestit despre modul în care a încercat să ia contact cu materia din sferă și că înainte de a se trece la amplasarea recipientului într-un loc public este cazul să se încerce o analizare propriu-zisă.

D. se arată numaidecât de acord și pornise să dea chiar în acea zi un telefon pentru a stabili amănuntele.

Îl găsi repede pe fizician și îl rugă să-i facă o vizită. Acesta primi imediat, cu un glas în care D. (mare amator de analiză psihologică exercitată în timpul convorbirilor telefonice) descifra o reală bucurie.

Fără să fie un om sociabil, D. avea uneori izbucniri de simpatie față de persoane pe care nu le cunoștea decât prea puțin. Nu și le putea explica. Râsul cuiva, felul de a gesticula sau de a vorbi al altcuiva erau singurele motivări aparente. În cazul fizicianului, pe care îl simpatizase aproape de îndată ce îl văzuse, această preferință ținea probabil de felul tranșant de a fi al acestuia, de gesticulația rapidă prin care puncta trecerea de la un moment al existenței sale la altul.

„Îmi este un fel de contrast, gândea D., așteptându-și invitatul. Pe cât sunt eu de ezitant în privința acțiunilor concrete, pe atât este el de spontan. Deși, dacă mă gândesc bine, rolurile ar trebui să fie oarecum inversate. Eu sunt acela care am la dispoziție lumea docilă a ficțiunilor și ar trebui să mă comport deci ca un învingător. Iar el, care este destinat să avanseze într-o lume necunoscută, să fie precaut, sa-și

premediteze la nesfârșit deciziile.”

Fizicianul apărură exact la ora pe care o stabiliseră. Aducea un buchet de flori și arăta odihnit.

Se așezară toți trei, ca și cum lucrul acesta ar fi fost de la sine înțeles, în fața sferei și conversația alunecă în direcții convenționale. Apoi fizicianul, trecând abrupt la obiectivul principal al vizitei sale, îl întrebă pe D. cum de s-a decis să renunțe la sferă.

— Chiar vrei să afli cauza?! îi răspunse acesta printr-o întrebare.

— Sigur că vreau. De ce te îndoiești?

— Mă îndoiesc, zâmbi D. fiindcă pari un om care se grăbește chiar și atunci când este decis să-și acorde un răgaz. Și în cazul acesta de ce să ne mai pierdem timpul?

— Ai dreptate, recunosc sincer fizicianul. Ești un bun psiholog. Mă simt foarte bine aici, o să mai vin dacă mă inviți, dar astă-seară trebuie să mă mai întâlnesc cu un colaborator al meu.

— Atunci să trecem la acțiune.

— Da. Uite ce zic eu. Aici la dumneata nu se pot face analize. Propune deci ca sfera să fie mutată la institutul meu și după un timp, nu știu cât de lung, să fie instalată acolo unde te vei înțelege cu oficialitățile. Ce părere ai?

— Sunt de acord.

Vizita fizicianului dură exact cincisprezece minute.

Operația urma să înceapă la ora zece dimineața. D. îi sugeră soției sale să plece de acasă. Urma să fie zgomot și dezordine. Ea acceptă și îi spuse că se va duce la un film. Îi propuse să meargă împreună. Puse în tonul cu care rosti această banală invitație un abia sesizabil triumf. Îl chema parcă să sărbătorească împreună evenimentul ieșirii din dependența sferei. D. stătu puțin pe gânduri, apoi îi spuse că ar fi totuși mai bine ca el să rămână acasă pentru a-i întâmpina pe cei care trebuiau să vină. Îi trecuse prin minte, o clipă, să le lase doar un bilet în care să le indice topografia casei, ei urmând să scoată sfera operând direct asupra acoperișului și tavanului. Îi spuse că o va aștepta la ieșire și apoi se vor plimba, mergând, eventual, să vadă nouă amplasare a sferei.

Ea plecă pe la nouă. Rămas singur, D. începu să scoată din încăperea unde se afla sfera ce era de scos: dormeaza, biroul, draperiile, covoarele, rafturile de cărți (puține, câte mai rămăseseră după instalarea sferei). Făcu această corvoadă cu o plăcere ce ținea de preferința sa ciudată pentru îndeletniciri cât mai îndepărtate de profesia lui. O refuzase pe soția lui când îi propusese să-l ajute. Voia să față totul singur.

Tot trăgând și împingând asudă de-a binelea. O oră trecu foarte repede. De abia avu timp să facă un duș și să se schimbe. Echipa ce urma să transporte sfera apărură cu o punctualitate desăvârșită. Șeful ei

era un om pătrat, cu alură de fost halterofil, bine hrănit, mobil, schimbându-și fulgerător mimica atunci când trebuia să dea un ordin vreunuia dintre cei ce-l însoțeau.

Propriu-zis, operația era coordonată de un altul, un tânăr inginer destul de șters cu care D. nu schimbă decât câteva cuvinte convenționale.

Punctul de atracție era un elicopter de transport, care găsisese loc de aterizare în fața casei lui D., blocând strada și chemând prin șuieratul ce-l făcuse numeroși copii și chiar câțiva maturi. Aceștia formau un cordon respectuos, urmărind în tăcere ce se petrece. Nimeni nu îi îndepărtă. Câțiva dintre cei ce coborâră din elicopter discutară chiar în treacăt cu ei, dându-le câteva informații sumare.

Demolarea porțiunii de acoperiș, care se afla deasupra sferei, fu executată foarte repede.

Apoi, dinăuntru fură practicate vreo șase perforații în tavan, spre a se delimita bucata ce urma să fie scoasă. Operația era foarte simplă, după cât se părea. Prin orificii fură introduse cabluri ținute de brațul lung al unei macarale. Apoi găurile fură unite prin tăieturi. Porțiunea de tavan fu ridicată ca un capac și imediat elicopterul se înalță stârnind praful puțin al străzii, făcând geamurile să zăngăne și împrăștiind copiii.

În timp ce se rotea pe deasupra cartierului ca o libelulă greoaie, în jurul sferei fu instalată un fel de plasă formată din cabluri de oțel. Alte patru cabluri, care urmau să fie lăsate din elicopter, trebuiau să fie cuplate la această plasă.

În acest moment, când până la ridicarea sferei mai erau câteva minute, D. își ceru deodată scuze de la cei ce erau în jurul său, zicând că trebuie să meargă neapărat la o întâlnire de care uitase. Îl rugă pe șeful echipei să încuie locuința și îi indică un loc unde să pună cheia. Acesta, cam uimit, acceptă și D. se îndepărtă grăbit. Nu-și dădea nici el prea bine seama de ce luase această decizie, care ar fi putut să pară nepoliticoasă. Simțise însă dintr-o dată impulsul de a pleca cât mai departe de acel loc.

Se îndepărtă mergând foarte repede. Mai avu timp să vadă cum elicopterul face un ultim tur și apoi rămâne suspendat deasupra casei sale. Nu mai putu să zărească cum acesta se lăsă încet în jos, pentru a rămâne apoi suspendat la mică înălțime.

Patru cabluri coborâră și se cuplară la plasa de oțel, care strălucea în bătaia soarelui de parcă ar fi fost special lustruită. Zbârnâitul elicei se auzi mai tare și elicopterul se înalță încet, drept în sus. Sfera apăru, o masă cenușie, dungată de șerpui strălucitori ai cablurilor. D. o văzu cum se îndepărtează peste acoperișuri.

VII

D. reintra încet în vechile sale obiceiuri, când avu loc un eveniment ciudat.

Soția lui veni într-o zi acasă surescitată și-i relată.

Trecuse prin parc, îndreptându-se spre casă. Tocmai se afla în vecinătatea unui spațiu rezervat copiilor, când, ca la un semnal numai de ei auzit, câțiva dintre micuții ce se jucau în nisip începură să țipe: „Uite, uite, se înalță, e colorată, ce frumoasă e”, și așa mai departe. Și ceilalți copii își încetară imediat jocurile. Strigătele se întetiră și deveniră în câteva clipe un adevărat vacarm. Maturii nu întârziară să intre în acea horă nemaipomenită a exclamațiilor de uimire. Răcneau toți cei care se aflau de față, fiecare după cât îl ajutau plămânii și gâtulejul. Strigase și ea. Răcneau bătrânii cu glasuri sparte, strigau tinerele mame cu voci de soprane. Motivul era o sferă, care stătea suspendată deasupra parcului și arunca lumini multicolore, feerice.

— Era sfera ta, zise ea cu convingere. Sunt sigură.

— Cum poți să spui una ca asta? replică D., fără chef.

— Cu toate acestea, insistă ea. Eu am văzut-o, știu.

D. dădu din mină împăciuitor. Nu era important dacă fusese sfera lui sau alta. Îl interesa însă scena ca atare.

— Dar tu de ce ai strigat? începu el să ceară amănunte.

— M-am întrebat și eu, imediat după ce sfera a dispărut și toată lumea s-a liniștit. Nu prea știu cum să-ți explic. Nici nu aș avea, de fapt, ce să-ți explic. M-am pomenit și eu strigând ca atunci când am fost cu tine la primul meu meci de fotbal, îți amintești, și am început să încurajez una dintre echipe, deși atunci o vedeam pentru prima oară.

— Dar ce se striga? Ai reținut ceva?

— Nu țin minte aproape nimic. Doar la început copiii care au văzut primii sfera au strigat niște cuvinte pe care mi le amintesc. Ți le-am spus.

Era firesc să nu-și amintească. În asemenea situații fiecare se aude doar pe sine.

— Dar nu găsești, o întrebă D., încercând să dea discuției o turnură mai speculativă și căutând, de fapt, prilejul de a reflecta cu voce tare, că acele țipete erau cam exagerate? Oare acel obiect merita atâta exagerată admirație? Doar nu este primul care se vede deasupra orașului nostru. Ce zici?

Ea nu răspunse nimic la această întrebare. Cum el o privea

întrebător în continuare, zise după un timp că strigătele nu au fost deplasate din moment ce s-au produs.

Acest răspuns îi plăcu lui D., care avu ocazia să remarce din nou, pentru sine, că femeile au foarte multă logică.

— Ai dreptate, zise el bine dispus.

Cu această constatare discuția lor se sfârși.

D. făcu o serie de investigații. Voia să afle ce se petrecuse deasupra parcului. Merse acolo și discută cu tot felul de oameni. Găsi, după cum era și firesc, pe mulți dintre cei care fuseseră martorii neobișnuitului eveniment, pensionari care își făceau veacul în parc, citind ziarele, jucând șah, discutând cu colegii de generație, mame sau femei care îngrijeau de copii, chiar și câțiva tineri. Datele pe care le obținu (se dăduse drept ziarist) coincideau în mare cu ceea ce îi spusese soția sa. Apăruse o sferă mare, unii spuneau foarte mare, deosebit de frumos colorată. Ea stătuse la vreo câteva zeci de metri deasupra parcului și oferise un spectacol coloristic dintre cele mai atractive.

Se nimeri ca printre tinerii care văzuse frumoasa sferă să fie și un pictor. Acesta îi vorbi lui D. într-un mod foarte sugestiv, aproape emoționându-l. Folosi denumiri ciudate de nuanțe, pe care D. nu le mai auzise, făcu tot soiul de asociații cu pânzele unor mari colorști. Cu el D. stătu foarte mult timp de vorbă. Se împrieteniră.

— Dar de ce stai aici? îl întrebă D. după un timp, când discuția lor devenise suficient de amicală pentru ca o asemenea întrebare să devină posibilă.

— Nu prea știu nici eu, răspunse pictorul cu sinceritate. De un timp încoace îmi place foarte mult să vin în parcul acesta și să pierd ore în șir. Mă uit la copii, mai intru în vorbă cu câte un pensionar, cam atât. Dar dacă e să răspund la întrebarea dumitale printr-un sofism, atunci îți voi răspunde că am stat aici pentru a vedea sfera.

— Cum adică?

— Exact așa cum am spus. Apariția sferei a fost pentru mine o întâmplare cu totul deosebită, extraordinară. Poate că venirea mea aici în parcul acesta cu câteva zile înainte de apariția ei a fost rodul unei inspirații nemaipomenite pe care am avut-o. Nu?

— Poate, zise D. gânditor.

Se despărțiră prietenește. Pictorul îi promise că va încerca să realizeze un tablou, pornind de la scena petrecută în parc.

În ziua următoare, D. își continuă investigațiile. Află că sfera fusese văzută doar de către lumea care se afla în interiorul parcului, nu și de cei de pe străzile alăturate. Mai mult chiar, nici cei care erau pe aleile mai îndepărtate nu văzuseră obiectul zburător. Discută la telefon despre aceasta cu fizicianul, întrebându-l într-o doară dacă nu cumva sfera a lipsit câțva timp din institut. Acesta râse și îi spuse că sfera n-a plecat nicăieri și că ceea ce s-a petrecut în parc pare să fi fost o

sugestie în masă, deși parcă de prea mare anvergură.

Mai află că, atunci când sfera apăruse pe cerul parcului, erau de față și niște fotoreporteri (faptul acesta era neobișnuit deoarece sfera se văzuse doar vreo cinci minute). Lui D. nu îi fu prea greu să-i găsească. Ceea ce aceștia îi arătară erau însă niște fotografii care înfățișau un cer cu nori mici. Sfera, presupusa sferă nu impresionase hârtia fotografică.

Această împrejurare era, în adevăr, un argument al ipotezei că, prin absurd, obiectul ce fusese văzut în parc fusese sfera lui. Nici el nu reușise s-o fotografieze.

În ziare apărură în zilele următoare o serie de reportaje dedicate ciudatei apariții. Se nimerise ca la fața locului să fie nu numai fotoreporteri, ci și jurnaliști, de parcă toată presa ar fi știut că în acel loc și la acea oră un obiect zburător o să apară pentru o perioadă de timp foarte scurtă și că este cazul să-și trimită reprezentanți spre a consemna evenimentul.

Cât privește explicațiile care se dădeau fenomenului, acestea erau dintre cele mai extravagante. Una dintre ele spunea că, de fapt, nu s-a văzut niciun obiect zburător și că deci era foarte normal să nu se poată face nici o fotografie. În realitate, scria autorul articolului, niște amatori de farse începuseră la un moment dat să strige că văd ceva pe cer. Toți cei prezenți se angrenaseră spontan în acest joc. Nu e de mirare că unii dintre cei care au strigat atunci au persistat în jocul lor și după ce el ar fi trebuit să se termine și au declarat că au văzut, în adevăr, un obiect zburător.

Lui D. îi plăcu maniera foarte decisă cu care teoria era avansată. Iată ce înseamnă un sofist cu vocație, își zise el amuzat. Dar poate că teoria lui este totuși cea mai realistă. Bine, dar atunci înseamnă că soția mea m-a mințit. Asta ar mai trebui. De ce nu, în definitiv? Poate să facă și ea o glumă mai deosebită. Iar dacă a făcut-o trebuie să mă bucur pentru că a dat dovadă de spirit.

Pe D. nu-l prea interesa dacă scena respectivă pornise de la un joc sau de la o apariție reală. Voia să o reconstituie pentru că i se păruse foarte neobișnuită. Parcurse aproape toată presa acelor zile, până la cele mai obscure ziare. Răbdarea sa fu răsplătită, deoarece, tocmai atunci când nu se mai aștepta, descoperi într-un ziar modest o relatare scurtă, dar esențială. Cel ce o semna declara că a fost la fața locului și a filmat totul. Mai menționa că doritorii pot să se prezinte la sediul redacției, pentru a viziona filmul.

În aceeași dimineață D. se prezentă la respectivul sediu, care se dovedi a fi mult mai impozant decât ar fi fost de așteptat, judecând după ziar. Cum se întâmplă uneori, niște condiții foarte bune se concretizau într-un mod modest. Sosirea lui produse animație. Redactorul-șef fu imediat anunțat și îi oferî tot sprijinul, invitându-l

imediat în biroul său.

Cel ce realizase filmul nu era acolo, dar trebuia să sosească dintr-un moment în altul.

Într-adevăr, apărură după vreun sfert de oră. Era un tânăr de vreo treizeci de ani, foarte solid, pătrat, cu mâini mari și încheieturi groase. Îi ceru rapid scuze lui D. pentru că îl făcuse să aștepte și îl invită în sala de proiecție.

De fapt nu era o sală de proiecție. La ordinele energice ale redactorului-șef apărură însă rapid niște pânze de culoare închisă. Două femei de serviciu le agătară în dreptul ferestrelor, făcând gesturi foarte economicoase și punând în ele un soi de frenezie servilă. Se instalează și un ecran. Asistând la aceste preparative, redactorul-șef privea îngăduitor zelul femeilor.

Fu adus aparatul de proiecție și D. văzu filmul.

După cum se așteptase, nu apărea nici urmă de sferă. În schimb operatorul avusese buna inspirație de a filma și ambianța, oprindu-se insistent asupra ei, de parcă ar fi știut că nu dinspre cer trebuie să aștepte la realizarea celor mai interesante imagini. Scena era, într-adevăr, neobișnuită. D. avusese o bună intuiție căutând s-o reconstituie, să obțină cât mai multe amănunte ale ei. Oamenii de vârste diferite, copii, bătrâni, femei tinere, bărbați maturi, toți cu mâinile ridicate, voci amestecate strigând cuvinte ce nu se aud (filmul nu avea sonor, după cum era și firesc la o filmare aparținând unui amator). Câteva grosplanuri ce prezentau fețe emoționate, câte un bătrân cu fața brăzdată de zeci de riduri, cu atât mai impresionant cu cât aparatul de filmat, oricât fusese ridicat de mâinile operatorului, nu reușise să-i prindă figura altfel decât oblic, dar dintr-o poziție cu neașteptat de mari resurse artistice. Apoi cerul, câte un norișor, nici urmă de obiect cosmic sau altceva asemănător.

Pentru D. surpriza cea mare fu însă fața soției sale, cu o expresie total necunoscută. În clipa când o recunosc, simți că sub toate motivările investigațiilor sale stătuse dorința de a o vedea pe soția lui într-o ipostază neobișnuită, de a afla pe calea aceasta neașteptată mai mult decât aflase în atâția ani de conviețuire. Așteptările nu îi fură înșelate. Văzu într-un grup eterogen o figură de femeie cu trăsăturile răvășite de patimă, cu gura deschisă într-un strigăt nestăpânit.

La început crezu că se înșală, deși simțea că ea este. Ceru oprirea secvenței și reluarea ei cu încetinitorul. Era, într-adevăr, un spectacol dintre cele mai impresionante pentru D. Privea cu aviditate pe femeia aceea aproape necunoscută și simțea o satisfacție extraordinară. Vedea o față până atunci ascunsă. Și îi plăcea. Nu era nimic dezagreabil, deși trăsăturile erau strâmbate, urâte de o încruntare ciudată, ca de durere. Dar era viață, o viață incontestabilă, pe care D. o savură și o comentă cu voce tare, ascultat cu deferență de către redactorul-șef,

care cu siguranță nu era de fel impresionat de chipul acelei femei frumoase, care striga ceva cu toată puterea.

— O cunoașteți cumva? îl întrebă el pe D.

— Nu o cunosc, răspunse acesta prea repede, dar mi se pare extrem de interesantă.

Și mai dădu câteva explicații ale preferinței sale. Îl întrebă apoi pe redactorul-șef dacă s-ar putea ca el, D., să obțină o copie după secvența respectivă. Acesta spuse că sunt încântați să-i facă un astfel de serviciu. Chiar cel care realizase filmul se oferi să facă operația.

Băură cafele, coniacuri, redactorul-șef îi povesti despre câteva dintre succesele recente ale ziarului și, după vreo jumătate de oră, reporterul sosi cu fotografiile. Făcuse mai multe, de mărimi diferite, fără ca D. să-i fi cerut. Cea mai mare era de dimensiunile unui tablou și îi plăcu lui D. în mod deosebit.

Fotografiile fură ambalate. Redactorul-șef oferi mașina sa. D. zise însă că vrea să meargă pe jos, motivând că ar fi păcat ca pe un timp atât de frumos să nu o facă.

Se despărțiră cordial. Ieși în stradă, dar nu făcu prea mulți pași când se auzi strigat discret. Era reporterul, respectuos și familiar în același timp.

— Știți, începu acesta, n-am avut ocazia să vă întreb. Ce mai face sfera?

— Care dintre ele? replică amuzat D.

Reporterul întrebase despre sferă de parcă s-ar fi referit la un membru al familiei.

— Ei, care, râse respectuos reporterul. Numai una există. Aceea de la dumneavoastră de acasă.

— Cum, dumneata ai auzit de ea?

— Dar bineînțeles că am auzit. Nu vă mai aduceți aminte de mine. E normal. Am fost și eu atunci, de mult, când v-ați întâlnit cu ziaristii. Când erau de față și savanții aceia, cu președintele lor. Am fost și la dumneavoastră acasă. Atunci când au vrut să facă măsurători asupra sferei.

— Da? făcu D. căruia amănuntele date, de către tânărul ziarist îi dădeau o stare de spirit bună, aducând parcă lucrurile pe făgașul lor normal. Nu-mi mai amintesc de dumneata. Probabil că stăteai în rândul din spate. Mi-l mai amintesc dintre ziarști numai pe bărbosul acela, care punea întrebări nepotrivite.

Reporterul nu mai spuse nimic. Pășea alături de D., privindu-l întrebător.

— Ce mai face sfera, zici? Ce să facă? S-a mutat.

Și îi indică locul unde poate să o găsească dacă dorește.

Reporterul promise că se va duce neapărat să o vadă și apoi se despărțiră. D. cumpără o ramă pentru cea mai mare dintre fotografii și

plecă spre casă. Ajuns, se apucă imediat să înrămeze fotografia, dovedind îndemânare. Bătu apoi un cui în peretele din dreapta biroului său și o agăță.

Imaginea era întrucâtva norocoasă. Aceasta fiindcă toți cei care fuseseră filmați în parc priveau spre cer și aparatul de filmat nu putea să-i surprindă decât de jos în sus, oricâte eforturi ar fi făcut operatorul (care, spre ghinionul său, nu avusese inspirația să se urce pe una dintre băncile, ce se aflau din belșug în parc). Femeia privise însă, într-un mod cu totul incidental, exact spre aparatul de filmat. Și astfel imaginea putea să-i arate frontal fața cumva rătăcită. Pe ea bucuria sau acea stare intensivă fără nume era atât de accentuată, încât semăna în chip frapant cu durerea. O mască în cele din urmă indescifrabilă, dominată de un singur sentiment, covârșitor prin intensitatea lui. Pe D. îl fascinase tocmai pentru această calitate de a fi pură, neamestecată cu nimic altceva.

La puțin timp se întoarse din oraș soția sa. Văzu imediat tabloul.

— Îmi place, zise ea. Parcă seamănă cu mine.

— Chiar tu ești, zise D. fără chef. În parc. Atunci când a apărut sfera aceea pe cer. Uite ce figură de exaltată ai.

Acel da prelungit muzical la care D. se aștepta ca răspuns la afirmația sa nu se produse. Ea se uită doar cu atenție la fotografie, mai întâi de aproape, apoi mai de departe, foarte serioasă, simțind poate că în imaginea aceea răvășită se află un mare secret al existenței ei.

— Și ce dacă am figură de exaltată? spuse ea într-un târziu.

VIII

Trecuseră câteva săptămâni de la transferarea sferei. D. nu se decisese încă să meargă la institut spre a o vedea, deși fizicianul îi telefonase de vreo trei ori, invitându-l. Se gândea din ce în ce mai puțin la ea.

Într-o dimineață telefonul sună foarte devreme, pe la șase și jumătate. Era fizicianul, care îl ruga să vină până la institut, cât putea de repede. Își cerea scuze pentru ora nepotrivită.

— Dar ce s-a întâmplat? se interesă D.

— O să vezi. Vino imediat. Este ceva foarte important. Te aștept.

Și închise.

D. se conformă. Vocea celui care îl chemase părea convingătoare prin blazarea ce părea a masca o vie emoție.

Institutul nu era prea departe. La intrare îl aștepta un tânăr îmbrăcat în halat alb, a cărui față trasă și nebărbierită arăta că nu dormise deloc în noaptea aceea. Trecură prin niște coridoare și intrară în cele din urmă într-o anticameră. Tânărul îi arătă o ușă capitonată și apoi îl părăsi. D. intră. Fizicianul îl aștepta. Era atât de obosit, încât părea cotropit de o mare durere. Buza de jos îi atârna ușor, pupilele negre ale ochilor săi păreau că înoată în sânge.

— Ia loc! se auzi vocea lui slabă, dar distinctă. Și să știi că nu sunt chiar atât de istovit precum par.

D. se așeză, fără să zică nimic. Refuză cu un gest cafeaua ce i se oferea și se pregăti să asculte. Fizicianul se ridică încet și deschise o fereastră.

— Uite despre ce e vorba. Materia din sferă nu mai există. Când ți-am dat telefon procesul de dispariție era foarte avansat. Am crezut, totuși că vei mai apuca să vezi ultimele rămășițe. Dar, în mod surprinzător, procesul s-a accelerat. Acum sfera este perfect goală. Poți să o vezi, dacă vrei.

— Aș vrea să o văd, dar mai întâi spune-mi ce s-a întâmplat. Dacă nu ești prea obosit, bineînțeles.

— Sunt istovit, dar mă tentează să-ți dau niște explicații. Știi, în plină oboseală apare uneori o luciditate deosebită. Pur și simplu, am chef de vorbă. Și apoi, explicațiile acestea ți le datorez. Deci, unu: analizele făcute atunci la dumneata acasă nu au dat rezultate fanteziste, cei ce citeau însă aceste rezultate, și eu printre ei, au fost sugestionați. Doi: materia din sferă a fost constituită din elemente cunoscute, dar starea ei, pe care am convenit s-o numim plasmatică

(extrapolând anumite proprietăți ale plasmei) nu are nici o echivalență pe planeta noastră și nu poate fi explicată mulțumitor prin cunoștințele și prin noțiunile de care dispunem deocamdată. Trei: materia din sferă ne-a transmis un mesaj, pe care nimeni nu l-a putut descifra până acum, dar pe care sperăm să-l putem înțelege datorită unui mare calculator analogic programat în acest sens. Patru: dispariția materiei din sferă se explică prin foarte mica ei densitate (de aici analogia cu plasma) și prin stabilitatea ei temporară, dependentă de surse energetice exterioare ei. Asta-i tot.

— La ce mesaj te-ai referit? întrebă D., pe care detaliile științifice nu-l interesau în mod deosebit.

— Cât timp a stat la dumneata sfera s-a distrat, dacă putem spune așa. De îndată ce a fost instalată aici însă, a început să înfățișeze imagini ce aveau un vădit caracter coerent. Nu mai erau reproduceri ale unor oameni sau ale unor situații, ci doar un sistem de linii ondulatorii, combinat cu apariția intermitentă a unor puncte. Toate acestea au fost filmate.

— Filmate? Eu nu am reușit s-o filmez.

— Da. De data aceasta a fost posibil. Am folosit însă o peliculă specială.

— Și crezi că liniile acelea înseamnă ceva?

— Înseamnă. Trebuie să însemne.

Fizicianul se înviorase. Aerul rece al dimineții îi făcuse bine.

— Vezi, continuă el după câțva timp, lucrurile nu sunt senzaționale. Toate eforturile noastre au ajuns la dumneata sub forma câtorva fraze, nesigure și acelea.

— Însăși sfera s-a transformat în cuvinte.

— Da. Poate că te gândești că viața ei ar fi fost mai lungă dacă nu o mutam aici. Nu cred să fie așa. După cum ți-am mai spus, stabilitatea ei era temporară. Dar dacă vrei cu tot dinadinsul o explicație poetică, atunci...

— Atunci, îl întrerupse D., vom spune că materia din sferă a dispărut fiindcă cineva a vrut s-o analizeze...

PARTEA A DOUA

După vreo șaptezeci de ani, când D. murise de mult, se descoperi un manuscris, ce cuprindea vreo câteva zeci de pagini. Experții stabiliră că el fusese redactat de D. și era probabil o parte dintr-un roman inedit, scris la persoana întâi. Restul paginilor nu mai existau. Iată acel text ce stârni în epocă un oarecare interes:

Dacă mă gândesc bine, cred că încep să scriu pentru a scăpa de obsesia că viața mea este intrată în mod iremediabil pe un făgaș bine trasat, că alunecă pe el cu mare viteză, ca un trunchi de copac ce

coborâ pe jgheab din munte, spre a se afunda în apele râului.

Nu pot în niciun chip să mai acord importanță vieții pe care am dus-o înainte de acest eveniment fantastic; oricâte eforturi aș face, ea îmi rămâne învăluită în ceață, neinteresantă, meschină, scurtă, un vis sau o poveste citită undeva.

Trăiesc într-un perpetuu prezent. Privesc, atent mișcările acestea line. Iată-le, unduiesc fără oprire, așa vor fi până la sfârșitul timpurilor. Dar eu le voi urmări. Mi-e greu să mănânc, mi-e greu să dorm, trebuie să văd tot ce se petrece; acum, când scriu aceste rânduri, mâna îmi merge aproape fără control, nu am dreptul să scap nici cea mai mică mișcare. Ce mai contează viața mea, trecută deja de primele două treimi ale ei, ce mai contează preocupările mele, despre care aș fi putut spune că sunt vitale într-o perioadă atât de recentă și atât de uitată? Acum importantă este doar contemplarea sferei.

Ce pot să fac? Ce ar trebui să fac? Nimic nu-mi vine în minte acum. Simt însă în mod constant tentația grozavă de a scrie tot timpul despre ea, de a-i descrie cele mai mici mișcări.

*
* *
*

Este o minune. Orice pictor s-ar lăsa de meserie dacă ar sta în locul meu câteva ore. De unde apar nuanțele acestea nemaivăzute? Cum se păstrează unele mai mult timp? De ce persistă tocmai acelea care îmi plac mie cel mai mult? Mă las în baia aceasta de culori fără nici o împotrivire, cu o necunoscută voluptate. Cine mai sunt eu, cine conduce creionul, cine scrie aceste cuvinte? O voce străină îmi susură în urechi și îmi poruncește să scriu vorbe de admirație. Mă las în voia ei și mâna îmi alunecă fără încetare pe hârtie. Iată, acum violetul acesta prevestitor de dezastre îmi amintește de o excursie în munți, făcută cu ani în urmă, în tinerețea mea, atât de abstractă acum. Atunci l-am văzut într-un asfințit, colorând marginile norilor ce umpleau valea, ca o turmă de mari animale eterice, imense și neputincioase. Iată-l, s-a oprit parcă la dorința mea, se lățește și pe margini îi apare albul de fum nefiresc al norilor. Parcă se vede și un colț de stâncă.

Simt întreaga bucurie curată a munților. În urechi îmi țiuie pentru o clipă ciripitul acelei păsări solitare, ce ne însoțea, ciudat, semănând cu zgomotul lovirii a două pietre. Și iată și pasărea, lansată în salturi curbe, plonjând cu aripile strânse, redresându-se apoi brusc, cenușie, neînsemnată, totdeauna singură, emițând sunetele ei ireale, semnalizând prezența apropiată a unei alte lumi, separată de noi printr-o peliculă extrem de subțire, dar impenetrabilă. Violetul și țipătul înalt al păsării se înrudeau, le simțeam că emană dinspre aceeași sursă străină, pentru totdeauna indescifrabilă. Pasărea, așezată pe o ieșitură de piatră, ce amintea prora unei corăbii vechi, privea și ea țintă norii, țipătul îi cutremura scurt grămada de cenușă a penelor.

Și violetul se pierdea înspre negru, norii sclipeau intens încă o clipă și apoi pâleau, se banalizau. Vântul rece al serii începea să ne pătrundă. Și acum violetul mortuar și somptuos se pierde cu încetineală, dispare în alte nuanțe, o clipă doar mai văd în amintire pasărea cu țipăt de piatră lovită.

*

* *

Am trăit atâția ani fără să dau vreo importanță deosebită culorilor. Doar primăvara eram izbit de imaginea unui pom înflorit, de verdele crud al frunzelor, neverosimil de strălucitor, ca o sursă de lumină. În rest, aproape nimic. Tablouri ale măestrilor contemplete fugitiv, mai mult în reproduceri, penajul unei păsări, căldura unei țesături de rochie, transformarea ciudată a culorilor atunci când îmbracă o femeie frumoasă. Acum, când am în față însăși sursa tuturor culorilor lumii, mă încercă o emoție nouă. Mă simt vinovat pentru miile de indiferențe cu care am trecut ani de-a rândul pe lângă culorile lucrurilor. Îmi scormonesc memoria și caut nuanțele pe care le-am văzut și nu le-am dat nici o atenție, le scot cu eforturi din neantul uitării și le înșir în fața mea ca pe niște pietre prețioase, una lângă alta, în nesfârșite șiraguri. Privesc sfera cu ochii întredeschiși și, încordat, încerc să o modific încet, să o modelez după vechi și încete amintiri. Câmpii verzi, întinse, văzute cândva în prima copilărie, imense, străjuite de nori ciudați, ce alergau cu repeziciune. În degete simt o apăsare uitată, distrusă aproape cu totul de trecerea timpului, este mâna cuiva apropiat copilului de atunci, a tatei poate. Îmi amintesc norii, fiare de fum, aleargă prea repede, omul acela mare de lângă mine spune ceva, nu-l aud, cu capul dat mult pe spate privesc minunații, atât de indiferenții nori, albi, o turmă de vite mari, incapabile de vreun sunet. Un șuierat abia perceptibil se aude, iarba câmpiei se apleacă în valuri și sclipește argintiu.

Așa îmi trec zilele. Soția îmi aduce de mâncare, stă uneori alături de mine, mă mângâie distrată și îmi spune câte o noutate, dar parcă vorbele ei sunt rostite într-o limbă pe care am uitat-o. Recunosc din când în când doar câte un cuvânt. O rog să tacă, să mă lase să privesc. Simt că este neliniștită. Lacrimile ei îmi ard mâna. Îi spun în treacăt câteva vorbe, să nu fie speriată, nu s-a întâmplat nimic rău, totul este în ordine, să fie calmă, totul va trece, totul se va aranja, sigur că da, totul se va aranja cum nu se poate mai bine, vom fi din nou la fel de fericiți ca și înainte. O uit apoi, nu pot să-mi întrerupt contemplarea decât cu prețul unor eforturi. Nu știu dacă pleacă sau mai stă încă lângă mine. Nici nu mai vreau să știu fiindcă, iată, mișcările se întetesc, îmi amintesc de ceva imprecis, o masă cumva gelatinoasă, străvezie, vag albăstruie. O, dar este meduza, una dintre meduzele ce se vedeau în mare după o noapte de furtună, forme aproape iluzorii,

stații cosmice miniaturale, grațioase clopote vii, ce apar între două ape înotătorilor. Mototolite apoi pe nisipul ce începe să se încălzească, meduzele.

*

*

*

Dimineața vine și trece fulgerător, la fel ziua, mă trezesc cuprins de o nouă înserare. Furibunde trec zilele, abia de mai apuc să scriu câteva cuvinte în fiecare dintre ele. Pe întuneric fosforescența culorilor e feerică. Câte o sclipire bruscă îmi rănește ochii. Punctele acestea de o luminozitate arzătoare se eșalonează în adâncime, parcă de-a lungul unei șosele ce se pierde în întunericul nopții. Niște bucăți de fier înroșit urmează o linie dreaptă, iluzia adâncimii este perfectă. De undeva de la sfârșitul șirului de lumini roșii apare un disc portocaliu, un fel de soare obosit, ca de sfârșit de lume. El se apropie, stinge pe rând punctele roșii. E tot mai aproape, vine tot mai repede spre mine. Îl privesc cu ochii înlăcrimați de strălucire. S-a stins fără nici o tranziție și pe retină îmi rămân câteva clipe fulgerări roșii și galbene.

E perfect întuneric acum și un moment mă îndoiesc de existența sferei. Privesc înspre locul unde știu că se află și mâna conduce creionul cu ezitări, în rânduri tremurate, ce se încălecă, probabil, într-o țesătură indescifrabilă. Nu mă opresc însă, scriu în continuare.

Ar trebui să fiu obiectiv cel puțin câteva clipe, să-mi privesc etapa aceasta de viață din exterior, să încerc să mă delimitez, să vorbesc, să scriu, adică, frazele cele mai logice cu putință și aceste fraze să cuprindă situația ca un șarpe atotputernic, s-o strângă din ce în ce mai tare și să o sugrume. Să găsesc o explicație ce să îmi convină, să-mi ucidă și ultimele rămășițe ale acestei senzații neplăcute, care mă încearcă în unele momente. Căci e mai presus de orice îndoială că nu pot să mă îndepărtez de sferă, deși mă încăpățânez să cred că aș putea s-o fac oricând.

O, dar iată că sfera a aprins chiar în momentul acesta o lumină foarte odihnitoare, un fel de sursă indirectă, vag verzuie, ce stă suspendată în uriașa masă întunecată. A aprins-o exact după ce scrisesem că nu pot să mă îndepărtez de ea.

Sunt tentat să cred lucrurile cele mai extravagante cu privire la posibilitățile ei. Și, în fiecare zi, mi se dau anumite confirmări. Iată, nu mai departe decât azi-dimineață am asistat la un soi de ceartă amuzantă între sferă și soția mea. Ea a venit pentru a-mi aduce micul dejun și a făcut, în timp ce eu mâncam o surprinzătoare scenă a indignării. Privea înspre sferă și spunea că nu mai știu ce despre nebunie, despre oamenii senilizați prematur. A continuat câțva timp și după ce eu terminasem de mâncat. Se uita ținută la sferă, în timp ce strângea mașinal ce era pe masă. Apoi s-a îndreptat. Ținea tava cu

amândouă mâinile, strângând-o la piept, ca pe un lucru foarte prețios. Obrajii i se înroșiseră de furie. Motivul, ascuns pentru mine la început, ieșea încet la iveală. Pe fața sferei, o numesc astfel nu întâmplător, se desenau parcă liniile unui rictus disprețuitor. O gură, foarte aproximativă de altfel, se strâmba, ridicându-și un colț. Niște ochi foarte mari, cu rețele de riduri în jurul lor, se deschideau ca într-un coșmar, unul dintre ei clipea parcă în șagă. Era poate o simplă iluzie, dar ea vedea probabil același lucru, din moment ce se înroșise până și pe gât și buzele îi tremurau. Îmi mutasem privirea la ea și o urmăream cum își învinge tremuratul buzelor, cum ridică, printr-un gest ce m-a făcut să tresar, tava deasupra capului, spre a o arunca. Ceștile, tacâmurile s-au rostogolit pe masă cu mare zgomot. Era încordată, cu capul dat pe spate, cu trupul cambrat, aflându-se în mod evident în fracțiunea de secundă ce preceda gestul aruncării. Și atunci, deodată, expresia feței i s-a modificat. Privirea i s-a mărit brusc și apoi, cu genele lăsate pudic, a depus tava pe masă și a început să strângă ceea ce era de strâns. A ieșit din încăpere fără niciun cuvânt.

M-am uitat la sferă. Dispăruse orice urmă de asemănare cu fața unui om.

Ce pot să spun despre o întâmplare ca aceasta? Că sfera a împiedicat-o pe soția mea să facă un gest deplasat? Că a hipnotizat-o, poruncindu-i să-și recapete calmul? Cred că, de fapt, ea și-a dat seama dintr-o dată că o asemenea ipostază agresivă nu i se potrivește și că e chiar imprudent să mi se arate fără un minim de eleganță cu care m-a obișnuit de atâția ani. În orice caz, ar fi meritat s-o fotografieze în clipa în care voia să lovească pedepsitor sfera. Era înduioșătoare în furia ei femeiască.

*

* *

Am întrebat-o de ce s-a comportat astfel. A zâmbit și n-a zis nimic.

Cu fiecare zi ce trece, situația mea mă nedumerește din ce în ce mai puțin. Nu mai îmi pun întrebări decât dintr-o obișnuință de a raționa. Îmi apare cu tot mai multă evidență că rolul meu acesta este. Trecutele mele activități mi se par tot mai palide, tot mai lipsite de interes și de semnificație. Mă las, cu o vagă senzație de atingere a unui lucru unsuros, neplăcut, în voia inactivității, ca într-o apă caldută, protectoare. M-am uitat în oglindă cu multă atenție. Un chip relaxat, cuprins de liniște, mulțumit pe deplin de situația în care se găsește, cu buze moi și privire blândă, o blândețe de câine. Înainte mă surprindeam adesea încercând să-mi accentuez aparența de om energic, încruntându-mă exagerat, subțindu-mi cât mai mult linia gurii.

Am pierdut ceva? Am câștigat ceva în schimb? Nu-mi dau seama și nici nu mă prea interesează, dacă e să fiu sincer. Situația este plăcută.

Timpul se scurge pe lângă mine ca apele unui fluviu uleios, îl privesc placid, nemaivorind să mă țin gâfâind pe urmele lui. Zilele se schimbă fulgerător, dar senzația aceasta nu mai e, ca înainte, un motiv de întristare crispată. Sunt calm, nu mai doresc decât să contemplu jocurile copilărești ale sferei, mișcărilor ei ciudate, atât de apropiate totuși mie.

Poate că mă aflu, cum se spune, în anul morții. Așa s-ar explica această sfârșeală contemplativă, acest sentiment că totul este aproape inutil. Îmi dau seama uneori, și acum mă aflu într-un asemenea moment, că sunt pierdut, că mă prăvălesc într-o prăpastie de inconștiență, ca un bețiv. Să fiu rece, îmi spun, să judec totul cu luciditate, să sfârșesc, să distrug pe oricine mă împiedică să fiu lucid. Dar cine mă împiedică să judec, cine? Sfera se află aici, în fața mea, dar cum s-o acuz pe ea? Cum pot să acuz, cu ce cuvinte, prin ce capete de acuzare? N-a trimis-o nimeni, s-a nimerit să pice aici în viața mea, a fost secretată, de bună seamă, de către păcatele mari ale strămoșilor mei, pe care trebuie să le ispășesc acum.

Să nu mă lamentez însă, să-mi țin firea, totul e bine, viața e suportabilă. Răul, dacă este, în mine este, numai eu sunt vinovat pentru tot ce se întâmplă. Să înaintez deci prin masa asta gelatinoasă fără să mă plâng, ucigând timpul cu sânge rece, obținând astfel o bucurie ciudată, amestec de silă și de vie plăcere.

Mă îngrozesc aceste rânduri. Le voi uita repede. M-am angajat în mod tacit să nu recitesc niciodată o însemnare. Acum nu scriu literatură și nu trebuie deci să fiu coerent pentru a nu contraria pe cineva. Urmez doar șirul unor cuvinte, ce-mi dau impresia ciudată că vin de la sine, picurând dintr-un recipient opac aflat în partea obscură a memoriei mele.

Dacă mă gândesc bine, am început să scriu aici nu pentru a vorbi despre cele pe care le gândesc și le simt eu, ci spre a mă constitui drept cronicar al activității sferei, umil și sârguincios cronicar. Apoi m-am trezit că scriu despre mine. Trebuie însă să-mi reprim pornirile de autoanaliză, trebuie să mă refer pe cât posibil la cele ce se petrec în fața mea, în interiorul sferei.

*

*

*

Transcriu dintr-un ziar un text foarte amuzant, ce îmi pare a fi legat în mod tainic de însemnările pe care eu le fac aici. Titlul său este „Dansul pinguinilor”:

„O întâmplare cu totul ieșită din comun a fost observată și filmată de câțiva dintre membrii expediției internaționale antarctice, ce își are principala bază pe insula Ross. Iată ce ne-a declarat unul dintre participanții la expediție:

«La un moment dat, după ce stătusem câteva zeci de ore în adăpost din pricina vântului extrem de puternic, am observat că o mare porțiune din banchiză fusese nivelată de forțe inexplicabile. Pe mai multe hectare gheața era lucie ca un patinoar. Vântul o mătura năprasnic, întreținându-i nealterat luciul. N-am avut prea mult timp spre a ne mira. Dinspre marea colonie din strâmtoarea McMurdo au început să curgă sute și mii de pinguini imperiali, în rânduri strânse, grăbindu-se parcă. Au intrat cu toții, să fi fost vreo zece mii, în perimetrul nivelat și au încremenit pentru câteva clipe strânși la mijloc într-un cerc viu. Apoi, ca la o comandă, s-au desfăcut și au întruchipat din trupurile lor un patrulater. Apoi un triunghi, apoi un romb. Credeam cu toții că visăm. Nu visam. Un coleg, ce văzuse totul de la început, filmase și, chiar dacă fusese făcută printre rafalele vântului, filmarea reușise (aveam să constatăm asta după câteva zile). Stăteam pe înălțimea aceea de gheață pe care ne cățăraserăm și priveam la gravii pinguini, ce ofereau un adevărat spectacol de gimnastică decorativă.

Dar nu e numai atât. N-am terminat. Hai să zicem că mișcările pinguinilor au fost întâmplătoare. Poate că figurile geometrice nu erau atât de perfecte cum ni s-au părut nouă, poate că eram tentați să credem în minuni (deși, după aceea, aveam să verificăm totul, văzând pelicula realizată de colegul nostru). Dar, de la un timp, pinguinii începură să alcătuiască figuri foarte complicate, nici pe departe întâmplătoare, arabescuri, întretăieri, valuri ce unduiau, de parcă o echipă de gimnaști îndelung pregătită le-ar fi executat.

Avurăm cu toții impresia netă că pinguinii scriu cu trupurile lor literele unui mesaj redactat într-o limbă necunoscută.

În orice caz, impresia de ansamblu era covârșitoare. Pinguinii se mișcau cu o vioiciune formidabilă, având o sincronizare perfectă. Semnele pe care le formau persistau circa opt sau zece secunde. La sfârșitul acestui interval, cu mare economie de mișcări, ei se despărțeau și treceau într-o nouă alcătuire.

Totul s-a terminat brusc. La fel de organizat precum veniseră, pinguinii au părăsit întinderea netedă și s-au îndreptat cu demnitate spre colonia lor. De abia atunci am văzut că deasupra patinoarului aceleia uriaș stătea suspendată o sferă ce arunca lumini scurte, multicolore. Nu era prea mare. Stătea parcă agățată, foarte jos, la vreo câțiva zeci de metri deasupra banchizei. Ne-am zis că este unul dintre acele obiecte zburătoare neidentificate despre care se vorbește uneori. Nu se mișca. Acolo am lăsat-o. După ce am intrat în adăpost, am privit-o câțva timp. Se vedea bine. Apoi s-a stins și când ne-am culcat se mai zărea încă.»

Întâmplarea, ce pare de domeniul fanteziei, a fost confirmată de filmul despre care omul de știință vorbea. Am putut urmări mișcările stranii ale pinguinilor, am încercat să interpretăm mesajul pe care arabescurile lor poate îl transmiteau. Totul este conform relatării de mai sus. O singură excepție: sfera ce emitea lumini multicolore nu este vizibilă. Există o serie

de secvențe în care se susține că ea ar trebui să figureze. Suntem înclinați, în bună măsură, să credem afirmațiile cu privire la sferă, având în vedere seriozitatea mai presus de orice îndoială a celui ce le emite. Trebuie totuși să menționăm că întreaga întâmplare are un marcat aer de fabulație. Cu tot respectul și admirația pe care le nutrim față de curajoșii exploratori antarctici, trebuie să ne exprimăm îndoiala cu privire la autenticitatea faptelor relatate. Proba filmului, aparent incontestabilă, trebuie privită cu circumspecție. De altfel, pelicula va fi pusă zilele acestea la dispoziția unor specialiști care vor aviza cu privire la autenticitatea ei. Vom publica opiniile acestor specialiști de îndată ce ele vor fi formulate.”

Ciudată întâmplare, orice s-ar zice! Sfera cu pricina parcă era cea de aici, ce stă cuminte în fața mea și pare atât de pașnică. Oare are posibilități de deplasare? Nu m-ar mira. În orice caz, voi urmări ziarul pentru a afla eventualele noutăți. Mai ales expertiza asupra filmului m-ar interesa.

*

*

*

Îmi dau seama că cei care reușesc să scrie zilnic sunt niște mecanisme foarte bine puse la punct. Iată, au trecut vreo șase zile de la ultima mea însemnare și parcă acum câteva minute mai scriam încă (n-am reușit să-mi țin promisiunea de a nu revedea cele scrise; am recitat însemnările anterioare și am fost prins de lectură de parcă altul ar fi autorul și nu eu; am parcurs totul cu un bizar sentiment de vinovăție, ca și cum aș fi pătruns prin înșelăciune în intimitatea cuiva).

Timpul trece repede, poate și pentru că noi, oamenii ce nu mai suntem tineri, nu mai putem trăi fără scopuri. Scopuri? Eu sunt poate unul dintre puținii bărbați care reușesc să trăiască încălcând regula aceasta de fier. Dar oare, într-adevăr, să-mi fi pierdut orice scop? Ar fi prea frumos. Poate că scopul meu este tocmai acest jurnal. Desigur, așa este. M-am transformat într-un cronicar al sferei! Ce deșertăciune! Frumos ar fi fost să dispar cu totul din viața publică, să rămân în preajma sferei într-o perpetuă contemplare mută, fără să rostesc niciun cuvânt. Acum însă lucrurile sunt pornite pe o pantă ireversibilă.

Îmi dau seama că sfera nu ar fi trebuit să vină aici, în casa mea, nu mie ar fi trebuit să-mi aparțină, eu sunt un om, prea sceptic, trecut printr-o mie de îndoieli și de contradicții. Un copil sau un nebun ar fi contemplat-o mai autentic, fără nici o reținere, dăruindu-se fără rezerve plăcerii de a sta în preajma ei. Dar nici copilul și nici nebunul n-ar fi putut să vorbească despre ea. Ar fi privit-o în tăcere.

*

Ce-ar face sfera dacă împotriva ei s-ar îndrepta raza ucigașă a unui laser? Aș vrea să văd un astfel de spectacol, în clipa aceasta aș da oricât să văd raza izbind, topind, distrugând. Să se termine totul într-un sfârșit sinistru, să rămână doar un nor de fum și amintirile mele. Aș putea să fac eu însumi operația aceasta și după câtva timp s-ar afla, nu se știe cum, de către toată lumea că sfera nu mai există. Apoi să spun netulburat că nu știu nimic despre nici o sferă, despre niciun accident ciudat, despre niciun joc coloristic. Să fiu crezut nebun sau farsor, prietenii să-mi diagnosticheze o amnezie lacunară și, de la o vreme, amintirile celorlalți despre sferă să se clatine, foarte încet la început, mai tare apoi și, în cele din urmă, sfera să alunece în uitare. Să rămână doar o poveste bizară despre care nimeni să nu mai îndrăznească a zice că e adevărată, că s-a petrecut, că a văzut acele lucruri cu ochii lui.

De ce nu acționează, de ce nu intervine într-un fel, văzând cât de tare mă insubordonez? Este doar mai presus de orice îndoială că mă urmărește. Știe ea ceva, știe, de pildă, că planul meu de distrugere e doar literatură, că nu voi fi niciodată în stare să-l aplic. Și dacă acum sunt gata să scriu sau să strig spre inerta masă cenușie din fața mea că totuși pot, sunt în stare să trec la acțiune, este tot pentru că o declarație de război e infinit mai simplă decât războiul.

Cât de prostești sunt aceste elanuri belicoase! Parcă m-ar ține cineva cu sila aici, ținut pe fotoliul acesta. Nimeni nu mă obligă să stau. Degeaba mă sugestionez eu că sfera este o forță căreia îi sunt aservit pe deplin. Nici pomeneală. Dacă într-adevăr ea m-ar sugestiona să stau tot timpul în preajma ei, ar fi un ordin indiscutabil, eu aș fi transformat într-o fantoșă docilă, n-aș mai fi capabil de raționamente cu privire la libertatea proprie. Eu sunt cel slab, în mine trebuie să caut cauzele inerției care m-a cuprins. Ce e de vină sfera? Eu sunt vinovatul, cu siguranță. Dacă n-aș fi un om slab, chiar astăzi, chiar acum aș acționa, aș căuta o armă.

Folosesc cuvântul armă, deși el nu mai are niciun înțeles pentru mine. Arma mea sunt pentru totdeauna cuvintele, nimic mai mult. Pe ele le arunc asupra sferei și o învălui în pânza lor neputincioasă și indestructibilă.

De azi de dimineată sfera a început să dea semne de agitație. M-am gândit că, din moment ce îmi petrec tot timpul stând în preajma ei, ar trebui să caut să obțin anumite legături mai evidente cu ea, să încerc, de pildă, să-i modific după dorințele mele coloritul. Am făcut prima încercare cu mult timp în urmă. Atunci am avut impresia că lucrul

este posibil. Acum am privit-o cu maximă concentrare vreo oră și am căutat să mi-o închipui colorată în roșu intens, ca un câmp de maci sălbatici. Când începuse să mă doară capul din pricina efortării, o mică pată de culoarea la care mă gândisem a apărut undeva pe la ecuatorul sferei, minusculă, șovăitoare, pâlpâind, ca un semnal de noapte. La început am crezut că am vedenii, dar nu era așa, pata s-a mărit lent ajungând după câțva timp de mărimea unei cărți. M-am felicitat pentru reușita aceasta și m-am angajat să continui. Ar fi fantastic să reușesc să-i imprim toate imaginile pe care memoria mea le derulează. N-ar fi deloc exclus să reușesc. Îmi amintesc cum, de multe ori, anumite culori evoluau paralel cu amintirile mele, într-o relație în care nu se putea spune care e cauza și care efectul. Îmi amintesc violetul acela superb, somptuos, pe care sfera îl arbora, amintindu-mi de culoarea norilor văzuți cândva în munți. Acum roșul acesta îmi aduce în minte o câmpie prea întinsă de maci înfloriți, deasupra căreia cerul fără nori pare vânat.

Tentația reînvierii unor vechi imagini mă încearcă tot mai insistent.

*

* *

Am presimțirea că se va termina. Am văzut totul, am spus sau am scris totul. Ce aş mai putea adăuga ar fi numai invenții sau deformări. Iată, a trecut foarte mult timp de când nu am mai scris. Și aceasta din simplu motiv că mi s-a părut că fără să mai vorbesc despre ea, sfera nu mai poate să existe, trebuie să dispară, să se întoarcă de unde a venit, în a cincea dimensiune, sau în a șasea.

Mă chinuiește în ultima vreme o blazare cumplită. Degeaba privesc sfera și minunățiile pe care ea le produce, zadarnic încerc să-mi recapăt starea de admirație extremă pe care o aveam în mod constant înainte. Episodul acesta mi se pare iremediabil terminat. Altul trebuie să înceapă, altul, indiferent care.

Am fost martorul unor noi performanțe ale sferei. Mi-am putut materializa gândurile, am reușit să sculptez în carnea infinit schimbătoare a sferei, folosindu-mi amintirile și imaginația.

Acum totul se va sfârși, o simt. Așa că este de datoria mea să raportez, cui?, cum s-au petrecut lucrurile în această perioadă în care nu am mai scris. Nu e prea mult de spus.

Vechile zvonuri s-au transformat în altele, mai perfecționate. Despre sferă s-a spus că este capabilă să ghicească viitorul.

În ceea ce mă privește, n-aș putea să spun că nu am fost tentat să cred în acest zvon superb în perfecta lui absurditate. Deși fără să fiu încă bătrân, intuiesc cum e atunci când ești bătrân, m-am lăsat de câteva ori prins în acest joc copilăresc al speranței. Am privit mașina (este pentru prima oară că acest cuvânt îl înlocuiește sub creionul meu pe acela; de sferă) cu ochii timizi și încrezători ai omului primitiv,

care este dispus să adore și să aducă sacrificii, doar pentru a i se revela viitorul, pentru a arunca o privire prin acest perete opac și indestructibil, ce ne izolează în prezent. Au fost doar câteva zile, nu mai mult. Atunci relațiile cu soția mea s-au îmbunătățit într-un mod foarte rapid, vertiginos, așa zice. Am fost pentru o scurtă perioadă uniți într-o speranță absurdă. Priveam sfera ținându-ne febril de mână, ne transformasem în doi adolescenți, care voiau să știe ce va fi, indiferent dacă viitorul acesta vorbit sau ilustrat va fi bun sau rău, numai să afle numele acelei lumi viitoare spre care tinerii privesc ca spre o izbăvire, ca spre un panaceu al tuturor durerilor.

Priveam concentrați sfera și doream să ne arate viitorul. Însă dorințele noastre nu se puteau concretiza cu niciun chip; ceea ce apărea pe ecranul imens erau gândurile mele, imaginile pe care le gândeam eu, fără nimic în plus. În fine, soția mea putea să vadă cum gândesc. Cumplită ironie! Totdeauna îmi dorisem să mă pot face înțeles, să dialoghez în mod real cu ea. Acum reușeam performanța aceasta. Dar în ce mod! Eu repetam în minte cuvintele dorinței mele, sfera nu putea sau nu voia să transcrie aceste cuvinte. Doar niște linii colorate se vedeau în acele momente când dorințele mele erau abstracte. Când însă începeam să gândesc în imagini, când mă forțam să renunț la dorințe alcătuite numai din cuvinte, pe ecranul sferei apăreau lucruri care ar fi trebuit să ne facă să râdem în hohote. Și probabil că am fi râs dacă nu am fi așteptat, cu sufletul la gură, marea revelație a viitorului. Figura mea și a soției mele în tot felul de ipostaze casnice, apoi aceleași figuri, îmbătrânite într-un mod hilar, ca într-o comedie groasă. O imensă mustață galică, albă, lipită pe figura mea de acum, niște ochelari bătrânești pe fața soției mele, ce păstra coafura tinerească și trăsăturile actuale, dar mergea, în schimb, adusă de spate, exagerat de cocoșată, pipăind solul cu un baston. Eu, stând pe o bancă într-un parc, încărunțit, dar cu trăsăturile neschimbate – tot ca într-un film prost în care la început eroul principal se însoară pentru ca la sfârșit să-și contemple nepoții, ei înșiși fiind pe punctul de a se însura – sprijinindu-mă cu ambele mâini într-un baston foarte decorativ, probabil cu măciulia de aur și privind cu mare demnitate înainte, către copiii care se joacă, către cei ce trec, către copacii ce se văd undeva într-un plan mai îndepărtat. Noi amândoi, mergând la braț pe o stradă, încet, foarte încet, zâmbindu-ne cu greutate, un zâmbet ce se vrea bătrânesc, dar este lipit pe fețe de azi, mișcări de bătrâne marionete, dar false, exagerate, nereușite.

Apoi, probabil la încercările mele de a-mi imagina și modificări ale figurilor, niște bătrâni, un bărbat și o femeie ce stau pe locurile noastre de acum, dar nu seamănă cu noi, apoi, dintr-o dată, în locul celui care trebuia să fiu eu, tata, așa cum arăta cu puțin timp înainte de moarte, având trăsăturile crispatе de suferință, privind către mine

cu un fel de bărbăție ironică, arătând inconștiența pe care numai un bărbat tare o poate avea. Stând culcat pe patul de spital, cu proteza dentară ieșindu-i în evidență pe fața slăbită, iar pânțelele enorm bombând pătura de culoare incertă. Măinile i se mișcau fără încetare, expresive în ciuda slăbiciunii, comunicându-mi ceva ce eu înțelegeam, doar eu înțelegeam, dintre toate rudele adunate acolo, stând pe paturile alăturate și zâmbind convențional, fiecare după cum se pricepea mai bine, doar eu înțelegeam că mâinile acelea sunt mâinile mele, acestea ce scriu acum, că mâinile unui bărbat transmit un mesaj ce spune că trebuie să acționăm și apoi să murim. Iar în locul soției mele, o bătrânică, pe care am văzut-o o singură dată, când a venit acum câțiva ani la noi în vizită, mama ei, mică, gârbovită, păstrând ceva din trăsăturile pe care azi le are ea. O bătrână care nu se mira de nimic, deși ar fi voit să se mire. Afișa o falsă blazare, ce mă înduioșa foarte mult și îmi dădea un nou semn despre inocența pe care femeile o păstrează până la moarte, indiferent de viața pe care o duc, indiferent de gradul de uzură la care această viață le supune. O vedeam pe bătrânică ieșind intactă din memoria mea, îmbrăcată toată în negru, cu broboadă de asemenea neagră, cu mâinile deformate de muncă, noduroase, aproape negre, având venele foarte pronunțate, ca niște râme de culoarea pământului ars, o vedeam cum se mișcă de ici colo, încet, cu fustele ei negre aproape măturând covoarele, cu ochii ei de copil, albaștri, de o puritate desăvârșită, fără zâmbet, serioasă și iubitoare, mergând printre obiecte cu care nu era obișnuită și căutând să intre cât mai repede în rolul potrivit, acela al unei femei utile, care, deși bătrână, se adaptează repede oricărei situații, face față.

Alături, soția mea își privea mama ca într-o oglindă vrăjită și plângea încet. Mă strângea de mână și plângea. „De ce plângi, o întrebam, renunțând o clipă la contemplarea acelei bătrâne, care persista să se miște printre mobilele noastre, repetând mișcări anterioare, de ce plângi, nu plânge, mama ta trăiește, este sănătoasă, n-ai niciun motiv să te întristezi, ea trăiește acolo în satul ei, e fericită, nu e cazul să o plângi, ea este poate mai fericită decât noi.” Iar ea îmi spunea printre suspine că nu știe de ce plânge, dar simte că este aproape insuportabil să-și vadă mama în această sferă cumplită. „Parcă ar fi murit de mult, parcă n-ar mai trăi decât în amintirile noastre”, zicea ea și plângea mai departe. Și, în sfârșit, bătrânică dispărea încet, suptă de apele schimbătoare ale sferei.

Și parcă voind să ne arate și altele dintre posibilitățile ei în materie de bătrâni, sfera începu să scoată din trecut, nu pot spune cu precizie dacă la sugestia mea sau a soției mele, câteva chipuri de femei bătrâne din satul de unde era și aceea pe care o văzuserăm cu numai câteva clipe mai înainte. Mai întâi pe cineva care mă impresionase într-o vară îndepărtată, o femeie de vreo optzeci de ani, poate chiar de vreo

optzeci și cinci, care mergea fără să obosească kilometri întregi și înjura cumplit la cea mai mică ocazie. Figura ei, redată cu fidelitate de către sferă, era un amestec ciudat de satisfacție și răutate. Cu fiecare zi care trece, spunea fața acelei bătrâne crâncene, iată, eu trăiesc în continuare, mă mișc, vorbesc, înjur, trăiesc. Vederea o cam lăsase, se uita printre pleoapele foarte apropiate, un zâmbet răutăcios flutura mai tot timpul pe buzele ei veștede, strânse energic peste proteză. Era parcă aievea, mergând pe o câmpie întinsă, înspre asfințit, venind către sat cu pași mici, dar decși, purtând un toiag mai înalt decât ea, privind înainte cu ochi fără lumină și ținând cărarea dintr-un instinct infailibil ce o făcea să nu se rătăcească niciodată, deși numai când era soarele în toată tăria lui vedea, destul de vag, drumul pe care pășea.

Apoi, bătrânul despre care cei de seama lui spuneau că în tinerețe a fost cel mai tare om din sat și din împrejurimile acelea, slab, ascetic, numai piele, oase și tendoane, cu o privire de fanatic îmbătrânit, mergând cu pași mari prin mijlocul drumului, purtându-și coasa ca pe o armă, foarte drept, încălțat cu niște bocanci uriași, deși era vară, grăbindu-se spre ținta lui, venind spre noi, de fapt, implacabil, având aparența unui conducător de oști pensionat. Un bătrân de piatră sau de fier, care mergea la coasă.

Pe acești doi oameni ea nu i-a mai privit cu groază, n-a mai plâns. Se liniștise, avea ochii senini.

Ceea ce se petrecea în fața noastră era atroce chiar dacă sfera propusese divertismentul cu cei doi bătrâni atât de impresionanți și care putea fi contemplat ca un film oarecare dedicat bătrâneții și demnității cu care unii dintre bătrâni își poartă anii. Era atroce și din alte motive, pe care eu nu le puteam înțelege prea bine. Sfera dădea semnele unei forțe ce mă apăsa. Nu mai știam, nu mai puteam să decid dacă acele figuri ieșeau în adevăr din memoria mea sau erau personajele unei povești inventate de către sferă, care semănau cu niște oameni pe care eu îi văzusem cândva, dar pe care nu reușeam să mi-i mai amintesc în amănunțime. Pe de altă parte, mă simțeam furat, frustrat de un lucru vital, pe care de asemenea nu puteam să-l definesc. Faptul că eu puteam să văd trecutul nu era, cum ar fi fost poate de așteptat, un avantaj, ci pricina înceată și grozavă a unei mari întristări. Aș fi vrut în acele momente, când le contemplam, ca amintirile mele să rămână undeva în ceață, cu contururile rarefiate, dispărând lent în uitare.

Eram, într-un fel obscur și imposibil de explicat, jefuit de trecutul meu. Ceea ce trăisem cândva urca din străfunduri, încet, ca un animal marin ucis, spre o prinde contururi în fața mea. Eu evocasem totul. Eu sugestionasem sfera să producă acele imagini. Era o performanță, o mare performanță. Obținusem un fel de mașină a timpului ce putea, e drept, să circule numai înspre trecut. Această realizare, dacă pot să o

numesc astfel, nu îmi aducea însă sentimentul care ar fi fost de așteptat să apară în astfel de ocazii. Nu simțeam nici o clipă că orgoliul îmi este satisfăcut, doar o tristețe indescriptibilă mă încerca tot mai des, tinzând să-mi devină o stare de spirit obișnuită. Regretam perioada când sfera era doar o sursă de culori și de lumini, când producea nesfârșitele ei jocuri? Cred că da. Regretul acesta era poate acela al părăsirii imperiului tuturor posibilităților pe care sfera îl reprezenta la începuturile sale.

Dar câte lucruri nu au mai putut fi văzute pe ecranul sferei! Totul a fost vizibil. Copilăria mea cu toate întâmplările pe care mi le aduceam aminte, adolescența, tinerețea, prezentul devenit trecut, numai de câteva zile, totul. Priveam la nesfârșit, căutam să-mi birui plictiseala care mă ataca pe nesimțite prin diferite artificii mincinoase. Căutam să mint, să combin amintirile, întocmai cum făcusem cândva în literatura pe care o scrisesem, să le falsific, obținând în felul acesta niște imagini noi, care nu mai respectau atât de exact adevărul, și el atât de relativ în ceea ce privește terenul alunecător al amintirilor. Eu nu mai eram un adolescent subțiratic, debil, fără niciun succes fizic, ci reușeam prin minime antrenamente să devin un atlet precoce, cu umeri impresionanți și cu picioare de alergător, eram mai înalt, nu mai purtam ochelari, nu mai aveam platfus. Mă plimbam pe străzi în compania unor superbe fete blonde la care în realitatea adolescenței mele nici nu îndrăznisem aproape să mă uit. Participam la diferite întreceri sportive și câștigam întotdeauna, primeam cupe și zâmbetele unor fete neverosimil de înalte și de frumoase. Ieșeam în mod triumfal din adolescență, deveneam într-o singură noapte, ca în poveste, un bărbat tânăr sortit să culeagă numai succese, să fie primul în toate. Realizam toate visele la care nu renunțasem pe deplin niciodată în viața mea reală, participam la mari vânători în junglă, ocheam cu sânge rece un leu și trăgeam doar în clipa în care acesta se repezea asupra mea, răpunându-l fără greș, călăream un elefant, ce fugea greoi, cu trompa în vânt, scoțând probabil sunete de trompetă pe care sfera nu le putea însă reproduce, lăsând întotdeauna totul fără sunet, ca în vise, unde și vorbele sunt parcă simțite și nu auzite, urcam, împreună cu un grup de oameni atât de bronați, încât păreau lustruiți, niște munți înzăpeziți, pe trasee periculoase, cu mari riscuri, trăgeam cu tot soiul de arme de foc fără să greșesc, niciodată măcar, ținta. Luptam corp la corp cu ciudați agresori care se iveau de nu se știe unde spre a ataca grupul nostru sau pe mine singur și eram învingător, salvam o femeie aflată în pericol de a se îneca.

Nu eram atât de lucid în acele clipe, când îmi modificam în mod fictiv prima parte a vieții, încât să-mi dau seama că toate acele isprăvi erau împrumutate de prin filme de mâna a șaptea, unde performanța fizică era singurul lucru socotit bărbătesc, și intelectualii făceau, de

regulă, o figură ridicolă. Nu mă supăra faptul că imaginația mea se dovedea atât de deznădăjduitor de săracă, fiind silită să recurgă la cele mai banalizate clișee. Savuram o stare cumva demiurgică, fără să-mi amintesc cine sunt în realitate, fără să mai mă simt de patruzeci și atâția de ani, intrat în domeniul nesfârșit al ficțiunii ca într-o apă agreabilă ce te susține și te duce într-o direcție incertă, pe un drum plăcut, atât de plăcut.

Soția mea stătea cu consecvență alături de mine, privea totul fără să se plictisească, dar și fără să dea vreun semn de participare deosebit de intensă. Mă păzea parcă de niște pericole numai de ea simțite. Nu prea stăteam de vorbă. Doar de câteva ori m-a întrebat dacă lucrurile fuseseră chiar așa. Ce să-i răspund? În acele momente mă îndoiam eu însumi de trecutul meu. Nu mai puteam spune cu certitudine dacă în adolescență fusesem un băiat sfios, cu ochelari, mare amator de lecturi prelungite și, din toate sporturile, priceput numai la fotbal de masă, sau un tânăr om, care își dovedea setea de succes și începea să și-o potolească prin mijloace tot mai numeroase odată cu înaintarea în vârstă. Uneori, ea se uita parcă pe furiș la mine, confruntând imaginea pe care sfera o prezenta cu cea actuală, aceea a unui om bine păstrat, care nu mai poartă ochelari din pricina unui capriciu al cristalinelui său îmbătrânit și care arată rodul unor interminabile eforturi de păstrare a formei fizice, un corp surprinzător de tânăr și un cap păstrând în riduri toate grimasele miilor de exerciții sportive.

Dar nu mă interesa care este adevărul. El ar fi putut, de altfel, să fie reconstituit cu ajutorul fotografiilor pe care părinții mei mi le făcuseră cu o stranie încăpățănare, umplând nu știu câte albume. Ce rost ar fi avut însă confruntarea acelor moarte imagini ale unui adolescent dispărut pentru totdeauna cu ceea ce arăta sfera?

*

*

*

Da, cred că totul se va termina. Poate că episodul acesta s-a și sfârșit și doar aceste cuvinte ale mele îl mai prelungesc într-un mod artificial. Ceea ce a arătat sfera a fost miraculos? A fost minunat, sau supraomenesc? Acele interminabile șiruri de imagini dintre cele mai emoționante pentru mine trebuie descrise prin asemenea calificative? Nu știu ce să răspund la astfel de întrebări. Numai emoție și iluzie. Prea puțin. Degeaba arăta sfera lucrurile așa cum ar fi trebuit să fie, în zadar îmi vedeam prima tinerețe refăcută, modificată, după un ideal luat și acela din niște filme de duzină. Și această plăcere a alunecării liniștite prin apele uleioase ale ficțiunii trebuie să se termine. Și s-a terminat mai repede decât aș fi putut eu să-mi închipui. A venit o zi când am simțit că nu mai vreau să-mi văd viața falsificată, construită din nou în interiorul aceluia obiect miraculos, când n-am mai vrut să

realizez nesfârșite jocuri în care amintirile se încălecau una pe alta, contopindu-se până la monstruos, ca în vise.

Trebuia altceva, o noutate, o nouă dimensiune. Fiecare etapă a performanțelor sferei fusese, atunci când apăruse, ceva senzațional. Culoarele comandate, jocurile dirijate de capriciile fanteziei, ilustrarea unor întâmplări inventate, ca un joc de oglinzi ce multiplică ceva la rândul lui inexistent, inventat, scene ce aduceau cu niște filme fără generic, fără dialoguri, cu actori pe care nimeni nu i-a văzut în realitate vreodată, înfiorători prin inexistența lor desăvârșită, materializarea gândurilor mele cu mii de nuanțe, cu mii de aberații, ideale pentru cine studiază mecanismele activității nervoase superioare, dar plictisitoare, în cele din urmă, pentru mine, toate acestea fuseseră cândva de domeniul miracolului. Se învechiseră, nu mi mai plăceau.

Dar, e cazul să recunosc aceasta, peste toate amănuntele, sfera dădea semnele unei capacități în adevăr uriașe de a simți cele ce se petrec în conștiința mea. Fiecare dintre treptele performanțelor sale a apărut doar când cea precedentă reușea realmente să mă obosească, atunci când doream în mod deplin o schimbare.

Așa a avut loc și ultima dintre aceste schimbări, aceea a cărei relatare va încheia însemnările mele. A fost atunci când sfera a început să „prezică” viitorul. Ea îndeplinea în felul acesta ultima dintre dorințele noastre, pe cea mai dificilă, pe cea mai absurdă. Dincolo de acest act final se întindea neantul, nu mai avea ce să fie. Mai fusese vorba despre aceasta mai înainte. Pe atunci sfera nu găsisese că este cazul să facă asemenea pronosticuri, socotea probabil că această etapă nu a sosit încă.

În ziua aceea a fost un pelerinaj ciudat în casa noastră. Nu se știe prin ce mijloace, toată lumea aflase, cu toții știau. Veneau în valuri, nimic nu îi putea opri. Ce era să fac în această situație? Aș fi putut să mă opun, să-mi păstrez ușa încuiată, așa cum făcusem atâta timp după apariția sferei. Dar oamenii aceia erau prea persuasivi, prea plini de o tenacitate aproape bolnăvicioasă. Stăteau în curte, pe scări, în stradă, liniștiți, așteptând să-i poftesc înăuntru, lipsindu-se de mâncare sau desfăcând pachete cu hrană rece luate ca pentru o excursie de lungă durată, tăcând și privindu-mă cu o încredere ce mă mișca. Unii vorbeau și puneau în cuvintele lor o bizară retorică, căutau să mă convingă într-un mod ce îmi plăcea, mă cucerea. Nu s-a ajuns niciodată la scene penibile. Nici o femeie nu și-a smuls părul, intrând într-o criză de isterie, pentru a mă convinge, niciun bărbat n-a ridicat vocea și nu a schițat gestul de a mă brusca, în scopul de a pătrunde în casă. Erau cu toții calmi și reculeși.

Această atitudine m-a impresionat și m-a determinat să accept. I-am primit în casă. Au intrat cu demnitate, fără să se grăbească, după o

ordine anumită, de parcă ar fi făcut în prealabil minuțioase pregătiri și repetiții. După ce vreo douăzeci au trecut pragul, șirul s-a întrerupt și ceilalți au rămas afară, la fel de liniștiți, păstrându-și vechile locuri.

Și a început ultimul act al acestei piese stranii, în care fusesem personaj principal. Oamenii s-au așezat în liniște, fiecare pe unde găsisse loc, fără să mai aștepte invitația mea. Și imediat după aceea, unul dintre ei s-a postat în fața sferei, în jilțul meu.

Acest gest nu m-a indispus de fel. Îmi dădeam seama că oamenii au intuiția că sfera nu este proprietatea mea, ci e o emanație inexplicabilă a timpului pe care cu toții îl trăim și din acest motiv fiecare are drepturi egale să beneficieze de avantajele ei. Acest sentiment de posesiune colectivă se transmisese probabil și oamenii considerau casa mea un soi de templu, care prin simplu fapt că adăpostea sfera devenea până la un punct proprietate colectivă. Gândindu-mă la asemenea posibilități n-am intervenit în ritualul pe care ei îl desfășurau. M-am așezat undeva într-un colț și am privit. Eu știam în ce mod face sfera pronosticuri, trecusem prin experiența aceasta, dar n-am spus niciun cuvânt, am așteptat desfășurarea evenimentelor. Mă interesau acei oameni reculeși în cel mai înalt grad, îi urmăream cu mare atenție căutând să memorez cât mai mult amănunte ale scenei ce se desfășura în fața mea.

Cel ce stătea în fața sferei era un om în vârstă, mic de statură, cu părul de un alb foarte frumos, începuse să vorbească în șoaptă, parcă rostind o rugăciune. În liniștea care domnea în încăpere am reușit să aud ce spunea. Omul monologa, pur și simplu, despre copiii lui, dintre care unul suferea de o boală primejdioasă, iar altul era plecat într-o expediție, nu știu unde, în chip de alpinist, se pare, apoi despre niște nepoți, încă mici, și despre care bătrânul voia să știe ce profesii vor avea și dacă vor fi fericiți. Era ca una dintre acele discuții naive și ciudate care se leagă adeseori în tren, când un bătrân sau mai adesea o bătrână încep să-ți spună toate păsurile lor, toate necazurile copiilor, toate succesele nepoților, mult timp, neavând nevoie de replici, doar asigurându-se din când în când că ascuți, că nu ai adormit, un discurs interminabil, pe care eu îl provocam ori de câte ori aveam ocazia pentru că îmi oferea prilejul unei revelații care mă uimea, aceea că viețile oamenilor sunt asemănătoare, că doar nuanțele diferă, că oricâți bătrâni vei întâlni în tren, ei la fel îți vor vorbi despre fiul lor, care are probleme cu cel mai mare dintre copii, sau despre fiica cea mică care și-a făcut o frumoasă casă sau a plecat într-o excursie în străinătate. Aveau nevoie să se spovedească cuiva, să spună ce îi frământa și apoi să coboare în stația lor aproape fără să zică la revedere aceluia care îi ascultase cu stoicism atâta timp.

Cel ce vorbea sferei despre necazurile lui era unul dintre aceștia. Parcă îl mai văzusem cândva și doar trebuia să închid ochii și să-mi

imaginez zgomotul făcut de roțile trenului pentru ca iluzia să fie perfectă. Vocea monotonă nu invoca, nu cerea, se întreba doar pe sine cum va fi, oare ce o fi mai departe, și apoi, parcă aducându-și aminte de noi amănunte, mai spunea câteva știri uitate înainte, ce făcuse cutare în cutare situație, cum nepotul avea defectul acela și acela, cum nepoata merita o altă soartă, cum băiatul cel mic, alpinistul, nu ar fi trebuit să facă acele călătorii primejdioase, fiindcă el știe că unii mor în asemenea escaladări (bătrânul nu le numea escaladări, am uitat cum le zicea, în orice caz folosind un termen foarte expresiv).

De la un timp nici nu se mai uita la sferă, privea undeva în jos, de fapt doar în memoria lui, și continua să vorbească, cu o voce egală, monoton, ținându-și coatele pe genunchi, cu spinarea curbată, istovit de povara amintirilor sale.

Cred că a vorbit vreun bun sfert de oră. Ceilalți așteptau cu un calm în adevăr extraordinar. Nimeni nu se foia, nici o șoaptă măcar nu se auzea, nici o tuse. Când termină, bătrânul se ridică și voi să plece, fără să mai arunce măcar o privire către sferă. Gestul său mi s-a părut perfect motivat psihologic și m-am felicitat în sinea mea că îl prevăzusem. Într-adevăr, de ce să se mai uite la obiectul acela ciudat, ce trona în fața lui cu impasibilitate? Ce era sfera aceea pentru el, om trecut prin încercările vieții? Importante erau doar cuvintele. El, cel ce își îndeplinise misiunea, își crescuse copiii, lucrase pe cine știe unde cu demnitate, își iubise nepoții, lepăda pentru câțva timp toate preocupările lui, mari, mici, acelea care erau și formau viața lui. Nu voia, de fapt, să afle viitorul, voia doar să vorbească și să beneficieze de efectul curios al cuvintelor, efect pe care el nu-l înțelegea și nici nu voia să-l înțeleagă, dar îl simțea, îl găsea binefăcător din moment ce atunci când și-a ridicat privirile și a vrut să plece ochii îl erau limpezi, o satisfacție vădită se întindea pe trăsăturile lui. Semăna foarte bine cu bătrânii mei din trenuri, care plecau foarte satisfăcuți că își mai spusese încă o dată toate ofurile.

A făcut câțiva pași către ieșire, dar unul dintre cei de față l-a oprit, printr-un gest sau printr-un cuvânt. Bătrânul a rămas nedumerit pentru câteva clipe și apoi s-a întors spre sferă cu aerul net că îndeplinește o formalitate. Sfera se colorase într-un mod inedit, greu de descris. Niște zigzaguri, de diferite culori se succedau lent, puncte luminoase apăreau și se stingeau aproape imediat în unghiurile pe care liniile le alcătuiau. Poate că aceste mișcări ar fi putut să fie interpretate în sensul datelor pe care bătrânul le spusese cu privire la descendenții lui. Poate că liniile acelea frânte erau viețile copiilor săi, iar aceea care se întrerupea mai repede decât celelalte era viața temerarului alpinist, ce urma să se încheie mai repede decât celelalte. Punctele ar fi fost copiii. Poate că și numărul corespundea. Dar cine stătea să facă asemenea calcule și deducții? Cel mult eu, amatorul de

speculații nesfârșite. Sau poate că mă înșelam, poate că și ceilalți, și chiar bătrânul făceau calcule, încercând să descifreze datele pe care acele linii și acele puncte le furnizau în codul lor straniu.

Apoi sfera a mai arătat o serie de arabescuri, frumoase, minunate, dar, ce folos?, de nimeni înțelese. Bătrânul și toți ceilalți le priveau cu mare calm, dispuși parcă să stea așa la nesfârșit, fără murmur. Eu știam că așa va fi, la fel îmi arătase și mie sfera cum va fi viitorul. Tot așa procedase și în ceea ce o privește pe soția mea. Niște linii, niște puncte și apoi, pentru încheiere, arabescuri.

Cum să interpretez toate acestea? O teorie am construit eu. Mi-am zis că tocmai cum viețile oamenilor acelora din tren sunt asemănătoare, după cum apoi, de fapt, toate viețile sunt asemănătoare, tot astfel trebuie să fie și viitorul și că sfera nu trebuia să ofere, dacă era să fie cinstită, variante concrete, deoarece acestea nu ar fi fost necesare, trebuind doar să indice niște trasee abstracte, din moment ce nu aparțineau nimănui anume și concomitent tuturor.

Îmi amintesc acum, când rememorez scena aflării viitorului, cum am fost odată la o ghicitoare, pe vremuri, în copilărie, cum acea femeie hidoasă, făcută parcă pentru a ului minți simple, amesteca niște cărți soioase pe care erau scrise cuvintele fundamentale: moarte, fericire, drum, boală, copii, cam atât. Era o femeie foarte scundă, schilavă, picioarele nu i se vedeau niciodată, cu mâini scurte, incredibil de scurte, degetele ei late și turtite amestecând cărțile ornamentate cu figuri curioase și purtând cuvintele cele mai importante pentru cei ce veneau acolo căutându-și viitorul. Apoi spunea cum va fi, folosind aceleași cuvinte la toți cei cărora le ghicea, cuvinte în număr limitat, după cum limitate sunt situațiile prin care putem să trecem în viață. Cei ce voiau să știe cum va fi nu erau mirați, dimpotrivă, emoția lor era sinceră de fiecare dată când femeia aceea îngrozitoare rostea ceea ce scria pe cărțile de joc, cu care niciun joc nu se putea juca în afară de acela al ghicirii viitorului. Acele treizeci și două de cărți sau câte or fi fost puteau să se amestece în foarte multe combinații și din acest motiv niciunul dintre cei veniți acolo nu se simțea frustrat sau jignit pentru că viitorul lui urma să fie la fel cu acela al vecinului.

Dar erau cuvinte, se înlănțuiau spuse de vocea frumoasă, în adevăr frumoasă și bine modulată, pe care acea stârpitură o avea, și îi mulțumeau pe oamenii care plăteau pentru a afla ce se va petrece cu ei și cu cei dragi lor. Erau cuvinte, și muzica lor simplă construia o a doua realitate în care acei oameni intrau cu voluptate, cu o plăcere pe care eu, copil fiind, nu reușeam s-o înțeleg, și din acest motiv priveam totul străbătut de o uimire prostească. Sfera însă nu oferea cuvinte; cel care voia să afle viitorul nu avea parte de magicele cuvinte cu privire la un drum, ce neapărat trebuie făcut, și apoi la o vizită ce urma să se

producă în trei zile, trei săptămâni sau trei luni... Ce se vedea era ceva prea încurcat, neinteresant.

Sau poate că mă înșel? Poate că toți oamenii aceia, care umpleau încăperea, pricepeau sau erau convinși că pricep acele semne misterioase și fără niciun sens? N-am putut să aflu niciodată părerea lor.

Îi priveam cu atenție. Erau îmbrăcați în mod convențional, niște orășeni lipsiți de ostentație, cu haine obișnuite pentru o zi de lucru. Bătrânul, la rândul lui, nu lăsase să se priceapă, după felul cum vorbea, care este apartenența sa socială. Prin bătrânețe ieșise din categoria socială din care făcuse parte cândva și intrase în cea a pensionarilor. Era un bătrân care spune tot ce-l mai interesează și repetă ceea ce îl leagă de lume.

În cele din urmă sfera s-a stins. Pronosticul oferit bătrânului se sfârșise.

A urmat un alt om, de data aceasta o femeie între două vârste. Ea n-a mai vorbit atât de mult, a spus numai datele problemei pe care ar fi vrut s-o vadă elucidată. Era vorba despre o fată care intrase în nu știu ce necaz, urma să fie închisă pentru o perioadă destul de lungă. Femeia nu părea deloc descumpănită de rezultatul ciudat, indescifrabil pe care bătrânul îl obținuse. Vorbea cu mare convingere, fără să ridice vocea; se simțea că este convinsă că va obține știrea care o interesa. Sfera dădea dovadă de amabilitate. S-a aprins pentru a doua oară și a înfățișat lucruri asemănătoare celor precedente. De data aceasta, linia zigzagată era una singură. Pe lângă ea nu au întârziat să se aprindă punctele acelea luminoase de diferite culori, apoi arabescurile, în fine, tot tacâmul. Era altceva, dar compus din aceleași elemente. Femeia privea cu mare atenție, din când în când câte un suspin îi ridica pieptul masiv. La urmă s-a ridicat și a părăsit casa fără să-mi mai spună nimic. De altfel, tot așa făcuse și bătrânul. Să fi înțeles ceva din jocul coloristic al sferei? Nu se poate ști. În orice caz, atunci când se îndrepta spre ieșire avea ochii plini de lacrimi.

Au urmat alții. Toată ziua a trecut așa. Eram din ce în ce mai mirat. De ce perseverau? Era doar evident că semnele sferei sunt cu totul criptice, inutilizabile ca mesaj rațional. Să fi fost mânați doar de curiozitate? Dar atunci de ce continuau să relateze cu cea mai mare seriozitate în fața sferei tot felul de întâmplări pe care fiecare le socotea esențiale pentru viața lui?

A fost o zi grea. Ultimul amator de pronosticuri asupra vieții lui viitoare a fost un bărbat tânăr, să tot fi avut vreo treizeci sau treizeci și doi de ani. Figura lui vădea, dacă nu neapărat o inteligență excepțională, deși acest lucru s-ar fi putut spune, atunci cel puțin o preocupare constantă pentru ceea ce se petrece în jurul său, un spirit de observație deosebit și un apetit constant pentru aflarea

dedesubturilor lucrurilor. Spre deosebire de toți ceilalți, care calm, la fel de detașat: un Om care contemplă tot mai aproape bătrânețea și care și-a dat seama că timpul trece ștergând contururile misterelor, transformându-le în niște povestiri ciudate, ce nu mai impresionează pe nimeni. Exasperarea de a nu înțelege ceva se transformă într-o încredere senină în viitorul ce conține tot ce azi nu e posibil sau explicabil...

Lector: VICTOR ZEDNIC

Tehnoredactor: MARIANA PUȘCAȘU

Apărut: 1973. Tiraj: 18.500. broșate. Coli de
tipar 9,5.

Tiparul executat sub comanda nr. 252 la
Întreprinderea poligrafică „Crișana”, Oradea
str. Moscovei nr. 5.

Republica Socialistă România

Fantastic Club

IN ACEEASI COLECȚIE

au apărut:

Mary W. Shelley:

FRANKENSTEIN

G. Anania, R. Bărbulescu:

PARALELA-ENIGMA

Gerard Klein:

PLANETA CU ȘAPTE MAȘTI

Edgar Rice Burroughs:

TĂRIMUL UITAT DE TIMP

Leonida Neamțu:

BLONDUL ÎMPOTRIVA UMBREI SALE

André Maurois:

MAȘINA DE CITIT GÎNDURILE

sub tipar

Mircea Oprea:

NOPTILE MEMORIEI